Bahai Tarihinde
İstanbul ve Edirne Dönemi

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

Derleyen:

Muhsin Mecidi

(Mohssen Madjidi)

Ekim 2016

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

Bu kitap Bahai tarihinin yaşatılması ve tarihte yaşanan olayların günümüze aktarılması amacı ile Bahai Tarihi ve Kutsal Yerleri Araştırma, Koruma ve Yaşatma Derneği Edirne şubesi tarafından bastırılmıştır.

İÇİNDEKİLER

	Önsöz	5
1.	Hz. Bahaullah - İlahi Eğitmen	7
2.	Hz. Bahaullah - İlk Yıllar	9
3.	Sürgünün İlk Yılları	12
	Bağdat	12
	Süleymaniye Dönemi	14
	Bağdat'a Dönüş	16
	Bir Mucize İsteği	18
	Vahiy	19
4.	Bağdat'ta Nazil Olan Bazı Eserler	21
5.	Yeni Bir Ferman	23
6.	Rızvan Bahçesi ve Hz. Bahaullah'ın Elçiliğini Açıklaması	25
7.	İstanbul'a Yolculuk	31
	Mesir-i Mübarek Bağdat-İstanbul Yolu	34
8.	İstanbul Şehri	36
9.	Hz. Bahaullah İstanbul'da	38
10.	İstanbul'da nazil olan bazı Eserler	43
11.	'Sultan ve Vekilleri Levhi' ve Edirne'ye Sürgün Fermanı	44
12.	Edirne Şehri	52
13.	Hz. Bahaullah Edirne'de	55
14.	Edirne'de Hz. Bahaullah ve kutsal ailesinin kaldıkları yerler ve tarihleri	59
15.	Edirne'de İlk Yıllar	62
16.	Mirza Yahya'nın İsyanı	64
17.	En Büyük Ayrılık	68
18.	Mirza Yahya ile Yüzleşme (Mübahele)	73
19.	Zuhurun Güneşi En Yüksek Noktada	77
20.	Edirne'de Nazil Olan Bazı Eserler	80
21.	Dünyaya Çağrı	81
22.	Krallar Suresi'nden (Sure-i Mülûk) Bazı Alıntılar	88
	Hıristiyanlara Hitap	90

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Sultan Abdülaziz'e Hitap 91
Padişah Vezirlerine Hitap 94
İstanbul Halkına Hitap 95
Din Adamlarına ve Filozoflara Hitap 97
Fransız Elçisine Hitap 97
İran Elçisine Hitap 97
23. İki Krala Çağrı 99
Sultan Levhi 99
Hz. Bahaullah'ın Napolyon III'e Yazdığı Birinci Levih 104
24. Yeni Bir Sürgün ve Hz. Bahaullah'ın Edirne'den Ayrılışı 106
25. Reis Suresi 113
26. Hz. Bahaullah'ın Çağrısına Muhatap Olmuş Liderlerin Akıbeti 120
27. Bahai Dini Nedir? 124

EKLEMELER

I. Martha L. Root'un Edirne'ye ziyaretinin raporu Ekim 1933 130
II. Hz. Şevki Efendi adına İstanbul Bahailerine Yazılan Mektuptan alıntılar 144
III. Kutsal Yerler ile İlgili Hz. Şevki Efendi'nin Mesajları 145
IV. Sayın Sami Doktoroğlu'nun İstanbul ve Edirne'deki Kutsal Yerlerin Satın alınmasıyla ilgili Raporu 146
V. Rıza Beyin Evinin Restorasyon Çalışmaları 153
VI. Selimiye Camii 156
VII. Muradiye Camii 159
VIII. Hurşid Paşa 162

Kaynaklar 163

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

ÖNSÖZ

Bahai Dini'nin Kurucusu ve Peygamberi Hz. Bahaullah ve beraberindekiler, 3 Mayıs 1863'te Bağdat'tan ayrılarak Osmanlı İmparatoru Sultan Abdülaziz'in fermanı gereği İstanbul'a gitmek üzere yola koyuldular ve 16 Ağustos 1863'te İstanbul'a varıp burada dört ay kaldıktan sonra tekrar yeni bir ferman ile Edirne'ye sürgün edildiler.

Hz. Bahaullah ve ailesi 1863-1868 yılları arasında beş yıla yakın bir süre İstanbul ve Edirne şehirlerinin çeşitli yerlerinde yaşadılar. Bu dönemde Bahai tarihi açısından çok önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Hz. Bahaullah'ın kaldığı yerler dünya Bahaileri için Kutsal Yerler olarak sayılmakta ve günümüzde her yıl binlerce Bahai dünyanın dört köşesinden Türkiye'ye gelerek bu Kutsal Yerleri ziyaret etmektedir.

Bu kitap, Bahai Dini'nin başladığı ilk yıllarda İstanbul ve Edirne ile ilgili bazı tarihi konuları kısaca ele almak ve Bahai Dini hakkında genel bir bilgi sağlamak üzere değişik kaynaklardan yararlanılarak bir derleme şeklinde hazırlanmıştır. Okuyucuların dikkatini çekmek isterim ki bu kitapta yazılı konular o döneme ait bütün tarihi olayları içermemekte ve sadece bazılarına değinmektedir.

Kitabı hazırlarken beni teşvik eden eşim Nesrin Mecidi'ye ve son kontrol ve düzeltmeleri yapan Çeviri Kurulu üyelerine içtenlikle teşekkür etmek isterim.

Bu eserin Bahai Kutsal Yerlerini görmeye gelenlere ve bilgi almak veya araştırma yapmak isteyenlere yararlı olacağını ümit ederim.

Muhsin Mecidi
(Mohssen Madjidi)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

1

Hz. Bahaullah - İlahi Eğitmen
(1817-1892)

(Hz.Bahaullah'ın Makamı, Behci, Akka)

'Tarih boyunca insanoğlunun karakterini geliştiren, taraftarlarında öz disipline, adanmışlığa ve kahramanlığa yol açan en büyük itici kuvveti semavi dinler sağlamıştır. Toplumsal düzeyde bakılınca insanların birbirleriyle ilişkilerini düzenleyip geliştiren hukuki düzenlemelerin, dinlerin ahlaki ilkelerinden ilham alınıp derlenmiş olduğu görülür.

Her ne zaman bir Peygamber gelse, insanlığın farkındalık ve gelişiminin bir sonraki aşaması için gereken ilham eksiksiz bir ölçüde yeryüzüne iletilir. Dış görünümü itibarı ile herkes gibi olan bir insan Allah'ın sözcüsü olarak görevlendirilir. Hz. Musa'nın Yanar Çalı'nın karşısında duruşunu, Hz. Buda'nın aydınlığa Buda ağacının altında ulaşmasını, Ruhu'l-Kuds'ün bir güvercin kılığında Hz. İsa'ya inişini ya da meleklerin başı olan Cebrail'in Hz. Muhammed'e görünmesini hatırlayalım.

Allah, 19. yüzyılın ortalarında, isminin anlamı "Allah'ın Nuru" demek olan Hz. Bahaullah'ı insanlığa yeni bir İlahi Mesajı iletmekle görevlendirdi. Hz.

Bahaullah'ın kaleminden kırk yıl boyunca binlerce ayet, levih ve mektup aktı ki O tüm bu yazılarında, insan yaşamının hem ruhani hem de maddi boyutlarını içine alan küresel bir uygarlığın gelişimini sağlayacak çerçeveyi çizdi.

"… *hiçbir vakit gözüm dünya riyasetinde olmamıştır. Öteden beri biricik maksadım, Tanrı tarafından iblağına memur olduğum peyamı … insanlara bildirmek olmuştur."* — Hz. Bahaullah

Hz. Bahaullah, Allah'ın bu en yeni mesajını insanlığa getirmiş olduğu için 40 yıl boyunca sürgüne gönderildi, işkence ve eziyetlere katlandı. Kendisinin yaşam öyküsü ve misyonu bugün tüm yerkürede giderek daha fazla bilinir hale gelmektedir. Milyonlarca insan daha iyi bir dünya kurmak için O'nun öğretilerini hayatlarına ve yaşadıkları topluma uyarlamayı öğreniyorlar.

"Bahaullah'ın öğretileri… şimdi bizlere dinin en yüce ve en saf halini sunmaktadır…" — Kont Leo Tolstoy, Rus yazar.'[1]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

2

Hz. Bahaullah - İlk Yıllar

'Asıl adı Mirza Hüseyin Ali olan Hz. Bahaullah, 12 Kasım 1817 yılında İran'ın başkenti Tahran'da dünyaya geldi. Babası Mirza Buzurg-i Nuri, İran Şahı'nın sarayında yüksek bir mevkisi olan varlıklı bir vezirdi. Bu soylu ailenin kökleri, İran İmparatorluğu'nun geçmişine uzanıyordu. Hz. Bahaullah, binicilik, hattatlık ve klasik şiir yazma sanatına dayanan bir eğitim alarak hayatının gençlik yıllarını bir asilzade olarak geçirdi

(Hz. Bahaullah'ın Doğum Yeri- Tahran, İran -eski bir resim)

(Hz. Bahaullah'ın Tahran'daki Evi)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Babasının vefatından sonra Kendisine onun izinden yürümesi ve Şah'ın sarayındaki mevkisini kabul etmesi teklif edildiyse de Hz. Bahaullah bunu reddetti. Bu dünyanın unvan ve mevkilerinde gözü yoktu ve tüm enerjisini ve zamanını çeşitli hayırseverlik işlerine adamayı tercih etti. Bu sebeple 1840'lı yılların başlarında "Yoksulların Babası" olarak nam salmıştı. Fakat bu yaşam tarzı, 1844 yılında Babi hareketinin önde gelen savunucularından birisi olmasıyla birlikte hızla son buldu.

Bahai İnancı'nın habercisi olan Babi hareketi, İran'ı bir kasırga misali kasıp kavurdu ve dini otoritelerin yoğun zulümlerini harekete geçirdi. Babi hareketinin Kurucusu Hz. Bab'ın idamından sonra Hz. Bahaullah tutuklandı ve zincirlere vurulmuş, yayan vaziyette Tahran'a getirildi. Nüfuzlu mahkeme üyeleri ve din adamları Hz. Bahaullah'ın ölüm

fermanını yayınladılar ancak Batılı ülkelerin elçiliklerinin yaptığı baskıların yanı sıra kişisel ünü ve ailesinin sosyal mevkisi nedeniyle bu karar hayata geçirilemedi.

Bu sebeple Hz. Bahaullah Farsça'da "Siyah Çukur" anlamına gelen ve kötü koşulları ile tanınmış olan Siyah Çal zindanına hapsedildi. Yetkililer bunun Hz. Bahaullah'ın ölümü ile sonuçlanmasını umuyorlardı fakat bunun yerine o zindan yeni bir dinin doğuş yeri oldu.

Hz. Bahaullah Siyah Çal'da dört ay geçirdi. Dört bir yanı kederle sarılmış, solunabilecek en feci havayı teneffüs ederken, ayakları ağaç kütüklerine bağlı, boynu devasa bir zincirin ağırlığı altında iken ilk Tanrı Vahyini aldı. Bu korkunç şartlar altında En Yüce Ruh kendisini O'na izhar etti; harekete geçmesi ve Tanrı Sözünü ilan etmesi çağrısında bulundu. Böylelikle, Siyah Çal'ın karanlıkları ardından Gerçeklik Güneşi yükselmeye başladı. Bahai Zuhuru doğmuş fakat Hz. Bahaullah henüz bu olanlardan hiç kimseye söz etmemişti. Vazifesini ilan etmek için Tanrı tarafından tayin olunmuş saatin gelişini bekledi.

Hz. Bahaullah'ın Siyah Çal'da yaşadığı olay, gelecek kırk yıl boyunca devam edecek olan ilahi vahyin başlangıcı olmuştur. Bunun neticesinde çok sayıda kitap, mektup ve yazı ortaya çıkmıştır ki bunların hepsi Bahai Dini'nin kutsal yazılarını oluşturur. Bu yazılarında Hz. Bahaullah insan âleminin ruhani, ahlaki, ekonomik, politik ve felsefi olmak üzere her seviyesinde yeniden yapılandırılması için çerçeveyi ortaya koymuştur. Hz. Bahaullah'ın dünya çapındaki toplumu bu sözlerden ilhamını alır, ruhani makamını keşfeder ve yaratıcı enerjisini edinir.'[2]

Bahai Eserleri Basım ve Yayıtım A.Ş.

3

Sürgünün İlk Yılları

Bağdat

Hz. Bahaullah hapishaneden serbest bırakılınca, 1853 yılının Ocak ayında ailesi ile birlikte Bağdat'a sürgüne gönderildi. Bu, kırk yıl sürecek olan zulmün ve sürgün hayatının başlangıcına işaret eder.

(*Hz. Bahaullah'ın Sürgününün Haritası*)

Hz. Bahaullah Bağdat şehri ve Süleymaniye'de toplam olarak on yıl yaşadı. Kendisine verilen görevi henüz kimseyle paylaşmamış olmasına rağmen her geçen günle birlikte azameti daha da aşikâr oluyordu; birçok insan O'nun Makamını fark etmeye başlamıştı.

Hz. Şevki Efendi şöyle yazıyor: ''Hz. Bahaullah'ın akrabalarından bazıları ile birlikte vatanından bu zoraki ve acele uzaklaşması, bazı yönleriyle,

Mübarek Ailenin* telâşla Mısır'a kaçışını; Hz. Muhammed'e peygamberlik vahyi geldikten az sonra ani olarak Mekke'den Medine'ye hicretini; Hz. Musa, kardeşi ve müminlerinin, İlahi davete uyarak yurtlarından çıkışını; ve en çok, Hz. İbrahim'in Kaldelilerin Urfa'sından Arz-ı Mev'uda sürülmesini hatıra getirmektedir; ki bu sürgün çeşitli ırk, din ve milletlere getirdiği sonsuz faydalar bakımından; Emri bütün geçmiş Zuhurların çiçeği ve yemişi Olan'ın sürgünlüğünün doğrudan sonucu olarak, bu günde ve gelecekte bütün insanlığa bahşedilmesi mukadder olan hesapsız nimetlerin tarihteki en yakın benzeridir.

Hz. Abdülbaha, Mufavezat Kitabında, Hz. İbrahim'in sürgünlüğünün derin etkilerini sıraladıktan sonra önemle şöyle teyid ediyor: ***"İbrahim'in Urfa'dan Suriye'deki Halep şehrine sürgün edilmesi bu sonuçları vermişse, bir düşünelim, Hz. Bahaullah'ın Tahran'dan Bağdat'a, oradan İstanbul'a, sonra Rumeli'ye ve oradan Arz-ı Akdes'e sürülmesinin etkileri neler olacaktır***."[3]

Hz. Bahaullah, İran'dan ayrılışını takip eden ilk yıllarda, Bağdat'ta toplanmış bulunan Babi toplumunun ihtiyaçlarına öncelik verdi. Bu dönemde, Hz. Bahaullah'ın üvey kardeşi Mirza Yahya da Bağdat'a gelerek yerleşti. Babiler'in Hz. Bahaullah'a gösterdikleri sevgi ve saygının yanı sıra Hz. Bahaullah'ın şehirdeki yetkililer arasında giderek artan nüfuzu da, Mirza Yahya üzerinde korkunç etkiler bıraktı. İçinde uyanan hasetle bir yandaşıyla işbirliği yaparak Babiler arasında şüpheler yarattı ve toplumda ayrılık meydana getirdi.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

* **Mübarek Aile, yani Hz. İsa'nın ailesi Yusuf ve Meryem'in bebekle Mısır'a kaçışı.*

(Bağdat, eski bir resim)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Süleymaniye Dönemi

Irak'a kaçan Babileri yeniden bir araya toplama çabaları kıskançlık ve ayrılık yaratınca, Hz. Bahaullah Kendisinden önceki Tanrı Elçilerinin yolunu izleyerek ıssız doğaya çekildi ve bu amaç için Süleymaniye'nin dağlarını seçti. Hz. Bahaullah'ın ailesi, 10 Nisan 1854 sabahı uyandıkları zaman O'nun gitmiş olduğunu gördüler. Amacını ve nereye gideceğini hiç kimseye söylemeden şehri terk etmişti. Mirza Yahya'nın davranışlarıyla birlikte yaşanacak sonuçları gören Hz. Bahaullah, Bağdat'ın kuzeyindeki Süleymaniye dağlarında inzivaya çekilmeyi seçmişti.

'Bu iki yıl, şiddetli bir yokluk ve güçlük dönemi olmasına rağmen, Hz. Bahaullah bu süreyi, Kendisine emanet edilen mesaj üzerinde derinine düşündüğü son derece mutlu günler olarak tanımlamaktadır. ''*Kendi başımıza ve dünyada ve onda olan her şeyi unutarak ruhumuzla konuştuk.*''

(Hz. Bahaullah'ın kaldığı Süleymaniye dağlarından bir görünüş)

Bağdat'ta çaresizlik içinde bulunan sürgün grubu, Hz. Bahaullah'ın yaşadığı yeri keşfedip geri dönmesini ve camialarının liderliğini üstlenmesini isteyince, Hz. Bahaullah acil çağrılara büyük bir isteksizlikle, ancak bunun Hz. Bab'ın dinine karşı bir sorumluluğu olduğuna inanarak rıza gösterdi.'[4]

Hz. Bahaullah, Süleymaniye'ye gidişinden tam iki kamer yılı sonra 19 Mart 1856'te Bağdat'a döndü.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Bağdat'a Dönüş

Hz. Bahaullah'ın yokluğunda, Emrin kaderi, tarihindeki en alt seviyeye ulaşmıştı. Mirza Yahya, Bağdat'taki küçük topluma bile önderlik edecek kabiliyette olmadığını ispatlamıştı.

'Toplumu canlandırma görevi bir kez daha Hz. Bahaullah'a düştü. Süleymaniye'den döndükten sonra, Hz. Bahaullah Bağdat'ta yedi yıl kaldı. Bu süre boyunca, bu Gün'ün Tanrı Zuhuru olarak Makamını gizli tuttu. Buna rağmen, İlahi aşk kendisinden öyle bir yoğunlukla çağlamaktaydı ki alıcı ve anlayışlı kalplerin bundan etkilenmemesi imkân hariciydi.'[5]

Bu konuda Hz. Şevki Efendi şöyle yazıyor:

''Hz. Bahaullah'ın Süleymaniye'den Irak'a dönüşü, birinci Bahai yüzyılının tarihinde son derece anlamlı bir dönüm noktası teşkil eder. En dip noktaya kadar inmiş olan Emrin bahtı artık yeniden yükselmeye başlamıştı…''[6]

Mirza Haydar Ali, Bağdat yılları hakkında Hz. Bahaullah'ın şunları söylediğini naklediyor:

''Bağdat'ta iken halkı, dostları ve tanıdıkları, yabancıları ve soru sormak isteyenleri görmek için kahvehanelere oturmaya gidiyorduk. Böylece Emir'den uzak kalmış olanları yaklaştırdık ve çok kişinin Emri kabul etmesine sebep olduk. Bu şekilde Emre hizmet ettik; Allah'ın Sözünü yükselttik ve zafer kazandırdık. En Büyük Dal (Hz. Abdülbaha) da aynı şeyi daha kapsamlı olarak Edirne'de yaptı…''[7]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

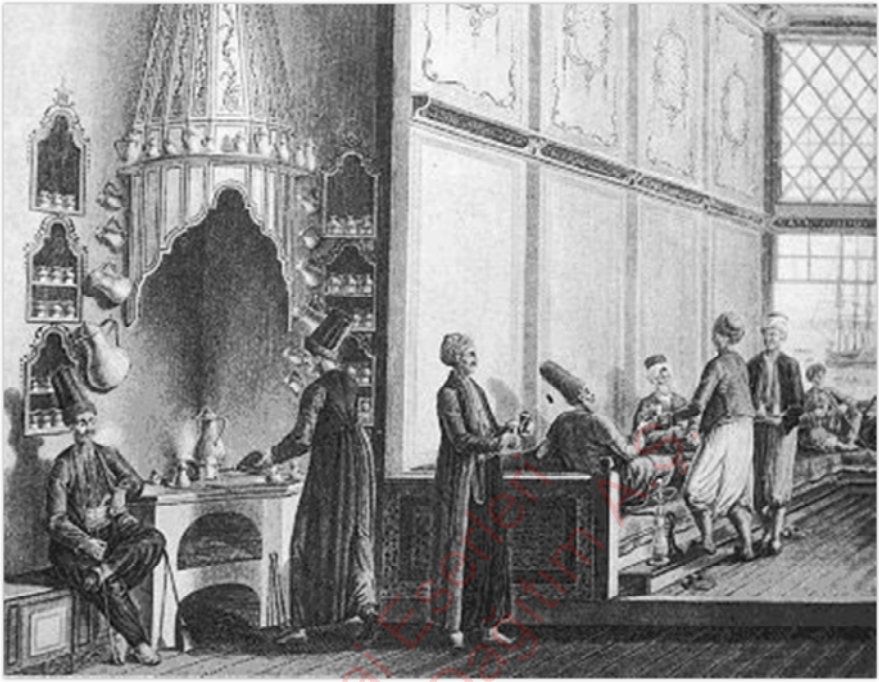

(19. Asırdan bir Osmanlı devri kahvehanesi (Gravür, 1800'ler)

Hz. Bahaullah'ın Bağdat'ta yedi yıldan fazla süren yaşamı, muhteşem zaferlerin gerçekleştiği bir dönemdir.

Hz. Bahaullah'ın giderek artan itibar ve saygınlığı, Emre düşman olanların gözünden kaçmamıştı. Bu arada çok faal bir Şeyh (Şeyh Abdül Hüseyin) hem İran Başkonsolosu (Mirza Buzurg Han) hem de Osmanlı Hükümet yetkilileri nezdinde ve aynı zamanda bir ulema kuruluyla birlikte çalışarak Hz. Bahaullah'a karşı gelmek için çaba gösteriyordu.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım Vakfı

Bir Mucize İsteği

'Emelleri suya düştüğü halde amansız bir husumet içindeki ulema kurulu, namus ve hikmet ile bilinen ilim ve züht sahibi Hacı Molla Hasan Ammu'yu, Hz. Bahaullah'a açıklaması için çeşitli sorular yöneltmekle görevlendirdiler. Bu sorular arz edilip, haberciye tamamıyla tatmin edici cevaplar verilince, Molla Hasan, Ulema tarafından Hz. Bahaullah'ın bilgisinin derinliğinin kabul edildiğini teyit etti ve Elçiliğinin hakikatine bir hüccet olarak, bütün ilgili kişileri tam tatmin edecek bir mucize göstermesini istedi. Hz. Bahaullah cevap verdi: ***''Her ne kadar böyle bir şey talep etmeye hakkınız yok ise de, zira Allah Kendi yaratıklarını sınamalıdır, yaratıklar Allah'ı değil, yine de bu isteğe izin veriyor ve kabul ediyorum… Ulema toplanarak tek fikir halinde bir mucize seçsinler ve bu mucize gösterildikten sonra artık Benim hakkımda şüphe beslemeyeceklerini ve hepsinin Benim Dinimin hakikatini ikrar ve itiraf edeceklerini yazılı olarak beyan etsinler. Bu kâğıdı mühürleyip Bana getirsinler. Kabul edilecek ölçü şu olsun: Eğer mucize gösterilirse onlar için hiçbir şüphe kalmasın, eğer gösterilmezse Bizi sahtekârlıktan mahkûm etsinler.''*** Hiçbir Dinin tarihinde benzeri bulunmayan ve Şii ulemasına asırlardır onlara kale olan bir yerde tevcih edilen bu açık, iddialı ve cesur cevaptan tatmin olan haberci, derhal kalkarak Hz. Bahaullah'ın dizini öptü ve O'nun haberini ulaştırmaya gitti. Üç gün sonra, o haşmetli kurulun bir karara varmayıp bu işten vazgeçtiklerine dair haber gönderildi. Kendisi daha sonra İran'a gittiğinde bu kararı umuma yaydı ve hatta o zamanki Dışişleri Bakanı Mirza Said Han'a şahsen bildirdi. Hz. Bahaullah'ın, Kendi meydan okumasına karşı ulemanın tepkisini öğrenince şunları söylediği nakledilir: ***''Gönderdiğimiz bu herkesi tatmin eden, her şeyi kuşatan cevapla, bütün Peygamberlerin mucizelerini gösterdik ve hakkını teslim ettik, zira seçimi ulemanın kendilerine bırakarak, neye karar verilirse göstermeyi kabul ettik.***'' Hz. Bahaullah'ın daha sonra Sultan Levhinde yer alan benzer bir iddiası konusunda Hz. Abdülbaha şöyle yazmıştır: **''Kitabı Mukaddes'i dikkatle incelediğimizde görürüz ki İlahi Zuhur O'nu inkâr edenlere hiçbir zaman, 'istediğiniz mucizeyi göstermeye hazırım, hangi imtihanı seçerseniz kabul edeceğim' buyurmamıştır.**

Bahai Basım ve Dağıtım A.Ş.

Fakat Hz. Bahaullah, Şah'a Mektubunda açık açık, 'Ulemayı topla ve Beni çağır ki, delil ve burhanlar zahir olsun' buyurdu'"[8]

Vahiy

'Hz. Bahaullah'ın zuhurunun başta gelen özelliklerinden biri de, Beyanının otantikliğidir. Geçmiş Dinlerde Peygamberlerin sözleri söylendiği anda kayda geçmemesine karşılık, tüm bu dinlerden farklı olarak, Hz. Bahaullah'ın Sözleri ağzından çıktığı anda dikte ediliyordu. Hz. Bahaullah'a ayetler nazil olduğu anlardaki koşullar, o anda huzurunda bulunan kâtipleri veya diğer güvendiği kişiler ve ziyaretçi inananlar tarafından kayda alınırdı.

Vahiy esnasında Ruh'ul-Kuds'ün itici gücü Hz. Bahaullah'ın üzerinde heybetli fiziksel etkiler yaratırdı. Herhangi bir insan olağanüstü bir haber aldığı zaman heyecanlanır. O halde, Tanrı Mazharının heykeli bir kanal gibi Tanrı'nın Kutsal Ruhunu insanlara aktardığı anda O'nun cismani heykelinin nasıl etkilendiğini bir düşünün.

Vahiy sırasında kâtiplerinin dışında bir kimsenin Hz. Bahaullah'ın huzurunda bulunmasına genellikle izin verilmezdi. Fakat bazen bazı ahbapların kısa bir süre huzurda kalmalarına izin verilmiştir. Bu şerefe nail olan kişiler O'dan saçılan özel haşmet ve nura tanık olmuşlardı. O'ndaki bu değişim öylesine göz kamaştırıcı idi ki, pek çoğu O'nun yüzüne bakamazdı…

Akka'yı ziyaretlerinin birisinde, Hacı Mirza Haydar Ali'ye Vahiy esnasında Hz. Bahaullah'ın huzurunda bulunma izni verildi. Hacı Mirza Haydar Ali, bu unutulmaz olayın kısa anısını gelecek kuşaklara şöyle nakletmiştir:

> ''*…İzin verildikten ve perde açıldıktan sonra, bu ve gelecek dünyanın ve hatta Tanrı'nın tüm dünyalarının Hükümdarının Padişahlar Padişahını, büyük bir otorite ile tahtına oturmuş gördüm. Tanrı ayetleri nazil oluyor ve kelimeler bir sel gibi akıyordu. Sanki kapı, duvar, halı, tavan, zemin ve hava esansla dolmuş ve aydınlanmıştı. Her şey, herkes kulak kesilmiş, neşe, sevinç ruhuyla dolmuştu…*

Basın ve Yayın Hizmetleri

Hangi dünyalara gitmiştim ve ne haldeydim, bunu ancak yaşayan bilir."

Anlatıldığına göre, Hz. Bahaullah'a nazil olan levihlerin etkisi, O'nu uzun süre heyecan içerisinde bırakır ve yeme içmeden keserdi…'[9]

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

4

Bağdat'ta Nazil Olan Bazı Eserler

İkan Kitabı (H. 1278) Hz. Bahaullah'a 1862 yılında Hz. Bab'ın dayısı olan Hacı Mirza Seyyid Muhammed'in sorduğu sorulara karşı iki gün ve iki gece içinde nazil olmuştur.

Hz. Şevki Efendi İkan Kitabı hakkında şöyle buyuruyor: '..Hz. Bahaullah'ın En Kutsal Kitabı olan Akdes Kitabı haricinde, eşi emsali bulunmayan bir yere sahiptir.''[10]

İkan Kitabı şu sözlerle başlamaktadır:

''Bu bölüm, insanın yerde ve gökte bulunanlardan büsbütün el çekmedikçe irfan denizi kıyılarına varamayacağını anlatır. Ey yeryüzünde oturanlar! Ruhlarınızı temizleyiniz; temizleyiniz ki Tanrı'nın sizin için takdir buyurduğu makama erişip Beyan göklerinde kurdurduğu otağa girebilesiniz.''[11]

''Paha biçilemez hazinelerin bu (İkan Kitabı) emsalsiz mahfazasından sonra, Hz. Bahaullah Dicle kıyılarında derin düşünceye dalmış gezinirken, Kendisine vahyolunan o harika cevher dolu kelimeler koleksiyonu olan ''Saklı Sözler'' gelir. Hicri 1274'de (1858 yılında) kısmen Farsça, kısmen Arapça olarak vahyolunan bu kitaba aslında ''Fatıma'nın Gizli Kitabı'' adı verilmiştir...''[12]

''Saklı Sözler'' şöyle başlamaktadır:

''***Bu, izzet ceberutundan evvelce kudret ve kuvvet diliyle nebilere indirilendir. Biz, fazilet yolunda yürümek isteyenlere bir lütuf olmak üzere, onun özünü alarak ihtisar kisvesine büründürdük. Tanrı'nın Misakı'na sadık kalıp emanet buyurduğu bu öğütleri hayatlarında***

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

tatbik edeceklerini ve ruh illerinde takva cevherine kavuşacaklarını umarız."[13]

Bağdat'ta nazil olan başka bazı eserlerin adları:

- Yedi Vadi
- Dört Vadi
- Kutsal Denizci Levhi
- Huriye Levhi
- Sabır Levhi
- Birlik Şehri Levhi

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

5

Yeni Bir Ferman

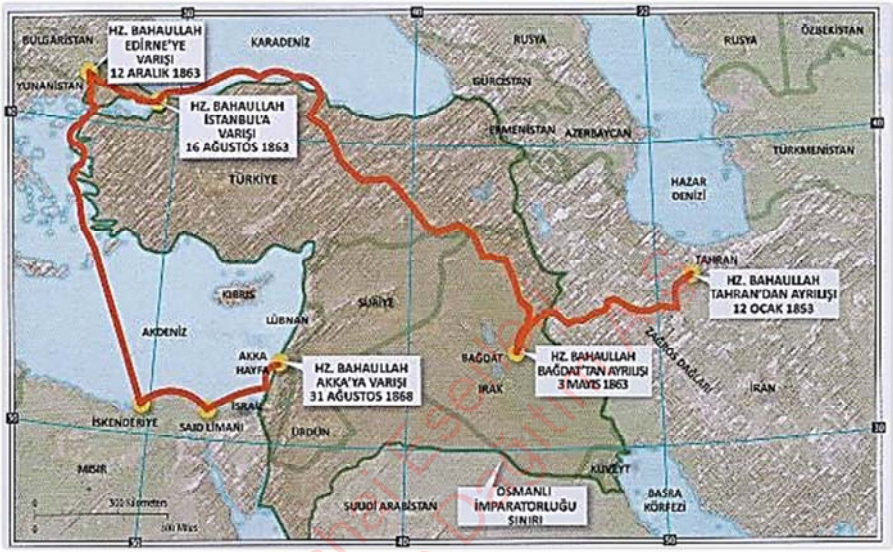

(Hz. Bahaullah'ın Sürgününün Haritası)

Bağdat'taki son günlerine doğru Hz. Bahaullah zaman zaman gelecekteki imtihan ve zorluklardan söz etmeye başladı. 1863 yılı ilkbaharında gizemli bir lisan ile gelecekteki olayları anlatan, ihanet ve ayrılıktan bahseden 'Kutsal Denizci Levhi' nazil oldu. Hz. Bahaullah, bazı ahbaplarla birlikte Nevruz bayramını kutlamak için Bağdat'ın dışında çadır kurmuştu ve orada bu Levih okundu.

'Nebil de teyid ediyor: "Kutsal Denizci Levhini dinleyenlerin göğüslerini keder okyanusları kapladı... Bağdat sahifesinin kapandığını ve yerine yenisinin açıldığını herkes anladı. Levhin terennümü biter bitmez Hz. Bahaullah çadırların sökülmesini ve bütün arkadaşlarının şehre dönmelerini emretti. Çadırlar toplanırken buyurdu: '***Bu çadırlar dünya süsleri gibidir: kurulmaları bitince hemen toplanma zamanı gelir.'***

O'nun bu sözlerini duyanlar, bu çadırların artık o yerde bir daha hiç kurulmayacağını anladılar…''[14]

'1863 yılına gelindiğinde, Hz. Bahaullah Siyah Çal'ın karanlığında Kendisine emanet edilen kutsal görevi çevresindeki insanların bazılarına bildirme zamanının geldiğine karar verdi. Bu karar, Hz. Bahaullah'ın görevine Şii Müslümanların din adamları ve İran hükümetinin temsilcileri tarafından acımasızca sürdürülen muhalefet kampanyasının yeni bir aşamasıyla aynı zamana rastlamaktaydı. Hz. Bahaullah'ın, Irak'a giden nüfuzlu İranlı konuklardan görmeye başladığı yakın ilginin İran'da mevcut hararet yeniden ateşleyeceğinden korkan Şah hükümeti, O'nu sınırlardan çok uzak bir yere, imparatorluğun iç kısmına göndermek için Osmanlı yetkililerine baskı yaptı. Sonunda, Osmanlı hükümeti bu baskılara boyun eğdi ve Sürgün'ü, konuğu olarak başkent İstanbul'da yerleşmeye davet etti. Mesajın ifadesinde kullanılan nazik deyimlere rağmen, davete uyulması açıkça istenmekteydi.'[15]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

6

Rızvan Bahçesi ve Hz. Bahaullah'ın Elçiliğini Açıklaması

'Halkın Hz. Bahaullah'a olan sevgisi ve hayranlığı, O'nun Bağdat'taki Beyt-i Azam'dan (En Kutsal Ev) ayrıldığı gün açıkça sergilendi. O'nun azamet ve yüceliği o gün hem dostları hem de düşmanları tarafından kesin olarak anlaşıldı. Hz. Bahaullah'ın İstanbul'a hareket edeceği haberi Bağdat halkı ve civarındaki kentlere hızla yayıldı ve pek çok kişi Huzuruna çıkarak O'na son kez saygılarını sunmayı arzu ettiler'.[16]

(Hz. Bahaullah'ın Bağdat'taki Evi)

'Hz. Bahaullah… bir Çarşamba öğle sonrasında (22 Nisan 1863), Nevruzdan otuz bir gün geçmiş olarak 3 Zilkade 1279 gününde, Osmanlı İmparatorluğunun merkezine doğru dört ay sürecek yolculuğun ilk merhalesine başladı. O günden itibaren sonsuza kadar Rızvan Bayramının

Bahai Eserleri Basım A.Ş.

Biri adı verilen o tarihi günde, her sınıf ve mezhepten dost ve tanıdıklarının sayısız veda ziyaretleri, o zamana kadar Bağdat halkının eşini ender gördüğü bir zirve noktasına ulaştı. Kadın, erkek, her yaştan, dost ve yabancılardan, Arap, Kürt ve İranlılardan, eşraf, din adamı, memur ve tüccardan, aşağı sınıflardan, yoksul, yetim ve kimsesizlerden, kimi şaşkın, kimi yüreği yaralı, çoğu ağlamaklı ve endişeli, birkaçı merakına kapılmış veya gizli gizli sevinen insanlardan meydana gelen bir kalabalık, on yıldan beri öğütleri ve misalleriyle şehrin farklı toplumlarından oluşan halkının bu kadar büyük bir bölümü üzerinde böylesine kuvvetli bir nüfuzu olan Kimseyi son bir defa daha görebilmek için O'nun evine giden yolları doldurdu.

''Ebha'nın nefesinin yayıldığı'' ve ***''Rahmanın nağmesinin ardı arkası olmayan ezgiler halinde çıktığı''*** En kutsal Evinden (Beyt-i Mübarek) feryat ve figanlar içinde son defa ayrıldı; sadakatle şefkat gösterdiği fukaraya cömert elleriyle son bir sadaka vererek ve her yandan O'na koşan üzgünlere teselli sözleri söyleyerek nihayet nehir kıyısına vardı, oğulları ve vahiy kâtibi yanında olduğu halde kayıkla karşı sahildeki Necibiyye Bahçesine geçti…

Müezzin ikindi ezanını okurken Hz. Bahaullah Necibiyye Bahçesine girdi ve şehirden kesin ayrılışına kadar on iki gün burada eğleşti. Birbirini izleyen dalgalar halinde buraya gelen dost ve arkadaşları, O'nun huzuru ile müşerref oldular ve derin bir keder içinde son defa vedalaştılar. İçlerindeki seçkinlerden olan Bağdat Müftüsü namlı Alusi, ağlamaktan feri kaçmış gözlerle, bu haksız sürgünlüğün baş sorumlusu saydığı Nasıruddin Şah'ın adını lanetledi ve açıkça dedi ki: 'Artık onu Nasıruddin (Dinin Yardımcısı) değil yıkıcı sayıyorum.'' Bir başka seçkin ziyaretçi de Valinin kendisi oldu. Son derece saygılı bir dille Hz. Bahaullah'ın ayrılmasına sebep olan gelişmelerden dolayı teessüflerini beyan eden ve O'na elinden gelen her türlü yardımda bulunmaya hazır olduğuna teminat veren Vali Namık Paşa, O'nun refakatine memur edilen subaya, yol üzerindeki illerin valilerine, sürgünlerine büyük saygı göstermelerini emreden yazılı bir emirname verdi. Tekrar tekrar af dileyerek Hz. Bahaullah'a ''Ne arzu ederseniz emretmeniz yeter. Yerine getirmeye

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

hazırız'' dedi. Onun ısrarlı ve mükerrer teklifine Hz. Bahaullah şu cevabı verdi: ***''Sevdiklerimizi koruyunuz ve onlarla şefkatle muamele ediniz.''*** Vali, bu isteği samimiyetle ve tereddütsüz kabul etti.'[17]

(Mehmed Emin Namık Paşa, 1804-1892)

'Hz. Bahaullah'ın sonradan müminleri tarafından Rızvan Bahçesi adı verilen Necibiyye Bahçesine gelişi, Bahai bayramlardan en kutsal ve manalısı olarak bilinen, O'nun dostlara Kendi Elçiliğini beyan ettiği Günün bayramının başlangıcı oldu. Böylesine önemli bir Beyan, hem O'nun Süleymaniye dönüşünde başlattığı devrin sürecinin mantıklı bir sonucu, hem de aynı Elçiliğin Edirne'den dünyaya ve dünya liderlerine kesin ilanının başlangıcı sayılabilir.'[18]

'Hz. Bahaullah'ın Rızvan Bahçesi'ne vardıktan sonra, orada bulunan dostlarına Makamı'nı nasıl açıkladığını ve Rızvan Bayramı'nın başladığını nasıl büyük bir sevinçle ilan ettiğini Hz. Abdülbaha şöyle anlatmaktadır:

> *''Bu ilanla birlikte, üzüntü ve keder yok oldu ve inananlar mutlulukla doldu. Hz. Bahaullah uzak yerlere gönderileceğinden ve orada Kendisini ve dostlarını bekleyen sıkıntı ve kederden haberdar olmasına rağmen, bu Tarihi Açıklama ile tüm üzüntüleri sevince çevirdi ve Yaşam'ının en güzel anlarını Rızvan Bahçesinde geçirdi.*

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Gerçekten, bir Levhinde Rızvan'ın ilk gününden 'En Büyük Mutluluk Günü' diye bahseder ve dostlarının bugünü 'sonsuz bir sevinçle' anmaları için çağrıda bulunur.''

Hz. Bahaullah'ın ne Emrini açıklamasının şekli, ne de o anda O'nu dinleyenlerin kimlikleri bellidir. Ancak, açık olan bir şey vardı. Her ne kadar Hz. Bahaullah Irak'ta bulunduğu on yıl içinde Makamı'nın ne olduğunu ima etmiş ve Kendisini, Levihlerde nazil olan Tanrı sözleri ile eş tutmuş ise de, hiçbir zaman Kendisini 'Tanrı'nın Göndereceği Kimse' olarak isimlendirmemişti. Rızvan Bahçesi'nde Emrini açıklaması sırasında ise, kesin olarak, Hz. Bab'ın geleceğini haber verdiği ve uğruna Kendisini feda ettiği ve inanmaları için müminleri ile sözleşme yaptığı Kişi'nin Kendisi olduğunu ilan etti. O gün Hz. Bahaullah'ın hayatının en olaylı günlerinden birisidir. Bütün gün boyunca pek çok önemli işle meşgul oldu ve gün, dünya üzerindeki Yaşamı'nın en önemli olayı olan Kutsal Görevi'nin ilanıyla sonuçlandı. '[19]

'İlanın anlam ve önemini Hz. Bahaullah'ın Kendi sözlerinden öğrenelim. Bu tarihi olayı, ***''En Büyük Bayram''***, ***''Bayramların Sultanı''***, ***''Tanrı'nın Bayramı''*** kelimeleriyle övmekte, Akdes Kitabında, ***''bütün yaratıkların paklık denizine daldığı''*** Gün, ve bir Levhinde, ***''bağışlama meltemlerinin bütün varlık dünyası üzerinde estiği''*** Gün olarak nitelendirir. Bir başka Levhinde… Nihayet yine buyuruyor: ***''Ey Kalem, varlık âlemini unut ve bütün isimlerin Rabbi olan Rabbi'nin yüzüne dön. Ebediyet Sultanı olan Rabbi'nin İnayet süsleriyle dünyayı beze. Zira bütün milletlerin Maksudu olan Zatın görünmezlik ve görünürlük ülkelerinde Kendi en mükemmel İsimlerinin ışığından izzet saçtığı ve onları bütün varlığın Her şeye Kadir Koruyucusu Olandan başka hiç kimsenin kavrayamayacağı en latif bağış yıldızlarının aydınlığı ile kapladığı Günün güzel kokularını duyuyoruz.'***[20]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

7

İstanbul'a Yolculuk

'Hicri 14 Zilkade 1279 (3 Mayıs 1863) günü öğle vaki Hz. Bahaullah'ın Rızvan Bahçesinden ayrılması sırasında, Bağdat'taki Beyt-i Azam'dan (En Kutsal Ev) çıkışında karşılaştığı kadar olağanüstü ve hatta duygulandırıcı olan heyecanlı ve coşkun sahneler meydana geldi. Bunlara tanık olan biri şöyle anlatıyor: ''Bizlerin zihninde Toplanma Günü, yahut Hüküm Gününe has olan heyecanı o zaman gördük. İnananlar kadar inanmayanlar da ağlaşıp bağrışıyorlardı. Toplanan eşraf ve ünlü kişiler hayretler içinde kaldılar. Duygular, dilin anlatamayacağı ve orada bulunan hiç kimsenin dışında kalamayacağı bir coşkunluktaydı.

Dostlarının O'na aldığı en iyi cinsten benekli kızıl altın sırtında, ardında yerlere eğilen ateşli hayranlarından bir kalabalık, O'nu İstanbul'a götürecek bir yolculuğun ilk merhalesine doğru atını sürdü. O unutulmaz sahneye şahit olan Nebil şöyle anlatır: ''Her yönden pek çok başlar O'nun atının ayakları dibindeki toza doğru eğilerek atın ayaklarını öptü, sayısız kimseler O'nun üzengisini kucaklamak için birbirini sıkıştırdı.'' Bir yol arkadaşının anlattıkları da şöyle: ''Kendilerini atın önüne fırlatan, ölümü Sevgilinin ayrılığına tercih eden sadakat timsallerinin sayısı ne çoktu! Bana, o mübarek hayvan, o temiz yürekli ruhların gövdeleri üzerinde yürüyormuş gibi geldi.'' Hz. Bahaullah şöyle buyuruyor. ***''Beni, inkâr edici ve kötü niyetlilerden başka hiç kimsenin kabul etmezlik edemeyeceği bir ihtişama büründürerek şehirden (Bağdat) çıkmamı sağlayan O'ydu (Allah).''*** Bu saygı ve bağlılık nişaneleri İstanbul'da yerleşene kadar O'nu sarmaya devam etti.'[21]

'Hz. Bahaullah gerek Evinden, gerek daha sonra Rızvan Bahçesinden ayrılırken gösterilen bağlılık nişaneleri, Zilkadenin 20. günü (9 Mayıs 1863) aile fertleri ve ashabından yirmi altı kişi ile birlikte, yolculuğunun ilk durak yeri olan Fireycet'ten çıkarken aynen tekrarlandı. Elli katır, bir subayın komutasında on süvariden oluşan bir muhafız müfrezesi ve her

Bahai Eserleri Neşriyat Doğuş A.Ş.

biri dört şemsiye ile korunan yedi çift tahtırevandan ibaret bir kervan kuruldu. Bu kervan sık sık mola vererek Doğu Anadolu manzarasını çizen dağlardan, dar geçitlerden, orman ve vadilerden aşarak Karadeniz kıyısındaki Samsun Limanına ulaştı. Hz. Bahaullah bu yolculuğu kâh at sırtında, kâh Kendine ayrılan tahtırevanda dinlenerek yaptı. Çoğu yaya olan yoldaşları genellikle O'nun etrafını çevirirlerdi. Bahar aylarında kuzeye doğru ilerleyen, Namık Paşa'nın yazılı emri gereğince, geçtiği yerlerde valiler, mutasarrıflar, kaymakamlar, müdürler, şeyhler, müftüler ve kadılar, idari ve dini erkân ve eşraf O'nu izzet ve ikbal ile karşıladılar. Kerkük'te, Erbil'de, üç gün kaldığı Musul'da olsun, Nusaybin, Mardin ve iki gün geçirdiği Diyarbakır'da olsun veya Harput ve Sivas'ta, yahut diğer kasaba ve köylerde olsun, bir yere varışında hemen bir heyet tarafından karşılanıyor ve oradan ayrılırken yine bir heyet O'na bir süre yoldaşlık ediyordu. Bazı yerlerde şerefine düzenlenen ziyafetler, köylülerin hazırlayıp O'na sundukları yiyecekler, O'nu rahat ettirmek için istekle koşuşup didinmeleri, Bağdat halkının birçok vesile ile O'na gösterdiği ihtiramı hatırlatıyordu.

(Mardin, eski bir resim)

Aynı yol arkadaşı anlatıyor: ''Bir sabah Mardin'den geçerken Süvari askerleri sancak taşıyarak ve davul çalarak bize yol açtılar. Mutasarrıf,

Bahai Eserleri Yayın ve Dağıtım A.Ş.

hükümet erkânı ve eşraf bize refakat ederken, damları ve sokakları dolduran halk gelişimizi bekliyordu. Şehrin içinden vakar ve debdebe ile geçerek yolumuza devam ettik. Mutasarrıf ile yanındakiler uzunca bir mesafede bize refakat ettiler.'' Nebil de şöyle yazar: ''Bu yolculuk boyunca karşılaştığımız kimselerin hepsi, vali ve müşirlerin İstanbul ile Bağdat arasında devamlı gidip geldikleri bu güzergâhta bugüne kadar hiç kimsenin bu derece ihtişamla geçmediğini, çevresine böyle bir konukseverlik göstermediğini ve herkese inayetini böylesine saçmadığını ifade ettiler.''

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Sivas- eski bir resim)

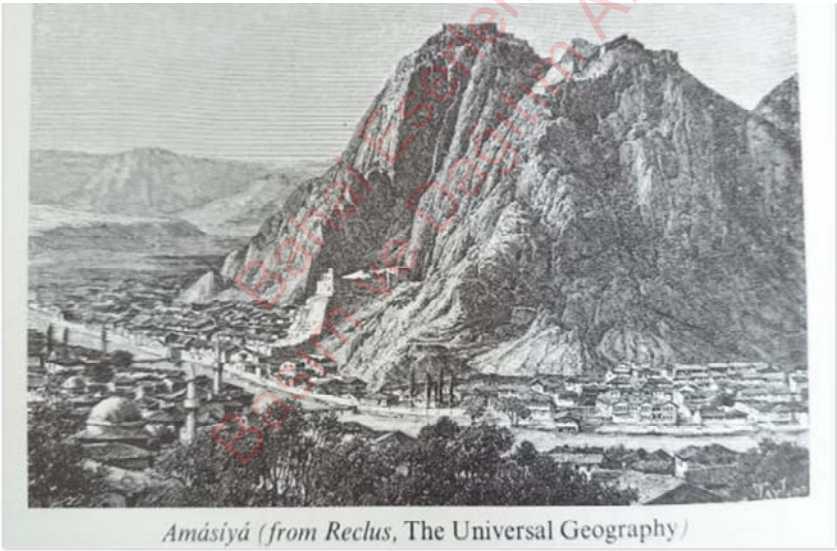

(Amasya, eski bir çizim)

Samsun'a yaklaşırken tahtırevanından Karadeniz'i gören Hz. Bahaullah, Mirza Ağa Can'ın ricası üzerinde, Tahtırevan Levhini (Hevdec Levhi) nazil buyurdu. Bu Levihte geçen ***"İlahi Denektaşı"***, ***"üzücü ve eza verici Fitne"*** gibi ifadeler, kısa bir süre önce nazil olan Kutsal Denizci Levhindeki elemli kehanetleri tekrarlamakta ve tamamlamaktadır.

Bağdat'tan İstanbul'a kadar uzanan Samsun eyaletinin Baş Müfettişi birkaç paşa ile birlikte Hz. Bahaullah'a ziyarette bulundu, derin saygı gösterdi ve öğle yemeğinde O'nun misafiri oldu. Fakat, Kutsal Denizci Levhinde haber verildiği gibi, yedi gün sonra bir Türk vapuruna bindirildi ve üç gün sonra 16 Ağustos 1863 günü öğle vakti sürgün arkadaşları ile beraber İstanbul limanına indiler.'[22]

1851 yılında Samsun şehrinin genel görünümü

Mesir-i Mübarek Bağdat-İstanbul Yolu

Hz. Bahaullah'ın 22 Nisan 1863'te Bağdat'ta başlayan ve 16 Ağustos 1863'te İstanbul'da sona eren yolculuğu 117 gün sürdü. Bu yol üzerinde geçtikleri bazı yerler şunlardır:

Bağdat yakınında- Rızvan Bahçesi (12 gün), Bağdat yakınında- Fireycet bahçesi (7 gün), Judaydah (3 gün), Dili-Abbas, Karatepe, Salahiye (2 gece), Dust-Khurmatu (Tuz-Hurmatu), Kerkük (2 gün), Erbil, Musul (3 gün), Zaho, Cizre, Nusaybin, Hasanağa, Mardin (2 gün), Diyarbakır (3 gün), Bakırmadeni (Maden-i Ergani), Harput (7 gün), Gümüşmadeni (Maden-i Keban), Deliktaş, Sivas, Tokat, Amasya (2 gün), İlahiyyih ve Samsun (7 gün).

Samsun'dan İstanbul'a giden gemi ise Sinop ve İnebolu'ya uğramıştır.[23]

(Osmanlı Devrinde bir buharlı yolcu gemisi)

(İstanbul limanı- eski bir resim)

Bahai Eserleri Yayım ve Dağıtım A.Ş.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

8

İstanbul Şehri

‘İstanbul Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara kıyısı ve Boğaziçi boyunca Haliç'i de çevreleyecek şekilde kurulmuştur. İstanbul kıtalararası bir şehir olup, Avrupa'daki bölümüne Avrupa Yakası veya Rumeli Yakası, Asya'daki bölümüne ise Anadolu Yakası veya Asya Yakası denir. Tarihte ilk olarak üç tarafı Marmara Denizi, Boğaziçi ve Haliç'in sardığı bir yarım ada üzerinde kurulan İstanbul'un batıdaki sınırını İstanbul Surları oluşturmaktaydı. Gelişme ve büyüme sürecinde surların her seferinde daha batıya ilerletilerek inşa edilmesiyle 4 defa genişletilen şehrin 39 ilçesi vardır. Sınırları içerisinde ise büyükşehir belediyesi ile birlikte toplam 40 belediye bulunmaktadır. Dünyanın en eski şehirlerinden biri olan İstanbul, M.S. 330 - 395 yılları arasında Roma İmparatorluğu, 395 - 1204 ve 1261 - 1453 yılları arasında Doğu Roma İmparatorluğu, 1204 - 1261 arasında Latin İmparatorluğu ve son olarak 1453 - 1922 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu’na başkentlik yaptı. Ayrıca İstanbul, hilafetin Osmanlı İmparatorluğu'na geçtiği 1517'den kaldırıldığı 1924'e kadar Sünni İslam'ın da merkezi oldu. İstanbul'a çağlar boyunca değişik adlar verilmiştir. Bu kent adları, kent tarihinin farklı dönemleriyle ilişkilidir. Bu adlar tarihsel sırayla, Byzantion, Augusta Antonina, Nova Roma, Kostatinopolis, Kostantiniyye, İslambol ve İstanbul'dur. Bunun dışında tarihte Moğollar Çakduryan, Polonlar Kanatorya, Çekler Aylana, Macarlar Vizenduvar olarak adlandırmışlardır. Ancak, 28 Mart 1930 yılında

© Bilim Eserleri Yayın ve Dağıtım A.Ş.

Türk Posta Hizmet Kanunu ile kentin adı resmen değiştirilerek İstanbul adını almıştır. Konstantinopolis (ve Konstantiniyye) adı ise tamamen yürürlükten kaldırılmıştır. Ayrıca Türk makamları yabancılardan kendi dillerinde kentin tek adı olarak resmen İstanbul adını kullanılmasını talep etmiştir ve uygulamaya koymuştur.'24

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

9

Hz. Bahaullah İstanbul'da

(İstanbul, 1870 yılında)

(İstanbul, 1890 yıllarında)

Bahai Eğitim ve Dağıtım

Hz. Bahaullah, gözle görülür bir haşmetle İstanbul'a vardı. Gemiden indiği zaman yetkililer tarafından büyük bir saygıyla karşılandı. Hükümet adına misafirleri ağırlamak için tayin edilen Şemsi Bey, Hz. Bahaullah ve ailesini limanda karşılayarak onları iskelede bekleyen iki araba ile Hırka-ı Şerif Camii yakınındaki kendi evine götürdü. Hz. Bahaullah ile beraber gelen diğer sürgünler ise bir başka eve yerleştirildiler.

(Hırka-ı Şerif Camii, Osmanlı Devrinde)

'Hz. Bahaullah'ın Osmanlı İmparatorluğun başkenti ve Hilafet Merkezi olan (Müslümanların İslam'ın Kubbesi) adıyla övdüğü, O'nun ise ''İstibdat tahtının'' kurulduğu yer adını verdiği İstanbul'a gelişi ile Bahailiğin ilk yüzyılının en karanlık ve en felaketli, ama bir yandan da en ihtişamlı bölümü açılmıştı. Anlatılmaz mahrumiyetler ve çekilmez çilelerin en ruhani zaferlerle bir arada yaşandığı bir devir başlıyordu. O'nun Devrinin Kahramanlık Çağının en önemli yılları gelip çatmıştı. Habercisinin daha altmış yılında Kayyumul Esma'da bildirdiği felaket süreci harekete geçiyordu.'[25]

Hz. Bahaullah, İstanbul'a "Medine-i Kebire" yani "Büyük Şehir" adını vermiştir.

(Fatih Sultan Mehmet Camii, 1880-1893 yılları)

'Hırka-i Şerif Camiinin yakınındaki Şemsi Beyin iki katlı evinin aile için dar geldiği görüldü ve Fatih Sultan Mehmet Camiine yakın üç katlı Veysi Paşanın evine nakledildiler. Bugün, her iki ev de orijinal şeklinde mevcut değildir.

O günün birçok evlerinde olduğu gibi, Veysi Paşanın da dış tarafta Selamlık ve iç tarafta Haremlik denilen ailenin oturduğu ev vardı. Selamlık ve Haremliğin her ikisi de üç katlıydı. Hz. Bahaullah, iç tarafındaki binanın birinci katında otururdu. Ailesi ise evin geri kalan kısmını kullanırdı. Dış taraftaki evin birinci katında Hz. Abdülbaha, ikinci katında ahbaplar otururdu. Üçüncü katı ise, mutfak ve kiler olarak kullanılırdı.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Şemsi Bey her gün, Hz. Bahaullah ve beraberindeki kimselerin bir şeye ihtiyaçları olup olmadığını hükümet adına sorardı. Bahçede, alış veriş yapmaları ve diğer hizmetleri görmek için hükümet tarafından tayin edilen iki Hıristiyan'ın kalabilmesi için bir de çadır kurulmuştu.'[26]

'İçlerinde Vezirlerin de bulunduğu bazı önemli kişiler, Hz. Bahaullah'a saygılarını sunmak için O'nun ziyaretine gittiler. Aralarında Sultanın bakanlarından eski sadrazam Kâmil Paşa da vardı.

(*Yusuf Kâmil Paşa, 1808-1876, eski Sadrazam*)

Yüksek makam sahibi kişilerin çoğu, Hz. Bahaullah'ın Kendisi ve kurduğu Din konusunda hükümetin desteğini sağlamak için kendilerinden yardım isteyeceğini beklediler. Fakat, çok geçmeden, insanlar arasında alışagelmiş bu beklentilerden Hz. Bahaullah'ın çok uzak olduğunu gördüler. O'nun standartları, ödün vermeğe ve çoğu zaman yalan ve bencilce davranışlar üzerine kurulu insanların devlet idaresinin çok

üstündeydi. Yetkililer, O'nun Allah'tan doğan ruhani güçlerinin bilincine vardılar ve O'nun dürüstlük ve asaletinden son derece etkilendiler. Bu kişilerin bazıları, padişahın ve kabinesinin kafasındaki şüphelerin dağılabilmesi için durumun tam ve adil bir şekilde araştırılması hususunda Bâb-ı Âli'ye müracaatta bulunmasını Hz. Bahaullah'a önerdiler.

Hz. Bahaullah'ın tepkisinin şöyle olduğu söylenmektedir:

'' Eğer ülkenizin aydın fikirli insanları akıllı ve gayretli olsalar, elbette bunu araştırırlar ve işin gerçeğini anlarlar; eğer, değillerse, o zaman (onların) gerçeğe ulaşmaları olamaz ve mümkün değildir. Bu koşullarda, devlet adamlarını taciz etmenin ve Saray vezirlerine müracaat etmenin ne gereği var? Bizim herhangi bir endişemiz yok ve kaderimize razıyız. 'Söyle, her şey Tanrı'dandır' yerinde ve yeterli bir sözdür. Ve 'eğer, Tanrı sizi incitirse, onu Tanrı'dan başkası gideremez' sözü tedavi edici ilaçtır.''

Hz. Bahaullah İstanbul'a vardıktan hemen sonra nazil olan bir Levhinde, karşılaşmış olduğu insanların Kendinde düş kırıklığı yarattığını ifade eder ve onların Kendisini karşılamalarının bir formaliteden ibaret olduğunu, onları buz parçası kadar soğuk, kuru ağaçlar kadar cansız bulduğunu söyler. Mülûk Suresinde İstanbul halkına hitap ettiği bir bölümde, Hz. Bahaullah, onların liderlerini 'Bir araya toplanıp çamurla oynayan' çocuklar gibi olduklarını söyler ve şöyle devam eder:

''Tanrı'nın Bize öğrettiği hakikatlerden feyiz alacak bir seviyeye yükselmiş veya şaşılacak olgunluğa erişmiş bir kimseye rastlamadık. İç gözümüz onlar için, aşırılıkları için ve yaratılmalarındaki maksat ve gayeye karşı gösterdikleri derin gaflet için acı acı ağladı durdu.''[27]

Bahai Eserleri Neşir ve Dağıtım A.Ş.

10

İstanbul'da nazil olan bazı Eserler

'1280 Cemaziyel-Evvel ayının 5'inci akşamı (19 Ekim 1863) Hz. Bab'ın Emrini açıklamasının yıl dönümü (Kameri yıla göre) münasebetiyle Hz. Bahaullah'ın Kendi el yazısı ile Arapça lisanında, İstanbul'da güzel bir Levih nazil olmuştu. Bu Levhin adı Nakus Levhidir (Çan Levhi). Bu Levhin, böyle hayırlı bir münasebetle izhar oluşu, o tarihi bayramı kutlayanların kalplerini büyük bir sevinçle doldurdu. Hz. Bahaullah Levh'e şöyle başlar:

''***Ey eşsiz Tanrı'nın keşişi! Allah'ın Günü görününceye kadar ve Azametliler Azametlisinin Baha'sı Kutsal ve Haşmetli Tahtının üzerine kuruluncaya kadar çanları çal***.'''[28]

'Hz. Bahaullah'ın İstanbul'da izhar ettikleri en güzel eserlerinden birisi Mesnevi'dir. Bu eser, İran şiirinin bir şaheseridir ve terkibi, güzelliği ve kudreti ile tanınır. Hz. Bahaullah bu şiirde ve fani bir dünyanın sınırları içerisinde muazzam ve sınırsız bir zuhurun sırlarını açmış, beşer dünyasının bazı hakikatlerini ifşa etmiş ve insanın izzet zirvesine nasıl varabileceğini belirtmiştir.'[29]

Hz. Bahaullah, kaderleri ve ilerde başlarına gelecek olan belalar için dostlarını defalarca uyarmıştı. İstanbul'a giderken Samsun limanında Arapça nazil olan Hevdec Levhinde (Tahtırevan Levhi) korkunç musibetlerin vuku bulacağını haber verdi.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

11

‘Sultan ve Vekilleri Levhi’ ve Edirne’ye Sürgün Fermanı

‘16 Ağustos 1863’de, Hz. Bahaullah’ın Osmanlı İmparatorluğunun Başkenti İstanbul’a varışı, O’nun misyonunun açığa çıkmasında önemli bir dönüm noktasını belirler. Hz. Bahaullah Başkentte bulunduğu sırada, İran Sefiri, Müşirüd-Devle, Hacı Mirza Hüseyin Han’ın entrika ve düzenlerinin bir sonucu olarak, yetkililerin uysal tavırları düşmanlığa çevrildi. Aynı olaylarla dolu dönemde, Hz. Bahaullah’ın Dünya Krallarına ve Hükümdarlarına Mesajının duyurulmasının ilk aşaması, Sultan Abdülaziz ve Vezirlerinin Allah’ın yeni doğan Dinine ve Kurucusuna karşı gelmelerini ciddi bir şekilde kınayan Levhiyle başlamış oldu.’[30]

Bahai Eğitim ve Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Sultan Abdülaziz, 1863 yılında çekilen fotoğraf)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

'İlanın (Bahai mesajının dünya hükümdarlarına ilanı) ilk döneminin, Hz. Bahaullah'ın İstanbul'da, kendini İslam Peygamberinin vekili sayan ve büyük bir imparatorluğun mutlak hükümdarı olan Sultan Abdülaziz'e yazdığı ve maalesef elimizde metni bulunmayan mektubu ile başladığı kabul edilebilir. Bu kudretli ve haşmetli padişah, dünya hükümdarları arasında İlahi Daveti alanların birincisi ve Doğulu Sultanlar içinde Tanrı adaletinin mücazatına uğrayanların ilki oldu. Bu mektup, Padişahın, sürgünlerin başkentine gelişlerinden dört ay geçmeden çıkardığı onursuz bir ferman vesilesiyle yazıldı. Fermanda, ani ve sebepsiz olarak, karakış

ortasında, son derece küçük düşürücü koşullar içinde, imparatorluğun öbür ucundaki Edirne'ye sürülmeleri emrolunuyordu.

(*Mehmet Emin Âli Paşa, 1815-1871)*

Basım ve Dağıtım A.Ş.

(*Keçecizade Mehmet Fuat Paşa, 1814-1868*)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Sultan ile vezirleri Âli Paşa ve Fuat Paşa'nın bu kader dolu ve kötü kararı almalarında, Hz. Bahaullah ve O'nun artık lideri olduğu kabul ve tasdik edilen Emre darbe vurmak için fırsat kollayan, Hz. Bahaullah'ın ***''müfteri''*** adını taktığı, İstanbul nezdindeki İran Sefiri Müşirüd-Devle Mirza Hüseyin Han'ın ısrarlı entrikalarının payı hiç de küçümsenemez. Kendi hükümeti bu sefiri mütemadiyen Türk makamlarını Hz. Bahaullah'a karşı kışkırtmaya zorluyordu. Hz. Bahaullah'ın makamları ne kadar yüksek olursa olsun, resmi konukların başkente varışlarında Şeyhülislamı, Sadrazamı ve Hariciye Nazırını şahsen ziyarette bulunmaları şeklinde alışılmış başkent protokolüne uymaktan imtina etmesi ve hatta birkaç vezirin, Kâmil Paşa'nın ve Türkiye'nin sabık bir İran sefirinin ziyaretlerini iade etmemesi bu adamın ekmeğine yağ sürmüştü. Hz. Bahaullah'ın, İstanbul'a gelişlerinde ''her kapıya başvurarak mümkün olduğu kadar atıfet ve

inayet koparma'' âdetindeki açgözlü İran prenslerinin tam tersine dürüst ve bağımsız davranışı onu engellemiyordu. Hz. Bahaullah'ın İran Sefaretine gitmemesine ve sefaret temsilcisinin ziyaretini iade etmemesine öfkeleniyordu. Yardakçısı Hacı Mirza Hasan Safa'ya O'nun hakkında yalan haberler yayması için emir vermişti. Böylece, gerek nüfuzlu mevkii, gerekse din adamları, hükümet erkânı ve yetkilileri ile kişisel ilişkileri sonucunda Hz. Bahaullah'ı onların gözünde kanun tanımaz, yerleşik düzen aleyhine emeller besleyen ve cüretkârlığı nedeniyle Kendi ile İran hükümeti arasında ciddi anlaşmazlıklar çıkaran, kendini beğenmiş ve kibirli bir kimse olarak tasvir etmeyi başardı. Bu çeşit aşağılık yollara başvuran yalnız o değildi. Hz. Abdülbaha'nın buyurduğu gibi, sürgünleri ***''bütün dünya için bir fitne, ahid ve misakları bozucu, tüm memleketler için zararlı, her türlü eziyet ve cezaya müstahak kimseler''*** olarak suçlayan ve kötüleyen başkaları da vardı.'[31]

(1859-1870 yıllar arasında İstanbul'da görevli İran Sefiri- Mirza Hüseyin Han)

'Tutsağa Kendi hakkında çıkarılan fermanı tebliğ etmeğe önemli bir kişi olan, Sadrazamın büyük itibar sahibi kayınbiraderi seçildi. Bu ferman, Türk ve İran hükümetleri arasında ortak bir düşmana karşı bir ittifak niteliğinde idi ve ilerde Sultanlık, Hilafet ve Kaçar hanedanı için çok acı

sonuçlar doğurdu. Hz. Bahaullah'ın Huzuruna kabul etmediği aracı, zırva dolu fikirlerini ve saçma sapan iddialarını kendisiyle görüşmeğe memur edilen Hz. Abdülbaha ve Ağa Kelim'e nakletmek ve tebliğe görevli olduğu emirnamenin cevabını almak için üç gün sonra tekrar geleceğini söylemekle yetinmek zorunda kaldı.

Aynı gün Hz. Bahaullah'a, ağır bir şekilde itham edici bir Levih indi ve ertesi sabah, mühürlü bir zarf içinde Şemsi beye vererek, Âli Paşa'nın eline teslim etmesini ve bu Levhin Tanrı tarafından gönderildiğini bildirmesini söyledi. Sonradan Şemsi Bey, Ağa Kelim'e şöyle anlatmıştır: 'Mektubun içinde ne olduğunu bilmiyorum. Sadrazam mektubu okumasıyla, çehresi ölü benzine döndü ve dedi ki – Sanki bir Sultanlar Sultanı kendi tabileri arasındaki en küçük bir Krala emir veriyor ve ona ne yapacağını ferman ediyor.- Hali öyle acıklıydı ki hemen huzurundan çekildim.' Denildiğine göre bu Levhin yarattığı etki hakkında Hz. Bahaullah şöyle buyurmuştur: ***''Sultanın vezirleri bu mektubu okuduktan sonra Bize karşı ne yaptılarsa haklı idiler. Ama önceki davranışları haksızdı.''***

Nebil'e göre, oldukça uzun olan bu Levih, Padişaha hitap eden sözlerle başlıyor, Vezirlerini şiddetle kınıyor, onların acemilik ve beceriksizliğini ortaya koyuyordu. Vezirlere hitap eden daha sonraki bölümleri ise, onlara meydan okumakta, dünya mallarıyla övünmemelerini, zamanla mutlaka kaybedecekleri bir debdebenin peşinden aptalca koşmamalarını öğütlemekteydi.

Hz. Bahaullah'ın sürgünlük fermanının çıkarılmasından hemen sonra, yola çıkmasının arifesinde, yukarda adı geçen Hacı Mirza Hasan Safa ile son ve unutulmaz bir konuşmasında, İran Sefirine şu mesajı gönderdi. ***''Yıllar yılı mazlumların kanını dökmekten ve onlara onca eziyet etmekten senin ve senin gibilerin yanına ne kaldı? Onlar yüz kat arttı, ama sizler tam bir karışıklığa uğrayacak ve zihninizdeki bu ezici düşünceden nasıl kurtulacağınızı bilemeyeceksiniz… O'nun Emri sizlerin kuracağınız her türlü planın üstündedir. Şunu bil ki, bütün dünya devletleri bir araya gelip Benim canımı ve bu adı taşıyanların tümünün canlarını alsalar,***

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

yine de İlahi Ateş asla sönmez. O'nun Emri bütün dünya hükümdarlarını, hayır, su ve topraktan yaratılmış her bir şeyi kuşatır… Başımıza her ne gelirse, bizim kazancımız büyük ve onların uğrayacağı kayıp aşikârdır.''

Daha önce zaten iki yere sürülmüş olan sürgünlerin hemen yola çıkarılması hakkındaki kesin emir gereğince, Hz. Bahaullah, ailesi ve arkadaşları, bazıları arabalara, bazıları yük hayvanlarına bindirilip, eşyaları öküz arabalarına doldurularak, soğuk bir Aralık sabahı, geride bıraktıkları gözyaşları arasında ve Türk askerlerinin refakatinde yola çıktılar. On iki gün boyunca ıssız ve rüzgârın kasıp kavurduğu bir araziden geçerek, Hz. Bahaullah'ın ***''Sultanın İradesine karşı gelenlerden başka bir kimsenin girmediği yer''*** olarak sınıflandırıldığı bir şehre vardılar. Surey-i Mülûk'ta Kendi şöyle anlatır: ***''Bizi, dünyada hiçbir zillet ile kıyaslanamayacak bir zilletle Şehirden (İstanbul) sürdüler… Ne ailemin, ne arkadaşlarımın o dondurucu soğuktan korunacak giyimleri yoktu… Halimize düşmanlarımız bile ağladı ve her görür gözü olan yaş döktü.''*** Nebil de şöyle yazar: ''Bu sürgünlüğe öyle bir tevekkülle katlanıldı ki, kalem yazarken gözyaşları döküyor ve sahife yazılanlardan utanıyor… O yıl, yaşlıların emsalini hatırlamadıkları bir soğuk vardı. Türkiye'nin ve İran'ın bazı yerlerinde hayvanlar soğuğun şiddetine dayanmayıp karlar içinde telef oldular. Fırat'ın yukarı tarafları Maden-i Nukra'da görülmemiş bir şekilde bir kaç gün buz tuttu; Diyarbakır'da ise nehrin buzları kırk gün çözülmedi.'' Edirne sürgünlerinden biri o günleri anlatıyor: ''Pınarlardan su alabilmek için yakınında büyük bir ateş yakıyor, buzlar ancak bir iki saatte çözülüyordu.

Yağmur ve fırtınada yol alan, bazen geceleri de yola devam eden yorgun yolcular, Küçükçekmece, Büyükçekmece, Silivri, Çorlu ve Babaeski'de kısa molalar vererek, 1280 Recep ayının birinci günü (12 Aralık 1863) hedeflerine vardılar…'[32]

Böylece, 1 Aralık 1863 İstanbul'dan başlayan ve 12 gün süren yolculuk 12 Aralık 1863'te Edirne'de tamamlanmış oldu.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Aralık 1863'te Hz. Bahaullah ve yanındakilerin
İstanbul'dan Edirne'ye giderken geçtikleri Büyükçekmece Köprüsü.

Bahá'í Neşriyat
Basım ve Dağıtım A.Ş.

12

Edirne Şehri

(Edirne şehrinin manzarası)

Edirne, Türkiye'nin Edirne ilinde yer alan şehir ve aynı ilin merkez ilçesi. Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde, Yunanistan ve Bulgaristan sınırında yer almaktadır. 2013 sayımına göre şehir nüfusu 150.260, toplam nüfusu ise 164.048'dir.

Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan karayolu üzerindeki serhat şehridir. Edirne, Tuna, Arda ve Meriç ırmaklarının buluştuğu düzlükte kurulmuştur. Karasal iklim hâkimdir. Yunanistan ve Bulgaristan'ın yanında kuruludur. Şehir merkezi Yunanistan'a 7 km, Bulgaristan'a 17 km uzaklığındadır.

Edirne civarına bilinen ilk yerleşimciler, Trak Kabilelerinden Odrisler ve Bettegerilerdir. Yaygın görüşe göre günümüzde Edirne'nin bulunduğu Meriç ile Tunca Nehirlerinin birleştiği yere Odrisler tarafından, Odris veya Odrisia adı verilen açık bir şehir veya pazar yeri kurulmuştu. MÖ 1400-1200 yılları arasında bölge Akaların eline geçti ve bu dönemden sonra "polis" hâline getirildi. Ahameniş İmparatoru I. Darius'un MÖ 510'larda yıllarında İskitler üzerine düzenlediği sefer sırasında bölge Pers hâkimiyetine girdi. MÖ 460 yılında I.Teres hükümdarlığında bağımsızlığını ilan eden Odrisler, tekrardan bölgenin hâkimi oldu. MÖ 340 yılında II. Filip hükümdarlığındaki Makedonların eline geçen yerleşim yeri, bu dönemde Orestia adıyla anılmaya başlandı. Bölge, daha sonraları Kelt istilalarına da uğradı. Makedonların kontrolündeki Orestia, MÖ 168'de Romalıların eline geçti. Roma İmparatoru Hadrianus'un MÖ 123-124 yılları arasında gerçekleştirdiği doğu seyahati sırasında adı Hadrianapolis olarak değiştirilen Orestia'ya şehir statüsü verildi. Roma

Bahar Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye ayrılmasının ardından Bizans İmparatorluğu'nun kontrolünde kalan Hadrianapolis, bu dönemde Got, Hun, Peçenek, Avar ve Bulgar saldırılarına maruz kaldı.

813 yılında Bulgaristan Hanı Krum tarafından ele geçirilen şehir, Krum'un ölümü sonrasında tahta geçen Omurtag ile Bizans İmparatoru V. Leo arasında 815 yılında yapılan antlaşmayla birlikte iki devlet arasında otuz yıllık barış sağlanırken şehrin kontrolü Bizans İmparatorluğu'na bırakıldı.

1000'li yıllarda şehir, birkaç defa Peçenek ve Kuman saldırısına uğrasa da Bizans İmparatorluğu kontrolünde kaldı. Haçlı Seferleri sırasında çeşitli saldırılara uğrarken, Latin İmparatorluğu kontrolüne giren şehirde Bulgarlarla 1205'te yapılan muharebede Latinler mağlup oldu. Latin İmparatorluğu'nun 1261 yılında yıkılması sonrasında Hadrianapolis Bulgarların yönetimine girdi. Farklı kaynaklara göre 1361-1371 yılları arasında değişiklik gösteren süreçte şehir Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katıldı. Türklerin eline geçince adı Edirne olarak değişen ve daha sonradan Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapan şehir, 1453'te İstanbul'un başkent olmasından sonra da önemini kısmen yitirse de, padişahların gözde yerlerinden biri ve canlı bir ticari ve idari merkez olarak kalmıştır. 18. yüzyılda yangınlar ve depremle sarsılan kentin gelişimine en büyük darbeyi, bir zamanlar avantaj teşkil eden Balkanlara açılan kapı olma niteliğinin Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemeye başlamasıyla dezavantaja dönüşmesi vurmuştur. Yabancı işgalini ilk olarak 1828-29 yılındaki Osmanlı-Rus harbinde yaşayan şehir, 93 Harbi'nde (1877-1878) tekrar Ruslar, Balkan Harbi'nde (1912-1913) ise Bulgarlar tarafından işgal edilmiştir. Birinci Balkan_Savaşı'ndan sonra kabul edilen barış anlaşmasıyla Bulgaristan'a geçen kent, daha anlaşmanın mürekkebi kurumadan patlak veren İkinci Balkan Savaşı'ndan sonra tekrar Türk topraklarına katılmıştır. I. Dünya Savaşı'ndan Osmanlı İmparatorluğu'nun yenilgiyle çıkmasının ardından Edirne, Temmuz 1920'de Yunan işgaline uğramış, Kurtuluş Savaşı'nın başarıyla sonuçlanmasıyla 25 Kasım 1922'de nihai olarak Türk egemenliğine girmiş ve Lozan Anlaşması'yla Yunanistan'dan savaş tazminatı olarak geri alınan Karaağaç'ın 15 Eylül 1923'te Türkiye'ye katılmasıyla ilin sınırı bugünkü halini almıştır.

Basın Yayın A.Ş.

Edirne'de Mimar_Sinan'ın "ustalık eserim" dediği Selimiye Camii, Üç Şerefeli Cami ve Eski Cami_Darül-Hadis Camii Edirne'nin en önemli eserlerini oluşturur.

Ayrıca Hıristiyan kültürüne ait Kaleiçi'nde bulunan İtalyan Katolik Kilisesi, Kıyıkta bulunan Sveti Georgi Bulgar kilisesi ve Kirişhanede bulunan Konstantin-Helena Kilisesi vardır. Kaleiçi'nde Büyük Edirne Sinagogu bulunur. Bu, Türkiye sınırları içerisindeki en büyük, Avrupa'daki 2. büyük sinagogdur.[33]

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

13

Hz. Bahaullah Edirne'de

Edirne'de bir sokak,1838 (Osmanlı Dönemi Edirne)

Hz. Bahaullah; Edirne'yi Ahmed Levhinde ''Ücra Mahpes'' , Reis Suresinde ise Arz-ı Sır ''Sır Diyarı'' olarak isimlendirmiştir.

'Hz. Bahaullah ve beraberinde yolculuk edenler 12 Aralık 1863 tarihinde Edirne'ye ulaşınca 'İzzet Ağa'nın evinin civarındaki iki katlı bir kervansaray olan Arap Hanına yerleştiler. Üç gün sonra Hz. Bahaullah ve ailesi, Mevlevi Tekkesine yakın Muradiye mahallesinde bir yazlık eve, bir hafta sonra aynı mahallede bir cami yakınındaki bir başka eve nakledildiler. Altı ay kadar sonra Selimiye Camiinin kuzeyinde Emrullah Evi olarak bilinen daha geniş bir binaya geçtiler.'[34]

Bahai Eğitim ve Basım Dağıtım A.Ş.

(Edirne, 1856 yılında çizilen bir resim)

(Edirne, eski bir fotoğraf)

Bahai Eserleri Yayım ve Dağıtım A.Ş.

‘Böylece, Hz. Bahaullah’ın Elçiliğinin en dramatik olaylardan birinin ilk perdesi kapanmış oldu. Şimdi perde, birinci Bahai yüzyılının en çalkantılı ve kritik döneminde açılıyor; bu dönem o elçiliğin en muhteşem bölümünü, O’nun Mesajını dünyaya ve dünya hükümdarlarına ilanının öncesini oluşturacaktır.’[35]

(Edirne, eski bir fotoğraf)

Bu gün Arap Kervansarayı, Muradiye’deki iki ev ve Emrullah’ın evi tümden yıkılmış bulunmaktadır.

Emrullah’ın evi üç katlı, birçok odalı, geniş ve içinde bir de Türk hamamı bulunan bir konaktı. Hz. Bahaullah ve O’nun Kutsal Ailesi 21 ay bu evde yaşadılar. Bu arada Hz. Bahaullah’ın isteği üzerine Rıza Beyin evi kiralandı ve 10 Mart 1866’da Hz. Bahaullah ve Kutsal Ailesi bu yeni eve yerleştiler. Bu evde yaklaşık bir yıl ikamet ettiler. Bundan sonra üç aylık kısa bir süre için Emrullah’ın evine döndükten sonra ev sahibi evi satmak istediğinden Edirne’de en son ve on dört ay kaldıkları ev olan İzzet Ağa’nın evine taşındılar.

(Edirne, bir mahallenin eski fotoğrafı)

(Hz. Bahaullah'ın Edirne'ye gelişinin 100. Yıldönümü münasebetiyle Aralık 1963'de Edirne'ye ziyarete gelen Bahailer.)

Bahai Eserleri Dağıtım A.Ş.

14

Edirne'de Hz. Bahaullah ve Kutsal Ailesinin Kaldıkları Yerler ve Tarihleri:

12-15 Aralık 1863: 3 gün Arap Kervansarayında

15-22 Aralık 1863: 7 gün Muradiye mahallesinde Mevlevi tekkesinin yakınındaki bir evde

22 Aralık 1863- Haziran 1864 :6 ay aynı mahalledeki başka bir evde

Haziran 1864-10 Mart 1866 :21 ay Emrullah evinde, Selimiye Camisinin yanında

10 Mart 1866-Mart 1867 :12 ay Rıza Beyin evinde

Mart 1867-Haziran 1867 :3 ay tekrar Emrullah evinde

Haziran 1867- 12 Ağustos 1868 :14 ay İzzet Ağa evinde

Hz. Bahaullah ve Kutsal Ailesinin Edirne'deki toplam ikamet süresi **4 yıl ve 8 aydır**.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Muradiye Camii- eski bir resim)

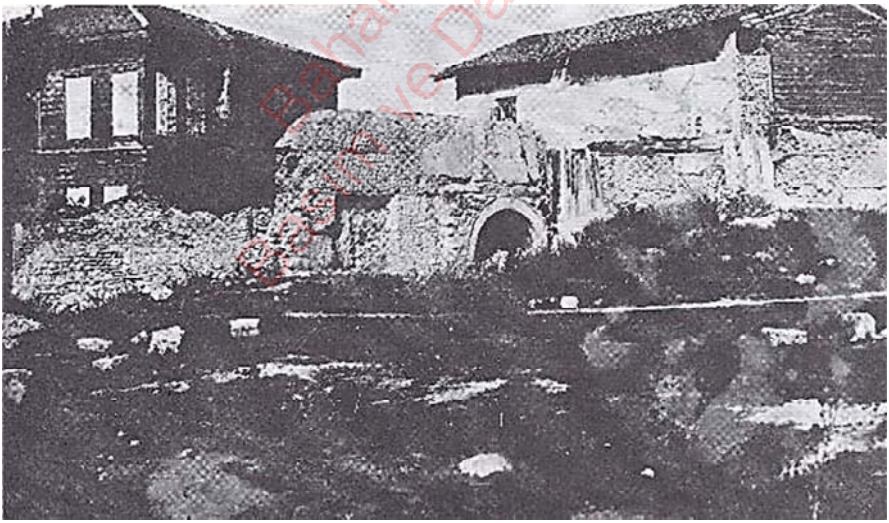

(Emrullah'ın Evinin kalıntıları, 1933'te çekilen fotoğraf- Hafız Ağa Konağı solda görünüyor)

Bahai Eğitim ve Dağıtım Grubu

(Rıza Beyin Evinin satın alındığı zaman ve restore edilmeden önceki durumu)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(İzzet Ağa evine ait hamamın kalıntıları 1933'te çekilen fotoğrafın sağında görünüyor.)

15

Edirne'de İlk Yıllar

'Hz. Bahaullah'ın Edirne'ye varışından kısa bir zaman sonra, yerli halk 'O'nun büyüklüğünü anlamışlar, O'nun samimi sevgisi ve Yüce Kişiliğinden son derece etkilenmişlerdi. Şehrin Valisi dâhil, liderler, diğer yüksek rütbeli memurlar, ilim ve kültür sahibi kişiler, O'nun tüm bilgilerin kaynağı ve faziletlerin örneği olduğunu çok geçmeden fark etmişler ve O'na cezbolmuşlardı. Bu insanların bazıları büyük bir istekle O'nun Huzurunda bulunmayı arzuluyorlar ve dizinin dibine oturup O'ndan İlahi feyiz alıyorlardı. Hz. Bahaullah'a gösterilen itibar ve saygı öyleydi ki bazen, çarşı ve sokakta O yürüdüğü zaman, halk hemen durup O'nun önünde eğilirdi. O'na olan saygıları derin ve yürektendi. Halk arasında ''Şeyh Efendi'' diye biliniyordu. Eskiden bu unvan büyük bir itibara sahipti.

Hz. Bahaullah, Bağdat'ta olduğu gibi, Edirne'de de halkın arasında pek görünmezdi. Kendisinin yerine bu işi Hz. Abdülbaha'nın yapmasına izin verirdi. Fakat, Kendileri, ara sıra Muradiye ve Selimiye Camilerine giderdi. Orada âlimler ve müminlerden bazıları O'nunla görüştüler ve O'nun büyüklüğünü gördüler ve O'na hayran oldular. Hz. Bahaullah'ın hayatının dikkate değer özelliklerinden birisi de budur. Her ne kadar, tarif edilemez kişisel sıkıntı ve ıstırap getiren despot ve zalim hükümetin güçlü mekanizması O'na yönelmişse de, O öyle bir izzet ve sevgi gösterdi ki, pek çok kimse O'na mıknatısa cezbolurcasına cezboldular ve O'nun Eşsiz ve Yüce karakterinden derinden etkilendiler. Bir tutuklu ve bir sürgünün gerek alt ve gerekse üst düzeydeki her çeşit insanda böyle gözle görülür bir etki yaratabilmesi, O'nun İlahi gücünün bir kanıtı ve Tanrı'nın Yüce Mazharı olarak otoritesinin bir işaretidir.

Bir başka yerde sürgün edilmenin bütün zorlukları ve şiddetine rağmen, Edirne'de Hz. Bahaullah'a Vahiylerin akışı engelsiz bir şekilde devam etti. Mirza Ağa Can, 17 Cemadi 1281 (19 Ekim 1864) tarihli bir yazısında,

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Irak'taki o günlerden bugüne kadar, Levihlerin ardı ardına, durmadan Tanrı İradesi Semasından gönderildiğine tanıklık eder. Bu süreç, Edirne'de daha da büyük bir hız kazandı. Bu levihlerin havasından, Hz. Bahaullah'ın Zuhuru'nun yeni bir sayfaya girmiş olduğu açıklığa kavuştu. Daha önceki yıllarda makamına sadece değinen Hz. Bahaullah, şimdi, ahbapların Kendisini Tanrı'nın Yüce Mazharı olarak tanımalarını emrediyordu.

Edirne'de nazil olan ilk Levihlerden biri Eshab (Dostlar) Suresidir. Bu Levih, Hz. Bahaullah'ın Makamını, İran Babilerinin gözleri önünde sermekle önemli bir rol oynadı… Hz. Bahaullah bu Levihte, İzzetinin perdesini açar ve Hz. Bab'ın geleceğini müjdelediği Tanrı'nın En Yüce Mazharının Kendisi olduğunu açıkça ilan eder.'[36]

'Hz. Bahaullah'ın benzer terimlerle Makamını açıkça anlattığı sayısız Levihler vardır. Bunların bazı bölümleri Emrin Velisi Hz. Şevki Efendi tarafından İngilizce'ye çevrilmiştir. Bu arada bunlardan birkaçını alalım:

> ***''Tevrat'ta Yahova, İncil'de Hakikat Ruhu ve Kur'an'da Büyük Haber diye adlandırılan O'dur. [Bahaullah]''***
>
> ***''O olmasaydı hiçbir İlahi Elçi Peygamberlik elbisesi ile ne donanabilir, ne de kutsal yazıların tek bir tanesi nazil olurdu. Bütün yaradılış buna tanıklık eder.''***
>
> ***''Bu Günde, Tek Gerçek Tanrı'nın buyurduğu kelime, en çok kullanılan ve bilinen terimler de olsa yüce ve eşsiz bir ayrıcalıkla donatılmıştır.''***
>
> ***''Beşerin büyük bir kısmı hala kemale ermemiştir. Eğer yeterli kapasiteye sahip olsaydı, Biz bilgimizin büyük bir kısmını ona ihsan ederdik. Öyle ki yerde ve gökte oturanlar Kalemimizden akan Kerem vasıtasıyla, Tanrı Bilgisinin dışında, bütün bilgilerden tamamen bağımsız olur, ebedi sükûnet tahtının üzerinde güvenle oturmuş olurlardı.''***[37]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

16

Mirza Yahya'nın İsyanı

'Yirmi yaşındaki Emir, birbirini izleyen bir seri darbenin etkisinden yeni yeni sıyrılmaya başlamıştı ki, son derece önemli bir olayla ta temeline kadar sarsıldı. Ne Hz. Bab'ın hazin şehadeti, ne hükümdara yapılan adi suikast ve kanlı sonuçları, ne Hz. Bahaullah'ınvatanından zillet içinde kovulması, hatta ne de iki yıl Süleymaniye dağlarında inzivaya çekilmesi, yıkıcı sonuçlar doğurmakla beraber, daha yeni kendini toparlamakta olan bir topluluğu sarsan ve üyelerinin safları arasında tamir edilmez bir gedik açabilecek bu ilk büyük iç sarsıntı kadar vahim olaylar değildi. Hz. Bahaullah'ın üvey kardeşlerinden biri, Hz. Bab'ın gösterdiği aday ve Babi topluluğunun kabul edilmiş lideri olan Mirza Yahya'nın, Hz. Muhammed'in amcası Ebu Cehil'in amansız düşmanlığından daha menfur, Hz. İsa'ya kendi havarisi Yuda'nın ihanetlerinden daha ayıp, Yakup'un oğullarının kardeşleri Yusuf'a davranışlarından daha hain, Nuh'un oğullarından birinin işlediğinden daha iğrenç, hatta Kabil'in Habil'i öldürmesinden daha şerefsiz olan müthiş hareketi, Emrin kaderi üzerinde en az elli yıllık bir iz bırakan sıkıntılara sebep oldu. Hz. Bahaullah'ın Eyyam-ı Şidad (Şiddet Günleri) olarak vasıflandırdığı bu büyük kriz sırasında ''***en elem verici peçe***'' yırtıldı ve ***''en büyük ayrılık''*** bir daha düzelmemecesine vaki oldu. Emrin mülki ve ulema sınıfından dış düşmanlarını sevindirip cesaretlendirdi, ellerine önemli bir koz verdi ve açık açık alaylarına sebep oldu. Hz. Bahaullah'ın dostlarını ve taraftarlarını şaşkınlık ve zihin karşılığına düşürdü ve Batılı hayranlarının gözünde Emrin itibarını ciddi surette zedeledi…'[38]

'Hz. Bahaullah'ın 'Tanrı'nın Zahir Edeceği Kimse'nin Kendisi olduğunu açıklaması haberi, İran'daki Babilerin kulaklarına gitmeğe başladığı ve birkaç Bahai mübelliğin O'nun Emrini öğretmeğe ve son Levihlerini faal bir şekilde yaymağa başladıkları bir zamanda, Edirne'de görülmemiş boyutlarda ve şiddette bir kriz oluşuyordu. Çok geçmeden bu kriz, Hz. Bahaullah'ın dostlarını o şehirde sardı. Mirza Yahya'dan kaynaklanan ve

Bahai Eserleri Yayın ve Basım A.Ş.

Seyyid Muhammed İsfahani'nin düzenlediği bu olay, sonunda bütün camiayı girdabının içine aldı. Hz. Bahaullah'a anlatılmayacak keder verdi ve inananlar arasında geçici de olsa ayrılıklar yarattı.

Mirza Yahya, Edirne'ye varışından hemen sonra artık hayatının tehlikede olmadığını anladı. Hz. Bab'ın idam edildiği günden beri zulüm ve ölümden korkmuştu. İşte bu korku, onu on üç yıl İran ve Irak'ta saklanmaya itmişti. O yıllarda, çeşitli kılıklara girerek yaşamını sürdürdü ve devamlı oradan oraya giderek gizlendi. Hz. Bahaullah ile irtibatını devam ettirmek suretiyle eşlerinin ve ailesinin Hz. Bahaullah'ın evinde yaşamalarını sağladı. Oysa şimdi Edirne'de durumun farklı olduğunu ve zulüm yapılmadığını biliyordu. Hz. Bahaullah, Edirne'ye geldikten kısa bir süre sonra, Edirne Valisinin, diğer ileri gelenlerin ve halkın sevgi ve hayranlığını kazanmıştı. Hz. Bahaullah'ın direktifleri doğrultusunda, dostlarının pek çoğu bir çeşit iş ve sanatla meşgul oldular ve camia ile kaynaşınca halkın işbirliği ve iyi niyetleri belli oldu.

Hz. Bahaullah'ın artan itibarını kıskanan ve 'Tanrı'nın Zahir Edeceği Kimse'nin Makamının açıklanmasından haberdar olan Mirza Yahya, artık ortaya çıkmanın ve hayatı boyunca yol göstericisi ve sığınağı olan ve pek çok utanç veren hareketlerini Ayıpları Örten sıfatıyla saklayan Kimsenin elinden camianın liderliğini almanın zamanının geldiğine karar verdi. Hz. Bahaullah'ın sevgi dolu affediciliğinden cesaret alan, Seyyid Muhammed'in baştan çıkarıcı ümitlerine aldanan ve liderlik için hırsı ve hevesi kabaran Mirza Yahya tamamen kötülerin yolunu tuttu, yani bir insanın hayatına kastetti. Bu onun tek çıkar yoluydu, zira kendisinde Hz. Bahaullah ile yüzleşme gücünün olmadığının bilincindeydi. Mirza Yahya'nın Hz. Bahaullah'ın yanında ağzını açamadığı bir gerçekti. Tanrı'nın Yüce Mazharının azamet ve otoritesi o kadar büyüktü ki tek kelime söylemekten aciz kalıyordu ve pek çok kimse de buna tanık olmuştu. Mirza Ağa Can'ın ifadesine göre, Bağdat'a ilk gittikleri zaman, Mirza Yahya'nın önemsiz bir kimse olduğunu fark etmişti. Bu Ağa Can'ı şaşırmıştı, fakat daha sonra, onun Hz. Bahaullah'ın Huzurunda herhangi bir kimseden farksız olmadığını anlamıştı. Fakat Hz. Bahaullah kâtibine bu gözlemini kimseye açıklamamasını tembih etmişti.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Hz. Bab'ın ileri gelen müritlerinin ve kuzeninin katli için emirler vermenin yanı sıra daha birkaç suç işlemiş olan Mirza Yahya gibi bir insanın, Hz. Bahaullah'ın hayatına kastetmek için ayrıntılı planlar hazırlaması hiç de şaşırtıcı değildi. Mirza Yahya'nın kendi eliyle hazırladığı ilk atılım O'nu zehirlemek oldu. Bu utanç verici olayı Hz. Şevki Efendi şöyle özetler:'[39]

'Edirne'ye geldikten yaklaşık bir yıl sonra, Hz. Bahaullah'ı ve arkadaşlarını zehirlemek, böylece yeniden liderliğe kavuşmak gibi çılgınca haller zihnini karıştırmaya başladı. Üvey kardeşi Ağa Kelim'in tıbbi meselelerde derin bilgisi olduğunu bildiğinden, çeşitli bahanelerle bazı otların ve zehirlerin etkisi hakkında ondan bilgi edinmeye çalıştı. Sonra da âdeti olmadığı halde Hz. Bahaullah'ı evine davet etmeğe başladı. Ve bir gün, kendi hazırladığı bir maddeyi çay bardağına sürerek O'nu bir ay ciddi şekilde hasta edecek, şiddetli sancılar ve yüksek ateşle kıvrandıracak derecede zehirlemeği becerdi. Bu teşebbüs, Hz. Bahaullah'ın elinde ömrünün sonuna kadar süren bir titreme bıraktı. Durumu çok ağır olduğundan, Şişman adlı bir yabancı hekim çağırıldı. Cildinin kurşuni renginden endişelenen doktor, hastalığın ümitsiz olduğunu bildirerek O'nun ayaklarına kapandı ve ilaç vermeden, Huzurundan çekildi. Birkaç gün sonra doktor hastalanıp öldü. Ölümünden önce Hz. Bahaullah, doktorun hayatını O'nun için feda ettiğini ima etmişti. Doktor, Hz. Bahaullah tarafından ziyaretine gönderilen Mirza Ağa Can'a Tanrı'nın dualarını kabul ettiğini ve ölümünden sonra, lüzumu halinde, emin bir kimse olan Doktor Çupan'ın çağırılmasını söyledi.

Mirza Yahya'yı geçici olarak terk eden ve yukarıdaki olayın ayrıntılarını açıklayan hanımlarından birinin anlattığına göre, bir keresinde de Hz. Bahaullah'ın ailesi ve arkadaşlarının su aldığı kuyuyu zehirlemiş, dolayısıyla sürgünlerde tuhaf hastalık belirtileri görülmüştü…'[40]

'Buna rağmen Hz. Bahaullah kardeşinin bu kötü işlerini halka açıklamak istemedi. Haberi yaymamalarını dostlarına tembihledi. Fakat, daha sonra Mirza Yahya'nın davranışları, olayın anlatılmasını zorunlu kıldı. Hz. Bahaullah iyileştikten hemen sonra Mirza Yahya, açıkça ve bazen de ima yoluyla utanmadan, Hz. Bahaullah'ın kendisini zehirlemek istediğini iddia

Bahai Eğitim ve Yayın A.Ş.

etti! Sevgi ve affediciliğin kaynağı bir kimseye karşı, böyle inanılmaz ve yalan suçlamalar, Mirza Yahya'nın maskesini düşürdü. Şeytani yaradılışını dost ve düşman herkese göstermiş oldu.

Aradan zaman geçti ve Mirza Yahya, Hz. Bahaullah'ın hayatına kastetmek için hala bir fırsat kolluyordu. Planına göre bu kez hücum alanı Hz. Bahaullah'ın mutlaka gideceği umumi hamamdı. Kurnazlıkla, Hz. Bahaullah'a hamamda yıkanmasına yardım eden, berber üstat Muhammed Ali Salmani'ye Hz. Bahaullah'ı öldürecek olursa, Tanrı Emrine büyük hizmette bulunacağını açıkladı. Üstat Muhammed Ali, bu teklifi duyar duymaz o kadar öfkelendi ki,…hemen orada Mirza Yahya'yı öldürmek istedi' ve eğer Hz. Bahaullah'ı kızdırmaktan çekinmeseydi bunu yapacaktı.'[41]

Sonradan, Hz. Bahaullah bu olayı hiç kimseye açıklamamasını emrettiği halde, berber dilini tutamayıp bu sırrı açığa çıkardı ve topluluğu büyük endişeye düşürdü.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

17

En Büyük Ayrılık

'Bu olaydan sonra, Hz. Bahaullah, Hz. Bab'ın tayin ettiği Mirza Yahya'ya, İlahi Zuhurun Pınarı, 'Tanrı'nın Zahir Edeceği Kimse'nin Kendisi olduğu iddiasını resmen bildirmeğe karar verdi. Gerçi Mirza Yahya Hz. Bahaullah'ın açıklamasından zaten haberdar edilmişti ve Levihleri aracılığı ile O'nun iddiasını biliyordu, gene de bu bildirinin büyük önemi vardı, zira Mirza Yahya'ya bunu perdelemesi için bir özür payı bırakmıyordu. Hz. Bahaullah, Tanrı Emrine itaat etmesi için resmen ona çağrıda bulundu. Buna uymaması, yollarının ayrılması demekti.

Bu bildiri, Hz. Bahaullah'ın Emir Suresi diye bilinen ve yeni nazil olan özel Levhi aracılığı ile yapıldı. Hz. Bahaullah bu Levihte iddialarını açıkça belirtti ve görevinin niteliğini bildirdi. Sekreteri Mirza Ağa Can'ı, bunu şahsen Mirza Yahya'ya götürmesi, yüksek sesle ona okuması ve kendisinden kesin bir cevap istemesi için görevlendirdi. Mirza Yahya cevabını vermeden önce, düşünmek için belli bir süre istedi. İsteği kabul edildi ve ertesi gün İlahi Zuhurun alıcısının kendisi olduğunu, dünyadaki insanların onun taraftarı olmasının ve ona itaat etmelerinin farz olduğu cevabını verdi.'[42]

'Büyük bir Vahyin Taşıyıcısının gönderdiği elçiye sadakatsiz bir hasım tarafından ileri sürülen bu küstah iddia, Hz. Bahaullah ile Mirza Yahya arasında, Bahai tarihinin en acı günlerinden biri olan açık ve kesin kopmaya işaret ediyordu. Hz. Bahaullah, düşmanlarının bağrında tutuşan şiddetli adavet ateşini hafifletmek ve sürgünlere, Kendisi ile onlar arasında serbest bir seçim yapma fırsatını vermek maksadıyla 22 Şevval 1282 (10 Mart 1866) günü ailesiyle beraber, emri üzerine kiralanan Rıza Bey'in evine kapandı ve iki ay boyunca Kendi arkadaşları da dâhil, dost veya yabancı, hiç kimse ile görüşmedi. Ağa Kelim'e, evindeki mobilya, yatak, giyim ve mutfak eşyalarını ayırıp yarısını Mirza Yahya'nın evine göndermesini, onun öteden beri göz koyduğu mühür, yüzük, el

Bahai Eserleri Basım ve Yayın A.Ş.

yazmaları gibi Hz. Bab'ın bazı hatıralarını ona teslim etmesini, sürgünlerin ve ailelerinin geçimi için hükümetin verdiği ödenekten payına düşenin ona ödenmesini sağlamasını emretti. Ağa Kelim'e ayrıca, arkadaşları arasında seçeceği birinin günde birkaç saat Mirza Yahya'nın alışverişini yapmasını ve bundan böyle İran'dan adına bir şey gelirse kendi eline teslim edileceğine dair teminat verilmesini de istedi.

Ağa Kelim'in Nebil'e şunları anlattığı söylenir: ''O gün büyük bir velvele koptu. Bütün arkadaşları Cemal-i Mübarek'ten ayrı kalmanın matemi içindeydi.'' Bu arkadaşlardan biri de şöyle yazmıştır: O günler kargaşa ve şaşkınlık günleriydi. Ne yapacağımızı bilmez haldeydik. O'nun huzurundan büsbütün mahrum kalmaktan korkuyorduk.'[43]

'Hz. Bahaullah'ın Rıza Beyin evine çekilmesi ve sürgünlerin hiç biriyle görüşmek istememesi, bazı sadakatsizlerin, açıkça O'nun aleyhine döndükleri ve Mirza Yahya'ya bağlandıkları bir durum yarattı. O güne kadar Hz. Bahaullah'ı ziyaret eden ve O'nun sevdikleriyle görüşen Seyyid Muhammed İsfahani, O'nun yokluğundan cesaret alarak Hz. Bab'ın Ahdini bozanların başıyla birleşti ve artık meydanın kendine kaldığını düşünerek açıkça Hz. Bahaullah'a karşı cephe aldı ve halk arasında O'nu küçük düşürmek için yoğun bir kampanyaya girişti. Mirza Yahya ve Seyyid Muhammed'in başrolü oynadığı yoğun bir faaliyet dönemi başladı. Rezil müttefikleri ve dostlarının desteği ile Hz. Bahaullah'ın aleyhine iftira ve yalan suçlamalarla doldurulmuş mektupları İran ve Irak'taki inanırlara yaygın şekilde dağıttılar.

Bu mektuplar İran'daki bazı Babi topluluklarında büyük kargaşa ve nifaka sebep oldu. Bazı kimseler bu iftira dolu beyanlardan ötürü yollarını şaşırdılar ve tamamen inançlarını yitirdiler. Babilerden bazıları, Hz. Bahaullah'a mektuplar yazdılar ve kendilerini aydınlatması ve yol göstermesi için O'na yalvardılar. Bu gibi sorulara cevap olarak birkaç Levih nazil oldu. Diğer inananlar inançlarında emin olma düzeyine zaten varmışlardı. Bu kişiler, bu zararlı mektupların dağıtılmasıyla harekete geçtiler ve Hz. Bahaullah'ın Nebil gibi özellikle seçtiği kimselerle birlikte, O'nun Emrini savunmak için ayağa kalktılar. Babi camiasındaki, Tanrı

Bahai Yayınları Basım ve Dağıtım A.Ş.

Emrinde ayrılık getirmek için kararlı, bencil kişilere karşı son derece başarı ile Emri savundular…

(Edirne eski Hükümet binası)

Mirza Yahya, o zamana kadar bu olaylardan habersiz kalan çevrelerde de isyanını yürütmeğe karar verdi. Hz. Bahaullah'ın her türlü yalan suçlamaları sineye çekmeğe ve her türlü kötü işlemlere tevekkül ve tahammül etmeğe devam edeceğini düşünerek, Edirne Valisi Hurşit Paşa'ya ve yardımcısı Aziz Paşa'ya bir mektup gönderdi. Valinin Hz. Bahaullah'a gösterdiği dalkavuk bir lisanla yazılan bu dilekçe Hz. Bahaullah hakkında yalan beyanlarla doluydu ve O'nu en hararetli hayranlarından olan Valinin nazarında küçük düşürmeğe yönelikti...'[44]

Mirza Yahya'nın suçlamaları uzak yakın her yere yayıldı. Hz. Şevki Efendi şöyle yazmaktadır:

'…Kısa bir süre sonra, Mirza Yahya'nın hanımlarından birini, kocasının haklarının gaspedildiğinden ve çocuklarının açlıktan ölme haline

geldiğinden şikâyet etmek için Vilayete gönderdiğini öğrendi. Bu şikâyetin, uzaklara kadar yayılarak ta İstanbul'a ulaşması ve Hz. Bahaullah'ın asil ve vakur davranışlarının etkisinde kalmış olan çevrelerde heyecanlı tartışmalara ve zararlı yorumlara neden olması, O'nu çok üzdü...'[45]

'Hz. Bahaullah Şeyh Salman'a yazdığı bir Levihte Mirza Yahya'nın utanç verici işlerinden yüreğinin sızladığını anlatır. Hissesine düşen maaşla ilgili onun iftiralarından bahseder. Paranın her zaman sürgünler arasında paylaşıldığını ve eğer onunla birlikte bulunan kimselerin hatırı olmasaydı, çıkacak bütün zorluklara rağmen Kendisinin hükümetten maaş kabul etmeyeceğini bildirir… İftira kampanyası yoğunlaştığı zaman, Hz. Bahaullah bu maaşı almayı reddetti ve geçimi için bazı eşyalarını satmak zorunda kaldı.'[46]

'Mirza Yahya ve Seyyid Muhammed'in yıkıcı hareketlerinden ötürü, Hz. Bahaullah iki ay süren inzivasına son vermek ve Tanrı'nın Emrini sadakatsizlerin şiddetli saldırılarına karşı korumak zorunda kaldı. İşte o zaman, Hz. Bahaullah, Seyyid Muhammed'i taraftarlarının toplantılarından kovdu ve bunun arkasından, Hz. Bahaullah'ın taraftarlarıyla Mirza Yahya'nın taraftarları arasındaki 'En Büyük Ayrılık' su yüzüne çıktı. Hz. Bahaullah'ın iki ay uzaklaşması, Edirne'deki sürgünler için ruhani bir boşluk yarattı. Bu büyük bir sınav oldu ve sonuçta her biri samimiyet ve imanının ölçüsünü gösterdi. Ayrılık zamanı gelince herkes hangi tarafa ait olduğunu anlamıştı. Fakat sürgünlerin çoğu Hz. Bahaullah'ın Emrinde sadık kaldılar. Mirza Yahya'nın tarafını tutan sadece birkaç kişi, Hz. Bahaullah'ın Huzurundan kovuldular. İran'daki bazı hırslı ve bencil kimseler de Mirza Yahya'ya katıldılar. Onun kol ve kanadını kuvvetlendirdiler ve daha sonra da göreceğimiz gibi o, Seyyid Muhammed'in kışkırtmalarıyla kötü fiillerini yoğunlaştırdı ve Osmanlı İmparatorluğunun Başkentinde yetkililer arasında ayrılık ve çekişme tohumlarını serpti.'[47]

'Hz. Bahaullah, Rıza Beyin evinde kaldığı bir yıl içinde ve ardından tekrar Emrullah'ın evine döndüğü zaman zarfında, Huzurundan tard etmiş

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

olduğu Mirza Yahya'yı ve Seyyid Muhammed'i hiç görmedi. Mirza Yahya, ailesiyle beraber artık başka bir evde kalıyordu. Seyyid Muhammed ise şehirde Müslümanların arasında yaşıyordu. Hz. Bahaullah, Emrullah'ın evinde üç ay kaldıktan sonra, aynı mahallede bulunan İzzet Ağa'nın evine taşıdı. Edirne'den ayrılıncaya kadar da orada kaldı.'[48]

Edirne'de eski selamlaşma olan 'Allahu Ekber'in yerini 'Allahu Ebha' aldı ve inananlar arasında kullanılmaya başladı ve Mirza Yahya taraftarlarına sıfat olan 'Beyan Ehli' kelimesi terkedilerek yerini 'Baha Ehli' sözü aldı.

(Edirne, eski bir fotoğraf)

18

Mirza Yahya ile Yüzleşme (Mübahele)

Hz. Şevki Efendi şöyle yazmaktadır:

'Hz. Bahaullah, Rıza Bey'in evinde bir yıl kadar kaldıktan sonra, arkadaşlarından ayrılmadan önce oturmakta olduğu eve döndü. Üç ay sonra taşındığı İzzet Ağa'nın evinde Edirne'den ayrılışına kadar ikamet etti. Bu evde 1284 Cemaziyülevvel ayında (Eylül 1867) meydana gelen son derece önemli bir olay, Mirza Yahya ile yardakçılarını bozguna uğrattı, dosta ve düşmana, Hz. Bahaullah'ın onlara karşı zaferini ilan etti.'[49]

'Mirza Yahya'nın feleğini şaşırtan…bu olay onu gerek Edirne'deki ilgili makamların ve gerekse kendini destekleyenlerin gözünden düşürdü… Mirza Yahya'nın yaptığı kötülük ve iftiralara yıllarca tahammül eden Hz. Bahaullah'ın örnek sabrını, halkın önüne çıkmayışını gören ve sadakatsiz kardeşiyle hiçbir zaman yüzleşmeyi düşünmediğini zanneden Seyyid Muhammed İsfahani, kendisine daha sağlam bir zemin hazırlamak için Mirza Yahya ile beraber Hz. Bahaullah ile yüzleşmeğe hazır olduklarını, ancak O'nun bu meydan okumaya cevap vermeyeceğinden emin olduğunu Edirne'deki birkaç İranlı Müslüman'a anlattı.

Mübahele diye bilinen bu çeşit yüzleşme İslamiyet'te vardır. Örneğin, Medine'de, Necran'da Hıristiyan elçiler, Hz. Muhammed'e meydan okuma konusundan bahsederlerken, bu mübahele şeklinde bir yüzleşmeydi. Bu, gerçek ile yanlış arasında bir mücadeleydi; iki taraf bir araya gelir, her biri diğeri için Allah yok etsin diye dua eder ve Allah'ın gazaba gelip inançsıza sillesini vurması isterdi. Bu koşullarda, Hakikat Gücünün kötülük güçlerini yok etmesi beklenirdi.

Bu meseleyi sonuçlandırmak için aracı kişi, Hz. Bab hacca gittiği zaman O'na eşlik eden ve daha sonra da Hz. Bahaullah ile birlikte İstanbul'a gelen Şirazlı kervancı Mir Muhammed Mukari idi. Tahsil görmemiş

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

olmasına rağmen, Mir Muhammed idrak, hikmet ve cesaret sahibiydi. O bir Babi idi. Emir'de ortaya çıkan farklılıklardan şaşkına döndüğünden, gerçeği araştırmak için Edirne'ye özellikle gitmişti. O şehirde Hz. Bahaullah'ın dostları ve Mirza Yahya'yı destekleyenler arasında serbestçe dolaşırdı.' [50]

Hz. Şevki Efendi bu olayı şöyle anlatır:

'…Mirza Yahya'nın iddialarına ve kendisini korkakça gizlemesine kızan Mir Muhammed adında Şirazlı bir Babi, gerçek ile yalan arasında açıkça bir ayırım yapılabilmesi maksadıyla, Mirza Yahya'yı Hz. Bahaullah ile karşılaşmaya razı etmesi için Seyyid Muhammed'i zorladı. Ünlü Ağabeyinin bu karşılaşmayı asla kabul etmeyeceği gibi aptalca bir vehme kapılan Mirza Yahya, görüşme yeri olarak Selimiye Camiini seçti. Hz. Bahaullah bunu duyunca, derhal adı geçen Mir Muhammed'i yanına alıp öğle sıcağında şehrin uzak bir yerinde olan camiye gitmek üzere yaya olarak yola çıktı. Sokak ve çarşılardan geçerken, O'nu gören ve duyanları hayrete düşüren bir ses ve tavır ile ayetler okuyordu.

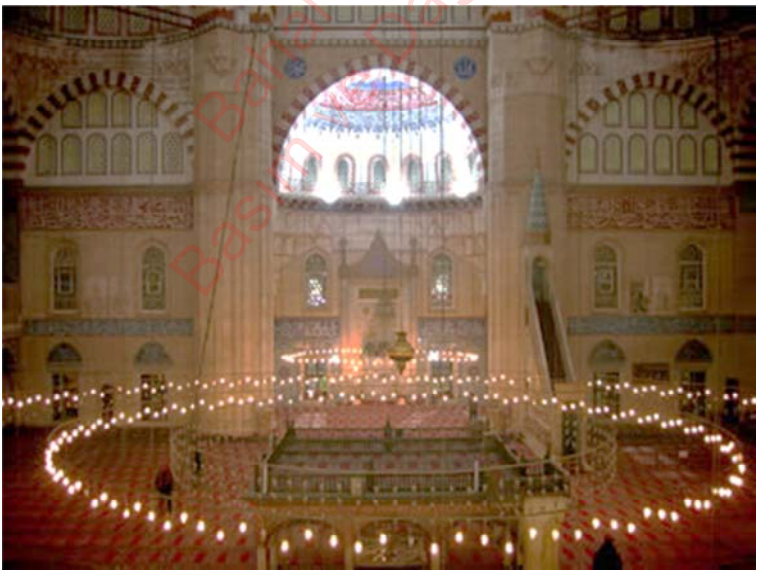

(Selimiye Camii'nin iç görünüşü)

Bahai Eserleri Dağıtım A.Ş.

Bir Levhinde Bizzat buyurduğu gibi, o unutulmaz günde ağzından çıkan bazı sözler şunlardı: ***''Ey Muhammed! Ruh olan Zat işte gerçekten evinden çıktı, Allah'ın seçkinleri ve O'nun Habercilerinin hakikatlerini teşkil eden canlar O'nunla birlikte gidiyor. İşte bak, yücelik illeri sakinleri başımın üzerinde ve peygamberlerin bütün şahadetleri avucumun içinde. Söyle: Dünyanın tüm uleması, tüm hikmet sahipleri, tüm padişah ve hükümdarları bir araya toplansalar, Ben, doğru söylüyorum, onların karşısına çıkar ve Sultan, Kadir ve Hikmetli Tanrı'nın ayetlerini ilan ederim. Ben kimseden korkmayanım, gökte ve yerde olan herkes Bana karşı kıyam etse de… İşte bu bütün dünyaların görmesi için Allah'ın aklaştırdığı elim. İşte bu asam; eğer onu yere atsaydık; gerçekten tüm yaratılmış şeyleri yutardı.''*** Hz. Bahaullah'ın gelişini haber vermek için önden giden Mir Muhammed az sonra geri dönerek, O'nun yetkisine meydan okuyan kişinin, beklenmeyen nedenlerden dolayı bu görüşmeyi bir iki gün sonraya bırakmak istediğini bildirdi. Hz. Bahaullah evine döndüğünde indirilen bir Levihte olan biteni izah ve ertelenen toplantı için bir tarih tespit etti, Levhi kendi mührü ile mühürleyerek Nebil'e verdi ve yeni müminlerden Molla Muhammed Tebrizi'ye teslim etmesini, onun da sık sık dükkânına gelen Seyyid Muhammed'e iletmesini söyledi. Levhin tesliminden önce Seyyid Muhammed'den, Mirza Yahya buluşma yerine gelmediği takdirde iddialarının yalan olduğunu yazılı olarak kabul edeceğine dair mühürlü bir taahhütname istenmesine karar verildi. Seyyid Muhammed istenen taahhütnameyi ertesi gün getireceğine söz verdi. Fakat Nebil üç gün arka arkaya dükkânda beklediği halde ne Seyyid Muhammed göründü, ne de istenen yazıyı gönderdi. Nebil, yirmi üç yıl sonra tarihinde bu olayı kaydederken, Hz. Bahaullah'ın mağlup bir hasma karşı üstünlüğünün elle tutulur ve tekzip edilemez delili olan bu teslim edilmemiş Levhin, ''Gusn-ı Azam'ın (En Yüce Dal) kaleme aldığı ve Kıdem Cemali'nin mührüyle süslendiği ilk günkü tazeliği ile'' hala kendi elinde olduğunu belirtmiştir.'[51]

'En Büyük Adaletin Pınarbaşı Olan'ın talebi ve kudretiyle İsm-i Azam topluluğundan kovulmuş olan ***''En Büyük Put''*** (Sanem-i Azam) mahcup,

Bahai Eğitim ve Dağıtım A.Ş.

menfur ve perişan kaldı. Bu kirden temizlenmiş, bu müthiş varlıktan kurtulmuş olan Tanrı'nın nevzat Emri artık ileri hamle edebilir ve kendini kıvrandıran kargaşaya rağmen yeni mücadelelere girmeye, daha yükseklere ulaşmaya ve daha büyük zaferler kazanmaya iktidarı olduğunu gösterebiliyordu.

Taraftarları arasında geçici olarak bir gedik açılmış, izzetine gölge düşmüş ve tarihi ebediyen lekelenmişti. Fakat adı silinmeyecek, ruhu bozulmayacak ve bu sözde hizipleşme bünyesini bölmeyecekti. Yukarda bahsi geçen Hz. Bab'ın Misakının bozulmaz gerçeği, tartışılmaz kehanetleri ve çeşitli uyarıları, bütünlüğünün teminatı, bozulmazlığının ispatı ve nüfuzunun güveni olarak o Emre bekçilik ediyordu.'[52]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

19

Zuhurun Güneşi En Yüksek Noktada

'Hüzünlerle yıpranan, canına kastetme girişiminin etkilerinin hala acısını çeken, yakında belki yeniden sürüleceğini bilen, ama Emrine indirilen darbeden ve onu kuşatan tehlikelerden yılmayan Hz. Bahaullah, daha bu şiddetli imtihanı arkada bırakmadan önce, emsalsiz bir kudretle, Kendine tevdi edilmiş olan Elçiliği Doğu'da ve Batı'da en yüksek dünyasal yönetim makamlarını elde tutanlara ilana kıyam etti. O'nun bu ilanı sonucunda Zuhurunun güneşi en yüksek noktasından ihtişamla parlayacak ve Emrin İlahi kudretinin bereketini zahir edecekti.

Başlayan bu olağanüstü faaliyet döneminin yankılanmaları, Hz. Bahaullah'ın Elçiliğinin ilk yıllardan daha parlak oldu. O günleri yaşayan biri şöyle anlatır: ''İlahi ayetler, gece gündüz demeden, yazmaya yetişemeyecek sayıda, yağmur gibi iniyordu. Mirza Ağa Can kendine dikte edildiği şekilde yazar, En Büyük Dal (Gusn-u Azam)(Hz. Abdülbaha) ise devamlı olarak suretlerini çıkarırdı. Kaybedecek bir an bile yoktu.'' Nebil de buna şahadet eder: ''Birkaç kâtip gece gündüz çalıştıkları halde işe yetişemiyorlardı. Aralarında bulunan Mirza Bakır Şirazi… tek başına günde en az iki bin ayeti temize çekiyordu. Böyle altı yedi ay çalıştı. Her ay, birkaç cilt dolusu yazıyı temize çekip İran'a gönderiyordu. Güzel yazısı ile yazılmış yirmi cilt kadar yazıyı arkasında hatıra olarak Mirza Ağa Can'a bıraktı.'' ***Hz. Bahaullah, nazil ettiği bu ayetler hakkında buyurmuştur: ''İlahi inayet bulutlarından yağanlar öyleydi ki, bir saat içinde bin ayete eşit yazı nazil olmuştur.'' ''Bu günde ihsan olunan inayetin büyüklüğü ile, eğer bunları yazmaya yetişebilecek bir vahiy katibi bulunsaydı, tek bir gün ve gece içinde Semavat-ı İlahiyeden Farsça Beyan'a eşit miktarda vahiy inerdi.''*** Bir başka vesile ile şöyle buyurmuştur: ***''Tanrıya yemin olsun! Bugüne kadar Peygamberlere vahyedilmiş olanlara eşit miktar bu günlerde inmiştir.''*** Yazılarının bolluğu hakkında der ki: ***'' Bu şehirde (Edirne) şimdiye kadar nazil***

olanları kâtipler temize çekmekten aciz kalıyorlar. Bunun için, büyük kısmı temize çekilmemiştir.'"[53]

(Hz. Abdülbaha'nın Edirne'de çekilen fotoğrafı)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Hz.Abdülbaha'nın kardeşi Mirza Mehdi'nin Edirne'de çekilen fotoğrafı)

(Hz. Abdülbaha, Mirza Mehdi ve bazı ahbaplar, Edirne'de çekilen bir fotoğraf)

Bahai Eserleri Yayım ve Dağıtım A.Ş.

20

Edirne'de Nazil Olan Bazı Eserler

'O ağır krizin tam ortasında, hatta daha önce bile, Hz. Bahaullah'ın kaleminden inen sayısız Levihlerde, O'nun yeni beyan edilen iddialarının manası tam olarak açıklanmıştır. Emir Suresi, Nokta Levhi, Ahmed Levhi, Eshap Suresi, Seyyah Levhi, Dem (Kan) Suresi, Hac Suresi, Ruh Levhi, Rızvan Levhi, Tuka Levhi, ikametgâhını İzzet Ağa'nın evine nakletmeden önce kaleminden inen Levihler arasındadır. ''En Büyük Ayrılık'' vaki olduktan hemen sonra, Edirne'deki ikametine ilişkin en kuvvetli Levihleri nazil oldu.

İlk defa olarak kelimelerini Doğu ve Batı'nın tüm hükümdarlarına topluca yönelttiği ve Türk Sultanı ile vezirlerine, Hıristiyanlık âleminin krallarına, Sultan nezdindeki Fransız ve İran Sefirlerine, İstanbul'un Müslüman din liderleri, bilginleri ve ahalisine, İran halkına ve dünya filozoflarına ayrı ayrı hitap ettiği en önemli Levhi olan Mülûk (Krallar) Suresi; Mirza Mehdi Reşti'nin suçlamalarını tekzip eden ve Babi Zuhurunu savunduğu İkan Kitabının karşılığı olan Bedi Kitabı; Hükümler Kitabının bir öncüsü olan Siyam (Oruç) münacatları; Fransız İmparatoruna hitap eden ve onun iddialarının samimiyetini sınayan III. Napolyon'a ilk Levhi; Nasıruddin Şah'a yazdığı ayrıntılı bir mektup olan ve Dinin amaçları, maksatları ve ilkelerini açıklayan ve Elçiliğinin meşruiyetini ispat eden Sultan Levhi; Gelibolu yolu üzerindeki Keşan ilçesinde başlayıp Gavurköy'de tamamlanmış olan Reis Suresi, yalnız Edirne'de nazil olan sayısız Levihlerin en seçkinleri olmakla kalmayıp, Bahai Dininin Kurucusunun bütün yazıları arasında önemli bir yer tutarlar.'[54]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

21

Dünyaya Çağrı

(Krallar Suresi'nin nazil olduğu 1867 yılında dünyadaki Hıristiyan Katolik Rehberi ve bazı hükümdarların fotoğrafları)

Papa Pius IX, Katoliklerin Lideri

Nasıruddin Şah, İran Şahı

Sultan Abdülaziz, Osmanlı İmparatoru

Kraliçe Victoria, Britanya Kraliçesi

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

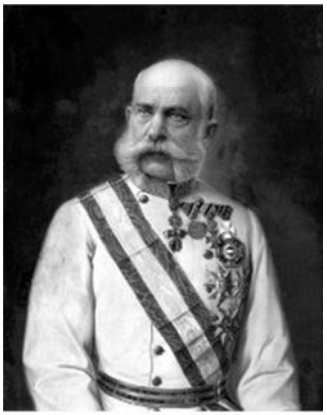

Francis Joseph, Avusturya-Macaristan İmparatoru

Napolyon III, Fransız İmparatoru

Wilhelm I, Almanya İmparatoru

Alexander II, Rus Çarı

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

'Hz. Bahaullah Krallar Suresi (Sure-i Mülûk) ile dünya hükümdarlarına hitabında Elçiliğinin mahiyetini açıklamış, Kendi Haberini kabul etmelerini öğütlemiş; Babi Zuhurunun doğruluğunu teyit etmiş; Emrine karşı kayıtsızlıklarını kınamış; adil ve uyanık olmalarını emretmiş, yoksulları onlara emanet kılmış, öğütlerini yerine getirmedikleri takdirde ***''İlahi mücazatın her yönden onları kaplayacağını''*** söyleyerek onları uyarmış ve hiçbir hükümdar O'na yönelmese dahi Kendisinin ***''yeryüzünde muzaffer''*** olacağını haber vermiştir.

Hz. Bahaullah bu Levihte özellikle Hıristiyanlık âleminin krallarını ***''Hakikat Ruhu''*** olan O'nu istikbal edip yaklaşmadıkları, ***''avuntu ve hayalleri ile oyalamayı''*** sürdürdükleri için kınamış ve işlediklerinden dolayı, ***''bütün varlık dünyasını bir arya toplayacak Olanın huzurunda hesap vermeye çağrılacaklarını''*** onlara beyan etmiştir.

Sultan Abdülaziz'i, ***''Şaşmadan Doğru Yolda Yürüyenin… sözlerine kulak vermeye''*** çağırmış; halkının işlerini bizzat yürütmesini, değersiz vezirlere itimat etmemesini öğütlemiş; hazinelerine güvenmemesini, ***''İtidal sınırlarını aşmadan''*** halkına karşı ***''dosdoğru adaletle''*** davranmasını önermiş; ve onu Kendi başına gelen belaların çökertici ağırlığından haberdar etmiştir. Aynı Levihte Kendinin suçsuzluğunu ve Sultan ile Vezirlerine karşı sadakatini ifade etmiş, başkentten hangi koşullar altında sürüldüğünü anlatmış ve Sultanı, onun için Tanrı'ya dua ettiğine temin etmiştir.

Ayrıca, Reis Suresinde buyurulduğu gibi, Gelibolu'da bulunduğu sırada Ömer adlı bir Türk subayı aracılığı ile Sultana sözlü haber göndererek, hükümdarın Kendine on dakikalık bir görüşme hakkı tanımasını rica etmiştir ki, ***''Padişah, Hakikat Olan O'nun hakikatinin inandırıcı delil ve burhanı saydığı her şeyi talep etsin ve Kendi Allah'ın izni ile bu delil ve burhanı gösterebilirse, mazlumları serbest bırakıp kendi hallerine koyversin.''***

Hz. Bahaullah'ın özel olarak III. Napolyon'a yazdığı ve İmparatorun Fransız sefirlerinden birinin eliyle gönderdiği Levihte, Kendinin ve taraftarlarının

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

çektikleri eziyetleri tasvir ve suçsuzluklarına yemin etmiş; mazlumlar ve çaresizler hakkındaki iki beyanını hatırlatmış ve sözlerinde samimi olup olmadığı sınamak için, ***''haksızlığa uğramışların durumlarını soruşturmasını''***, ***''güçsüzlere yardım elini uzatmasını''*** ve Kendisi ile sürgün arkadaşlarına ***''sevgi ve şefkat gözü ile bakmasını''*** talep etmiştir.

Hz. Bahaullah'ın yazdığı mektuplar içinde en uzunu olan Nasıruddin Şah'a hitap eden Levih'te, duçar olduğu sıkıntıların emsalsiz şiddetine şahadet etmiş; Irak'a hareketinden önce Şah'a O'nun masumiyetini kabul ettiğini hatırlatmış; adaletle saltanat sürmesini tembih etmiş; Allah'ın kıyam ve Haberini ilan etmesi için Kendisini celp ettiğini tasvir etmiş; verdiği öğütlerle çıkar gözetmediğini teyit etmiş; Tanrı'nın birliğine ve Peygamberlerine imanını ilan etmiş; Şah için birkaç münacatta bulunmuş; Irak'taki hareketlerinin haklı sebeplerini açıklamış; öğretilerinin yararlı etkilerini vurgulamış; her türlü şiddet ve kötülüğün karşısında olduğunu önemle belirtmiştir. Yine aynı Levih'te, Elçiliğinin meşruiyetini ispat etmiş; ***''devrin uleması ile karşı karşıya gelip, Şah Hazretlerinin huzurunda delil ve burhanlarını göstererek''*** Emrinin hakikatini ortaya koymak arzusunu izhar etmiş; Hz. Isa ve Hz. Muhammed devirlerinde olduğu gibi, Kendi ıstıraplarını, ***''büyük bir rahmet yağmuru''*** ve ***''refah taşkını''***nın izleyeceğini haber vermiş; Kendi akrabaları ile Muhammed Resul'ünkilerin musibetleri arasındaki benzeyişe işaret etmiş; beşeri işlerin istikrarsızlığını tafsil etmiş; yakında sürgün edileceği şehri resmetmiş; ulemanın ilerde düşeceği zilleti kehanet etmiş; bir kere daha ***''Kendi Emrine yardımcı olması ve kendi adaletine yönelmesi''*** için Allah'ın inayetine mazhar olması temennisi ile bitirmiştir.

Hz. Bahaullah, Sadrazam Âli Paşa'ya hitaben Reis Suresi'ni yazmıştır. Bu Levih'te onu, ''***Tanrı'nın sesini işitmeğe''*** çağırır; ve onu ***''homurdanmasının''***, ne etrafındakilerin ***''havlamalarının''***, ne de ***''dünya ordularının''*** Kadir-i Mutlak'ı Kendi maksadına ulaşmaktan alıkoyamayacağını ifade eder; O'nu ''Tanrı elçisini Cennet-i Ala'da ağlatacak'' işler işlemekle ve O'na zarar vermek için İran Sefiri ile elbirliği

Bahai Eğitim ve Yayınları A.Ş.

yapmakla suçlar; yakında açık bir kayba uğrayacağını haber verir; Kendi Zuhuru'nun Günü'nü sena eder; bu Zuhur'un ***''Çok geçmeden dünyayı ve orada bulunan her şeyi kuşatacağını''***, ***''Sır Ülkesi''*** (Edirne) ***ve onun yanında olan yerin… Sultan'ın elinden çıkacağını, kargaşa baş göstereceğini, ağıtların yükseleceğini ve her taraftan fitne alametlerinin görüneceğini kehanet eder''***; bu Zuhuru Hz. Musa'nın ve Hz. İsa'nın Zuhurlarıyla bir tutar; Hz. Muhammed'in gününde İran İmparatorunun ***''Kibir ve azametini''***, Hz. Musa'nın gününde Firavun 'un imansızlığını hatırlatır; Kendi maksadının ***''dünyayı canlandırmak ve bütün milletleri birleştirmek''*** olduğunu ilan eder.

Mülûk Suresi'nde, Sultan'ın vezirlerini davranışlarından dolayı tekdir eder; bazı bölümlerinde onların dayandığı prensiplere meydan okur ve yaptıkları için cezalandırılacaklarını bildirir; kibir ve zulümlerini kınar; Kendi bütünlüğünü ve dünya düşüncelerinin uzaklığını beyan ve suçsuzluğunu ilan eder.

Aynı Surede, Türk Sultanı nezdindeki Fransız Sefirini Kendine karşı İran Sefiri ile birleştiği için azarlar; Hz. İsa'nın Yuhanna İncilinde yer alan nasihatlarını hatırlatır; elleri ile işlediği işlerin hesabının sorulacağı konusunda uyarır; ona ve onun gibilere, hiç kimseye Kendisine yaptığı muameleyi yapmamasını öğütler.

Yine aynı Levihte, uzun bölümlerde İstanbul'daki İran Sefirine hitap ederek onun boş hülyalarını ve iftiralarını ifşa eder, onun ve vatandaşlarının insafsızlığını kınar; ona karşı kötü niyet beslemediğine temin eder; eğer yaptığı kötülükleri idrak etseydi bütün ömrünce yas tutacağını temin, fakat ölene kadar düşüncesizliğinde ısrarlı kalacağını temin eder; Tahran ve Irak'ta Kendi hareketlerinin haklı sebeplerini anlatır ve Bağdat'taki İran Sefirinin ahlaksızlığına ve bu Sefir ile ittifak ettiğine şahadet eder.

İstanbul'daki Sünni İslam din liderlerinin topuna birden yine aynı Mülûk Suresi'nde belirli bir mesaj göndererek, onları düşüncesiz ve ruhen ölü olmakla itham eder; gururlarından ve O'nun huzuruna ermekten geri

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

kalmalarından dolayı serzenişte bulunur; Kendi Elçiliğinin tüm izzet ve ehemmiyetini gözler önüne serer; eğer liderler hayatta olsalardı ***''Benim etrafımda tavaf ederlerdi''*** buyurur; onları ***''isimlere taptıkları''*** ve liderlik sevdasında oldukları için suçlar; ve O'nun nazarında ***''yeniden yaratılmadıkları''*** takdirde Allah'ın onlardan gelen hiçbir şeyi kabul etmeyeceğine ant içer.

Mülûk Suresi'nin son bölümleri İstanbul şehrinin bilge kişilerine ve dünya filozoflarına ayrılmıştır. Onları, Tanrı önünde kibirlenmemeleri hakkında uyarır; gerçek hikmetin özünü açıklar; iman ve istikametin önemini vurgular; Kendi ışığından aydınlanmadıkları için onları azarlar; onlara ***''Tanrı'nın koyduğu sınırlara riayet göstermelerini''*** ve gözlerini ***''insanların davranış ve alışkanlıklarına çevirmemelerini''*** öğütler.

Aynı Levih'te İstanbul halkına, Kendinin ***''Tanrı'dan başka hiç kimseden korkmadığını''***, ***''Allah'ın emrettiğinden başka bir söz''*** söylemediğini, Allah'ın hakikati dışında hiçbir şeyin ardından gitmediğini, şehrin yöneticileri ve ileri gelenlerini ***''çamurda oynayan çocuklara''*** benzettiğini ve Tanrı'nın kendine öğrettiği gerçekleri anlayacak olgunlukta bir kimse göremediğini beyan eder. Onları Allah'ın emirlerine sımsıkı yapışmaya çağırır, Tanrı'nın ve Onun sevdiklerinin karşısında kibirlenmemelerini söyler; İmam Hüseyin'in belalarını hatırlatır ve erdemliklerini över; Kendinin de aynı belalara duçar olmasını Tanrı'dan niyaz eder; yakında Allah'ın yükselteceği bir milletin Kendi musibetlerinin hesabını soracağını ve zalimlerden hakkını arayacağını bildirir; sözlerine kulak vererek Allah'a dönüp tövbe etmeleri için çağrıda bulunur.

Ve nihayet, aynı Levih'te İran halkına hitapla, eğer O'nu öldürmüş olsalardı, Tanrı'nın yerine bir başkasını yükselteceğini teyit ve onlar yüreklerinin derinliğinde nefret etseler de, Kadir-i Mutlak'ın ***''Kendi nurunu kemale erdireceğini''*** ifade eder.'[55]

Bahai Eserleri Neşriyat ve Dağıtım A.Ş.

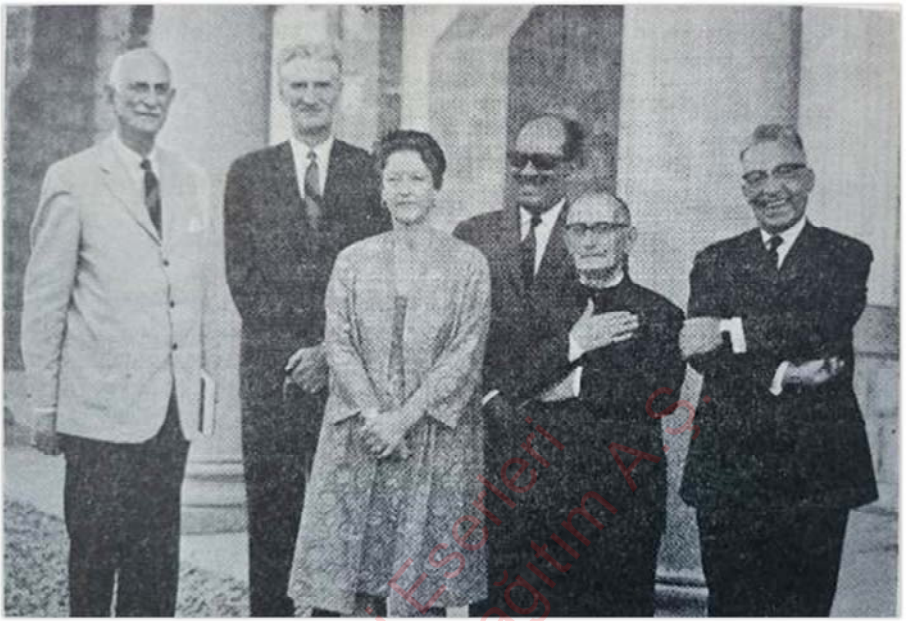

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Krallar Suresi'nin 100. Yıldönümü için Edirne ziyaretinden sonra 6 Konferansa katılan Emrin Elleri, Eylül 1967

Hayfa 'da Çekilen Resimdeki Emrin Elleri soldan sağa:

Dr. Ugo Giachery, Paul E. Haney, Amatu'l-Baha Ruhiyyih Khanum, Abu'l-Qasim Faizi, Taraz'ullah Samandari, 'Ali Akbar Furutan

22

Krallar Suresi'nden (Sure-i Mülûk) Bazı Alıntılar

Eylül 1867 yılında Edirne'de Arapça olarak nazil olan bu Levih, Yazarının iddialarını ve Makamını sarih terimlerle güç ve kudret lisanıyla ilan eder. Samimi ve tarafsız bir gözlemci için sadece açılış paragrafı bile, Tanrı'nın yeryüzündeki Temsilcisinin yetki ve haşmetinin portresini çizmeğe yeter ve Dünya Krallarına varlıklarından vazgeçip Emrine yapışmaları için çağrıda bulunur:

''Ey dünya kralları! Kutsal Ova'daki Kızıl Tepe'den yeşermiş, bu yüce ve meyve yüklü ağaçtan ''O'ndan başka İzzetli, Güçlü ve Bilge bir ilah yoktur'' diye seslenen Tanrı Sesine kulak verin. Bu, yaklaşanlar için Allah'ın kutsal kıldığı bir Nokta'dır ve ondadır ki O'nun sesi, göksel Kutsallık Ağacından işitilir. Ey hakanlar topluluğu, Tanrı'dan korkun ve bu en yüce fazıldan kendinizi mahrum etmeyin. Neyiniz varsa fırlatıp atın; Yüce ve Ulu Tanrı'nın Kulpuna sımsıkı sarılın. Kalplerinizi Tanrı'nın Yüzüne çevirin; arzularınızın size buyurduklarını terk edin ve mahvolanlardan olmayın…''

''Ey dünya padişahları! Tanrı'dan korkunuz, Tanrı'nın koyduğu sınırları aşmaktan sakınınız. Kitabında verdiği emirlere uyunuz; o emirlerin çizgisinden dışarı çıkmayınız. Uyanık olunuz, kimseye bir hardal tanesi kadar olsun haksızlık etmeyiniz. Adalet yolunda gidiniz, adalet yolu doğru yoldur.

Aranızdaki anlaşmazlıkları giderip silahlarınızı azaltınız ki masraflarınızın yükü hafiflesin ve içiniz rahat etsin. Sizi birbirinizden ayıran ihtilafları ortadan kaldırınız; o zaman, şehirlerinizin ve ülkelerinizin güvenliğini sağlayacak küçük bir kuvvet müstesna olmak üzere, artık büyük bir silahlı kuvvet bulundurmak ihtiyacında

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

olmadığınızı göreceksiniz. Tanrı'dan korkunuz, ılımlılık sınırını aşıp aşırıya kaçanlardan olmayınız…

Biliniz ki, yoksullar aranızda Tanrı emanetidir. Emanete hıyanet etmeyiniz, onlara zulmetmeyiniz, hainlerin yolunda yürümemeye dikkat ediniz. Adalet terazisinin kurulup herkese hakkının verildiği ve varsıl olsun yoksul olsun bütün insanların eylemlerinin tartıldığı günde emanetinin hesabı sizden muhakkak sorulacaktır.

Bu levihte açık ve eşsiz bir ifadeyle size verdiğimiz öğütlere kulak asmayacak olursanız Tanrı'nın ceza kılıçları her yönden üzerinize çekilecek ve hakkınızda O'nun adaletli hükmü verilecektir. O gün O'na karşı durmaya kudret bulamayacaksınız, kendi aczinizi göreceksiniz. Kendinize ve elinizin altındakilere acıyınız; onlar arasında hükmünüzü Tanrı'nın en mukaddes ve yüce levhinde buyurduklarına göre veriniz. Müminlere bir uyarı niteliğindeki bu Levihtedir ki Tanrı her şeyin belirlenmiş ölçüsünü tayin etmiş, her şeyi onda açıklamıştır.

Emrimizi inceleyiniz, başımıza gelenleri araştırınız, Bizimle düşmanlarımız arasında adaletle hüküm veriniz, komşularına karşı adilane hareket edenlerden olunuz. Zalimin zulmünü durdurmaz ve mazlumun hakkını korumazsanız insanlar arasında övünmeye ne hakkınız olur? Haklı olarak övünebileceğiniz ne var? Yiyip içtiğiniz mi? Hazinelerinize doldurduğunuz servet mi? Yoksa bezendiğiniz ziynetlerin türlülüğü ve değerliliği mi? Gerçek övünç bu gibi gelip geçici şeylerde olsaydı üzerinde yürüdüğünüz şu toprağın size karşı övünmesi gerekirdi; çünkü bu şeyleri Hakk'ın izniyle size veren odur. Sahip olduğunuz her şey, Tanrı'nın takdirine göre hep onun bağrındadır. Siz bu serveti Tanrı'nın bir inayeti eseri olarak onun sinesinden çıkarıyorsunuz. İmdi halinizi bir düşününüz, övündüğünüz şeye bakınız. N'olaydı görüp anlayaydınız!

Hayır! Bütün yaradılışı avucunda tutana yemin olsun ki, sizin hakiki ve ebedi övüncünüz ancak Tanrı emirlerine sımsıkı yapışmakta, yasalarını can ve gönülden tutmakta, o yasaların uygulanmadan

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

kalmamasına dikkat etmekte ve şaşmadan doğru yolda gidedurmaktadır… '' 56

'Hz. Bahaullah'ın Krallara çağrıları ve davetleri sağır kulaklara söylendi. Neticede, beşeriyet devamlı savaşın ve her yerde bozulan düzenin korkunç sıkıntılarını yaşadı. Dünya öyle bir kaos ve kargaşa içine düştü ki gerek politik ve gerekse dinsel olsun, hiçbir liderin onu kaderinden ve düşüşünden kurtaracak gücü yok. Hz. Bahaullah'ın daha önce ima ettiği beşer üzerine çöken bu sıkıntılar ve felaketler gün be gün artmakta ve ilerleyen zamanla eski nizamın parçalanma işlemi hız kazanmakta.

Beşeriyetin kötü hali vahim olmakla beraber, genelde insanlığın liderlerinin ve akıllı kişilerin, sıkıntıların ve dünyadaki çelişki ve düzensizliğin sebebini keşfetmemiş olmaları çok daha vahim. Sadece Hz. Bahaullah'ın Makamını tanıyan, O'nun Emrini kabul edenler bu felaketlerin Hz. Bahaullah'ın çağrısının, genelde insanlar ve özellikler Dünya Kralları ve liderleri tarafından, reddedilmesini doğrudan sonucu olduğunu biliyorlar. Onlar kesinlikle inanıyorlar ki Tanrı Emrinin gölgesi altına girmeden ve girinceye kadar insanlık için bugün sığınacak yer yok.'57

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Hıristiyanlara Hitap

Hıristiyan Kralları bekleyen, meydan okuyan çağrı Krallar Suresinde:

''Ey Hıristiyanlık âlemi hükümdarları! Tanrı Ruhu İsa'nın 'Ben gidiyorum ve yine geleceğim' dediğini işitmediniz mi? Öyle ise, O size bulutlar içinde tekrar gelince Yüzüne bakmak ve Huzuruna kavuşmak için neden O'na yaklaşmadınız? Başka bir yerde de 'Gerçeklik Ruhu gelince sizi tüm gerçeklere yönlendirecek' buyurmuştur. Bununla beraber, O hakikati getirince O'na yönelmekten kaçınarak kuruntu ve eğlencelerinize devam ettiniz. O'nu karşılamaya gelmediğiniz gibi, Tanrı ayetlerini ağzından işitip Güçlü, Nurlu ve Hikmetli Olan'ın türlü

hikmetlerinden yararlanmak için O'nun mülakatına da rağbet göstermediniz. Bu kusurunuz sebebiyle Tanrı nefesinin üzerinize esmesine mani oldunuz, canlarınızı O'nun hoş kokularından mahrum bıraktınız. Şehvetlerinizin vadisinde dolaşaduruyorsunuz. Siz ve sahip olduğunuz her şey gelip geçecektir. Elbette Tanrı'ya dönecek ve bütün yaratıkları bir araya toplayacak Olan'ın huzurunda bütün ettiklerinizin hesabını vereceksiniz…''[58]

Sultan Abdülaziz'e Hitap

' Krallar Suresinde tek başına hitap edilen tek Hükümdar, Sultan Abdülaziz'dir. Onun fermanıyla Hz. Bahaullah (en uzak hapishane) diye adlandırdığı Edirne'ye ve oradan da (en büyük hapishane) dediği Akka'ya sürgün edildi… Açılış paragrafı başlı başına Hz. Bahaullah'ın Azametini sergiler. İlahi yetki ile söylenen sözleri Padişahın bir kuldan başka bir şey olmadığını gösterir.

''Dinle ey Sultan (Sultan Abdülaziz)! Daima doğruyu söylenin sözünü dinle. Tanrı'nın sana Kendi keremiyle verdiği nimetlerin en küçük bir kısmında bile gözü bulunmayan ve şaşmadan doğru Yoldan giden Kimsenin sözüne kulak ver. Seni, belki iyiler zümresine katılırsın diye Rabbin Tanrı'ya çağıran ve hakiki mutluluğa kılavuzlayan O'dur.''

Padişah işlerini güven duyulmayan, Tanrı'dan korkmaz Vezirlerine bıraktığı için, Hz. Bahaullah ona sitem eder. Padişahın sarayda mevcut bozuklukla, istibdat rejimi birleşince, Hz. Bahaullah ve taraftarlarının dayanılmaz ıstıraplarına sebep oldu. Sadrazam Âli Paşa ve Dış İşleri Veziri Fuat Paşa, diğer adamlarıyla birlikte o ülkede istibdat ve zulüm kaynağı olmuşlardır. Tevekkeli değil, beşer için yargıç ve yol gösterici Hz. Bahaullah, Hitabının büyük bir bölümünü Padişaha ayırmıştır. Ona şöyle ihtar etmektedir:'[59]

''Ey Sultan! Boş heveslerinin esiri olup ellerine teslim edileni arkalarına atan ve emanete açıkça hıyanette bulunan vekilleri sakın çevrene

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

toplama. Tanrı'nın sana karşı iyi davranmış olduğu gibi sen de başkalarına karşı iyi davran; halkın çıkarlarını bu gibi vezirlerin eline bırakma. Tanrı korkusunu yabana atma, takva üzere yaşayanlardan ol. Çevrene ancak kendilerinden iman ve adalet korkusu aldığın vekilleri topla. Bunlarla meşveret edip ileri sürülen fikir ve görüşlerden sence en iyi olanı seç ve iyi davrananlardan ol…

Sözümü dinleyip öğütlerimi tutacak olursan Tanrı seni öyle yüksek bir makama çıkarır ki, orada yerdeki insanların hiçbirinin eli sana dokunamaz ve seni incitemez. Ey Sultan! Tanrı buyruklarına candan sarıl, zalimlerin gittikleri yola gitme. İdare dizginini eline al ve sımsıkı tut. Kamu işlerini bizzat kendin incele. Hiçbir şey gözünden kaçmasın, bütün iyilik bundadır…

Güvencen hazinelerin olmasın. Bütün güvenin Rabbin Allah'ın fazlına olsun. Her işinde O'na tevekkül et, O'nun iradesine boyun eğenlerden ol. Yardımcın O olsun. Kendini O'nun hazineleriyle zenginleştirmeye çalış, çünkü yerin ve göklerin bütün hazineleri O'ndadır. Dilediğine verir, dilediğinden alır. O'ndan başka Malik ve Övülen Tanrı yoktur. Herkes O'nun merhamet kapısında fakir, herkes O'nun saltanatının belirtisi karşısında aciz, herkes O'nun lütuf ve keremini diler…

Her hükümdara güneş gibi cömert olmak yaraşır. Güneş, aslında kendi özünde bulunmayıp ancak Güçlü ve kudretli Tanrı'nın takdir buyurduğu lütufları saçarak bütün varlıkları büyütür ve her şeye hakkı olanı verir. Hükümdar, merhametinde, Takdir Buyurucu ve Bilici Yüce Varlığın emri ile kendi rahmetini her toprağa yağdıran bulutlar gibi cömert ve özgür olmalıdır…

Ey Sultan, vekillerinin ellerinden neler çektiğimiz ve nasıl muamele gördüğümüz kulağına mı gelmedi, yoksa gafillerden misin? Şayet işitin ve öğrendiysen, onların böyle davranmalara niye razı oldun? Hiçbir hükümdarın halkı için istemeyeceğe bir şeyi nasıl olur da emirlerine uymuş ve buyruklarına itaat etmiş olan Kimse'ye uygun gördün? Eğer

Basın ve Yayın A.Ş.

ki bilmiyorsan, bu daha da vahim bir hatadır; Tanrı korkun varsa. Bu zalimlerin elinden çektiklerimizi sana bu nedenle anlatıyorum.

Bil ki, şehrine (İstanbul'a) senin buyruğunla geldik ve oraya apaçık bir izzetle girdik. Bununla birlikte Bizi senin şehrinden dünyada hiçbir zillet ile kıyaslanamayacak bir zilletle sürdüler, haberdar olanlardan isen. Bizi, hükümdarın iradesine karşı gelenlerden ve asilerden başka bir kimsenin girmediği yere (Edirne) gitmek zorunda bıraktılar. Oysa Biz sana asla ve bir an için bile karşı gelmemiş, buyruğunu işitince gereğini yapmış ve iradene uymuştuk. Bununla birlikte vekillerin ne Tanrı'nın ölçülerine ve emirlerine uydular, ne de Nebilere ve Elçilerine inmiş olanları dikkate aldılar. Bize acımadılar ve öyle muamele ettiler ki, bunu ne bir Müslüman bir başka dindaşına yapmıştır, ne de bir mümin bir kâfire. Sözlerimin doğruluğunu Tanrı bilir ve buna tanıktır.

Bizi senin şehrinden sürdüklerinde insanların yük ve eşya taşıdığı arabalara yerleştirdiler. Gerçeği bilmek istersen, onların elinden gördüğümüz muamele böyleydi. İşte böyle uzaklaştırıldık ve asiler diyarı olarak görülen şehre işte böyle getirildik. Oraya vardığımızda kalacak yer bulamadık ve garibanlar dışında kimsenin kalmadığı bir yere zorunlu olarak yerleştik. Orada bir süre barındık. Giderek artan yer darlığından dolayı da eski sahiplerinin aşırı soğuk yüzünden terk ettiği evler bulup kiraladık. İşte bu şekilde, kışın ortasında, yaz sıcağının dışında kimsenin kalmayacağı evlerde tutulduk. Ne ailemin, ne Bana eşlik edenlerin kendilerini o zemherinin soğuğundan koruyacak giysileri vardı…

Tanrı'ya yemin olsun, ey Sultan! Bana cefa edenlerden sana şikâyette bulunmuyorum. Ben kendi hüzün ve kederimi anacak Beni ve onları yaratmış olup halimizi iyi bilen ve her şeyi gözeten Tanrı'ya açarım. Niyetim, belki Bana yaptıklarını başkalarına yapmaktan geri dururlar ve uyarıma kulak verirler ümidiyle, onları işledikleri işlerin sonuçlarından sakındırmaktır…

Bahar Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ey Padişah! Sana yönelttiğimiz sözleri dikkatle dinle. Zalimi zulmünden menet, dindaşların arasındaki haksızlık yapanları bertaraf eyle…''[60]

Padişahın Vezirlerine Hitap

''Söyle: Ey Vekiller! Size yaraşan şey, kendi yasa ve kurallarınızı bırakmak ve Tanrı'nın buyruklarına sarılmak ve böylece doğru yola kılavuzlanmaktır. Bilirseniz, bu sizin için sahip olduğunuz her şeyden hayırlıdır. Tanrı'nın buyruğuna aykırı hareket ederseniz O'nun gözünde amellerinizin tek bir zerresi bile kabul görmez. Bu boş yaşamda edip eylediklerinizin sonuçlarını yakında görecek ve cezasını çekeceksiniz. Gerçek, şüphesiz gerçek, budur.

Geçmişte niceleri sizin işlediğinizi işlemiş, rütbe ve makamca sizden çok üstün oldukları halde sonunda toprağa dönmüş ve bozulmaz hükmü giymişlerdir! N'olaydı Allah'ın Emri üzerinde derin düşünüp vicdanınızın sesine uyaydınız! Siz de onların arkasında gidecek ve dostluk veya yardım eli uzatacak hiç kimseyi bulamayacağınız bir meskene gireceksiniz. Gerçek söylüyorum; orada yaptıklarınızdan ötürü sorguya çekileceksiniz, Tanrı Emri'ne karşı görevinizde kusur etmiş olmanızın ve açık bir yürekle size gelmiş olan Tanrı sevgililerini kibirle geri çevirmiş olmanızın hesabını vereceksiniz.

Nefsanî arzularınızın öğütlerine uyup zayıfların yardımcısı olan Tanrı'nın emrini yüzüstü bırakmayı yeğleyen ve bu Tanrı sevgilileri hakkında birbiriniz ile meşveret edip karar veren sizlersiniz.

Söyle: Ne! Kendi kurallarınıza yapışıp Tanrı'nın kurallarını bir yana mı atıyorsunuz? Böyle yapmakla kendinize ve başkalarına zulmetmiş oluyorsunuz. N'olaydı bunu anlayabileydiniz! Söyle: Eğer yasa ve kurallarınız adalete dayanıyorsa, o halde niçin bozuk heveslerinize uygun gelenlere sarılıp arzularınıza uygun düşmeyenleri reddediyorsunuz? Durum bu iken, hangi hakla insanlar arasında

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

adaleti uygulamak iddiasında bulunuyorsunuz? Kurallarınız, emrinizle yanınıza gelmiş bir Kimseyi reddedip O'na her gün acı çektirmeyi mi emrediyor? O size, bir an bile olsa karşı geldi mi? Bütün Irak ahalisi ve her sağgörü sahibi şu sözlerimin doğruluğuna tanıklık eder…

Biliniz ki dünya ve dünyanın nimet ve ziyneti fanidir. Egemen Rab, Tehlikede Yardım Eden, Aziz ve Güçlü Tanrı'nın Melekûtundan başka hiçbir şey kalıcı değildir. Ömrünüzün sımsıkı yapıştığınız günleri sona erecek, meşgul olduğunuz ve övündüğünüz her şey son bulacak, meleklerden bir zümre, sizi bütün yaratıkların yüreğini hoplatacak ve her zalimin tüylerini ürpertecek bir noktaya çağıracaktır. Bu boş hayatınızda işlediğiniz şeylerden dolayı sorguya çekileceksiniz, amellerinizin cezasını göreceksiniz. O gün size muhakkak gelecek, o saati kimse geciktiremeyecektir. Doğruyu söyleyenin ve her şeyi bilenin dili buna tanıklık etmiştir.''[61]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

İstanbul Halkına Hitap

Hz. Bahaullah Krallar Suresi'nde İstanbul halkına da yol gösterir ve öğüt verir. Tanrı'dan korkmalarını, O'nun çağrısına kulak vermelerini, kendilerini gururdan arıtmalarını ve bu dünya bağlarından kopmalarını öğütler ve şöyle der:

''Ey Şehrin halkı! Allah'tan korkunuz, insanlar arasında fesatçılık yapmayınız, İblis'in yollarında yürümeyiniz. Hayatınızın şu kalan birkaç gününde biricik gerçek Tanrı'nın yollarında yürüyünüz. Sizden öncekilerin günleri gibi sizin de günleriniz geçecektir. Atalarınız toprağa döndüğü gibi siz de toprağa döneceksiniz.

Benim Tanrı'dan başka kimseden korkmadığımı biliniz. Ben yalnız O'na güvenir, yalnız O'na sarılırım. Benim için istediğinden başka bir şey istemem. Bilirseniz, bu gerçekten Benim gönlümün isteğidir. Ben ruhumu ve cismimi âlemlerin Rabbi olan Tanrı'nın yoluna koydum. Tanrı'yı tanımış olan Tanrı'dan başkasını tanımaz ve Tanrı'dan

korkan, bütün dünyanın orduları bir araya da gelse, Tanrı'dan başka hiçbir kimseden korkmaz. O'nun fermanı olmadıkça ağız açmam ve her gücün üstünde olan gücüne bel bağlayarak O'nun doğru yolundan başka bir yola gitmem. O, doğruların ödülünü muhakkak verecektir…

Bu Kulun Tanrı'nın yüzü hürmetine verdiği öğütlere kulak veriniz. O sizden bir şey beklemiyor. O Allah'ın yargı ve iradesine razıdır.

Ey Kavim! Günlerinizin çoğu gitti, azı kaldı. Sonunuz hızla yaklaşıyor. Kendi aklınızla düşünüp sımsıkı sarıldığınız şeyleri bir yana atınız da artık Allah'ın hükümlerine yapışınız. Böyle yaparsınız belki Tanrı'nın sizin için istediği şeye erer, doğru yolun yolcularından olursunuz. Dünyaya ve yalancı süslerine sevinmeyiniz, onlara ümit bağlamayınız. Güveniniz yüceler yücesi ve büyükler büyüğü Tanrı'yı anmaya olsun. Tanrı, elinizdeki her şeyi çok geçmeden hiçe çevirecektir. Korkunuz Tanrı'dan olsun, O'nun sizinle olan misakını unutmayınız, O'dan perdelenmişlerden olmayınız…

Yüklenmek istemediğiniz yükü başkasına yüklemeyiniz, kendiniz için istemediğiniz şeyi başkaları için istemeyiniz. Tutmak isterseniz, işte, Benim size en iyi öğüdüm." 62

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Din Adamlarına ve Filozoflara Hitap

'İstanbul'un Dini liderleri O'nun Huzuruna gelmemeleri ve Emrini araştırmada aksilik ve ihmalleri yüzünden Krallar Suresinde itham edilirler. Hz. Bahaullah onları ''isimlere'' taptıkları ve liderlik peşinde koştukları için azarlar. Kendisini Rab'leri olarak tanımak istemedikleri için kederlenir ve onları ruhen ölü sayar.

Hz. Bahaullah İstanbul'un 'bilginlerine' ve Dünya Filozoflarına' hitap eder. Hükümet ve Bilginin özünün Tanrı korkusu ve O'nun Mazharlarını tanımak olduğu için onları bilgilerinden ötürü gururlanmamaları için uyarır. Onları Kendisinden feyiz almaktaki başarısızlıklarından ötürü

ayıplar ve Tanrı'nın kanununa karşı gelmemeleri ve insanların gidişat ve alışkanlıklarına önem vermemeleri için onlara öğüt verir.'[63]

Fransız Elçisine Hitap

'İstanbul'daki Fransız Elçisi hiçbir araştırma yapmadan İran Elçisi ile birlikte olup Kendisine karşı harekete geçtiği için Hz. Bahaullah onu kınar. Fransız Elçisinin, Hz. İsa'nın İncil'deki öğütlerini hiçe saydığını, aksi halde, İran Elçisi ile birlik olmazdı diye buyurur. Yakında onun izzetinin son bulacağını ve yaptıklarının hesabını Rab'lerinin Huzurunda vereceğini söyler. O ve onun gibilere adalet yolunda gitmelerini ve içlerindeki şeytanın dürtülerine uymamalarını öğütler.'[64]

İran Elçisine Hitap

Krallar Suresinin büyük bir bölümü İstanbul'daki İran Elçisi Müşirüd-Devle, Hacı Mirza Hüseyin Han'a hitap eder. Hz. Bahaullah ona şu meydan okuyan sözlerle hitap eder:

''Ey Şah'ın Şehir'de [İstanbul'da] ***bulunan Büyükelçisi! Tanrı Emri'nin kaderi Benim elimde mi sanıyorsun? Benim mahpusluğum, zilletim, ölümüm ve hatta yokluğum onun gidişini değiştirir mi zannediyorsun? Ne boş sanı, ne saçma hayal! Sen, yüreklerindeki boş kuruntuların peşinden gidenlerdensin. O'ndan başka Tanrı yoktur. O Kendi Emrini açıklayıp Kanıtını yükseltmeye, irade buyurduğunu gerçekleştirip ne senin ellerinin, ne de Hak'tan yüz çevirenlerin ellerinin yetişemeyeceği bir yüksekliğe çıkarmaya muktedirdir.***

Tanrı'yı Kendi iradesini yerine getirmekten alıkoyacağını, hükmünü icradan meneyleyeceğini, saltanatını sürmesine engel olacağını mı sanıyorsun? Yerde veya gökte bulunan herhangi bir şeyin O'nun Emrine karşı durabileceğine mi inanıyorsun? Hakk'a yemin olsun ki, hayır! Yaratık âleminde hiçbir şey yoktur ki O'nu maksadına ermekten

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

alıkoyabilsin. Öyleyse, kuruntuyu bırak; çünkü kuruntu hiçbir zaman gerçeğin yerini tutmaz. Ettiğinden cidden pişmanlık duyup seni yaratan, seni büyüten, seni dindaşların arasından seçip elçi yapan Tanrı'ya dön.

Şunu da bil ki: Kendi emriyle yerde gökte olan her şeyi yaratan O'dur. O halde, O'nun hükmü ile yaratılan O'nu nasıl yenebilir? Tanrı sizin sanılarınızın çok, hem de pek çok üstündür, ey kötülük kavmi! Eğer bu Emir Tanrı katından ise, hiçbir kimsenin ona karşı durmasına imkân yoktur; değilse, aranızdaki ulema, boş heveslerinin peşinden gidenler ve Tanrı'ya başkaldırmış olanlar onu baltalamaya muhakkak yeter.''
65

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

23

İki Krala Çağrı

Sure-i Mülûk Krallara hitap eden tek Levih değildir. Hz. Bahaullah bazı Krallara, Hükümdarlara ve Din Liderlerine de ayrı ayrı Levihler yazdı. Bunlardan ikisi Edirne'de nazil oldu: Sultan Levhi olarak bilinen Nasıruddin Şah'a yazılan levih ve Napolyon III'e yazılan birinci Levih.

Sultan Levhi

(Nasıruddin Şah, İran Şahı 1831-1896)

Nasıruddin Şah, Hz. Bab'ın Emrinin başlangıcından itibaren bu işin içine yakından karışmış bulunan tek Hükümdardı. Hz. Bab'ın kurşuna dizilmesi, binlerce taraftarının şehit edilmesi, Hz. Bahaullah'ın hapsedilmesi, Irak'a sürgünü, camiaya yapılan eza ve cefa, hepsi onun hükümdarlığı sırasında oldu.

'…Hz. Bahaullah'ın Nasıruddin Şah'a hitap ettiği Levih ayrı bir önem taşır. Zira taraftarlarına eziyet ettiği Hz. Bahaullah'a aşina olduğu gibi, dini bilgisinden dolayı, Hz. Bahaullah'ın muhakeme ve terminolojisini de anlayabiliyordu. Fakat, Şahın bunu okumak için bazı Din Adamlarının yardımını istemek zorunda kalması için, Hz. Bahaullah bu Levhi yazarken bazı yerlerde son derece zor Arapça kelime ve cümlecikler seçtiği anlaşılmaktadır. Şah da aynen böyle yaptı. Levhi ulemaya gönderdi ve buna bir cevap yazmalarını istedi, ama onlar bu görevi yerine getirmediler.

Sultan Levhi, hiçbir hükümdara yazılmadığı kadar uzun bir Levihtir. Bu Levih, kısmen Arapça ve kısmen Farsça olup güzellik ve belagatle yazılmıştır. Bu Levih Edirne'de nazil olmasına rağmen, Akka'dan gönderildi. Bu Levhi, şehitliği üstlenen on yedi yaşındaki Bedi Tahran'a götürdü ve bizzat kendisi Şahın eline verdi…

Hz. Bahaullah bu Levihte, Şahı halkına şefkat gözleriyle bakmaya ve onlara adaletle hükmetmeğe davet eder. Bu dünyanın izzet ve haşmetinin de zilletinin de gelip geçici olduğunu bildirir. Bir hükümdarın ve bir de dilencinin mezarı açılacak olursa bunların kemiklerini birbirinden ayırmanın mümkün olmadığına işaret ederek, geçici tabiatını sergiler. O halde zengin ile fakir, hükümdar ile tebaası arasında fark yoktur. İnsanlar arasındaki farkın, doğruluk ve takva işlerinde olduğunu öğretir.

Birçok yerde Hz. Bahaullah Şaha, dikkatini bu fani hayata vermemesini, kendinden önce birçok tanınmış hükümdarların gelip gittiğini ve bugün kimsenin onları hatırlamadıklarını hatırlatır. Onların saraylarının yıkılmış, şan ve şöhretlerinin kaybolmuş olduklarını hatırlatır. Sayısız ilim adamları,

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

âlimler ve asilzadeler gelip gitmişler, arkasında hiçbir iz bırakmamışlardır. Güçleri ve nüfuzları yok olmuş ve isimleri unutulmuştur.'[66]

Sultan Levhinde latif ve güçlü bir lisanla Hz. Bahaullah'ın Zuhurunu tasvir eden bir bölüm vardır ve şöyle yazılıdır:

''Ey Sultan! Ben kullardan biri gibiydim ve yatağımda uyuyordum. Sübhanın meltemleri üzerine esti ve Bana bütün olmuş şeylerin ilmini öğretti. Bu Benim katımdan değil, her şeye gücü yeten Bilici'nin katındandır. Ve Bana yer ile gök arasında nida eylememi emir buyurdu; bu yüzden Benim başıma arifleri ağlatacak işler geldi; Ben halk arasında geçerli ilimleri okumadım, onların gittikleri okullara da gitmedim. Gerçeği söyleyip söylemediğimi içinde yetip büyüdüğüm şehirden sorar anlarsınız. Bu Aziz ve Övülen Rabbinin irade rüzgârlarıyla harekete gelen bir yapraktır. Şiddetli rüzgârlar esedururken onun kımıldamamasına imkân var mı? Hayır, İsimlerin ve Sıfatların Padişahı Olana yemin olsun ki, yok! O şiddetli rüzgârlar onu dilediği gibi hareket ettirir. Ölümlünün, Kalımlının yanında varlığı mı olur? O'nun her şeye gücü yeten fermanı geldi ve Beni bütün insanlar arasında Kendi zikriyle söyletti. Ben O'nun fermanı karşısında bir ölüden başka bir şey değildim; Rahman ve Rahim olan Rabbinin irade eli Beni başka bir hale koydu. Herhangi bir kimse, büyük küçük herkesin itirazına uğrayacak bir sözü kendiliğinden söyleyebilir mi? Kaleme kıdem sırlarını öğretene yemin olsun ki hayır! Meğerki bu kimse Güçlüler Güçlüsünün teyidine mazhar ola.''[67]

Sultan Levhinde Hz. Bahaullah Şaha, geçmişte hiçbir Tanrı Mazharından sadır olmayan çok önemli bir öneride bulunuyor ve ulemaya meydan okuyor:

''Ey Sultan! Rahman'ın rahmet meltemleri bu kulları tamamen değiştirmiş ve Kendi kutsal avlusuna çekmiştir. 'Gerçek âşık her an meydandadır.' Ancak bir kısım sözde ulema, Rahman'ın Çadırını tavaf eden ve doğru bilgi Tapınağına ulaşmak isteyen bu ruhlar hakkında

Zamanın Sultanı'nın aydın yüreğini bulandırmıştır. Sultan Hazretlerinin dünyayı süsleyen iradesi karar buyursa da bu Kul zamanın uleması ile yüz yüze gelip Şah Hazretlerinin huzurunda kanıt ve tanıtlarını ortaya koyabilse! Bu Kul hazırdır ve Tanrı'dan bir umutla, Şah Hazretlerinin huzurunda işin gerçeğinin ayan beyan açıklanabileceği bir meclisin toplanmasını arzu etmektedir. Hüküm vermek sana kalmıştır; Ben senin saltanat tahtının önünde hazır durmaktayım. O halde ister lehime, ister aleyhime karar ver." 68

Nasıruddin Şah bu Levhi ulemaya gönderdi ve buna bir cevap yazmalarını istedi, ama onlar bu görevi yerine getirmediler ve Şah ise bu mektuba bir cevap yazmadı.

'Hz. Bahaullah Sultan Levhinde, Allah'ın yolunda çektiği sıkıntılar üzerinde durur… Allah'ın bütün Peygamberlerinin ve Habercilerinin kendi halklarının ellerinden çektikleri halde, kimsenin böyle bir davranışın sebepleri üzerinde eğilmediğini de Şaha hatırlatır. Hz. Muhammed'den bahseder ve şiddetle O'na karşı gelen, inkâr eden bazı düşmanlarını adlarıyla sayar. Hz. İsa'nın da öyküsünü ve din adamlarının O'nun için verdikleri zalimce hükmü anlatır.

Hz. Bahaullah Sultan Levhinde, Allah'ın yolunda katlandığı zulümlerden bahseder. Siyah Çal'daki hapisliğini anlatır, o karanlık ve iğrenç yer altı zindanında çektiklerini sayar, Allah'ın Kudretiyle o hapishaneden kurtulduğunu, suçsuzluğu kanıtlandıktan sonra Şah tarafından Irak'a sürgün edildiğini hatırlatır. Daha sonra Şah'a Irak'taki durumu anlatır: Şii hocaların karşı gelmelerini, hilelerini ve hunharca saldırılarını, bunun üzerine bazı dostlarının korunmaları için Irak Valiliğine başvuranlarını önerdiğini, İstanbul'a gelişini tarif eder ve Akka'ya sürgün edileceği kehanetinde bulunur.'69

Hz. Bahaullah bu konuda şöyle yazıyor:

"Güç ve servet sahipleri Bizi yakında Edirne diyarından çıkarıp Akka kentine gönderecekler. Söylediklerine göre orası dünyanın en harap kenti, görünüşü en çirkin, iklimi berbat ve suyu çok pis bir yer. Sanki baykuşun başkenti de içinde onun ötüşünden başka bir ses işitilmez. İstiyorlar ki bu Genci işte orada hapsetsinler, rahatlık kapılarını

Bahai Eseneri Basım ve Dağıtım A.Ş.

yüzümüze kapatsınlar ve kalan gülerimiz boyunca dünya nimetlerini Bizden esirgesinler.'' 70

'Hz. Bahaullah, Sultan Levhinin bir bölümünde, insanların akın akın Emre girecekleri zamandaki Emrin zaferini büyük bir açıklık ve güçle kesin bir dille anlatır.

Buyururlar ki geçmiş dinlerde Allah, Emrinin yükselmesini musibetler ve ıstıraplar üzerine kurmuştur. Bu gün de bu felaketlerin bir kalkan gibi Kendi Emrini koruması için dua eder. Allah'ın yolunda çekilen belalar ve imtihanlarla ilgili şu beyanda bulunur:

''O'nun Hakikat olan Nefsine yemin olsun! O'nun yolunda başa gelen belalardan ötürü sızlanmam ve sevgisini uğrunda uğradığım musibetlerden dolayı üzülmem. Tanrı belayı bu yeşil otlak için sabahın çiy damlaları ve yer ile göğü aydınlatan bu kandil için fitil yapmıştır.'''71

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Hz. Bahaullah'ın Napolyon III'e Yazdığı Birinci Levih

(*Napolyon III, Fransız İmparatoru, 1808-1873*)

'Bu Levih Hz. Bahaullah'a Edirne'de nazil oldu ve İmparatorun bakanlarından birisi aracılığı ile İmparatora gönderildi. Hz. Şevki Efendi bununla ilgili şöyle yazar:

''Hz. Bahaullah birinci Levhinde İmparatorun niyetinin samimiyetini denemek istedikten ve özelikle sakin ve tahrik etmeyen bir tonla çektiği sıkıntıları anlattıktan sonra şöyle hitap etti: ***''Zamanın Kralının nazikâne söylediği iki ifade bu mazlumun kulağına geldi. Bu sözler gerçekten başka hiçbir hükümdardan duymadığımız ifadenin şahsıydı. Birincisi, Rus Hükümetinin neden kendilerine karşı Kırım Harbinin açıldığı sorusuna verilen cevaptı. Sen şöyle cevap verdin: 'Suçsuz ve günahsızların Karadeniz'deki çığlıkları beni gün doğarken uyandırdı. Bunun için sana karşı silahlandım.' Gerçi bu saldırıya uğrayanlar daha büyük bir hatadan sıkıntı çektiler ve daha büyük bir tehlikedeydiler. Ancak, bu insanların başına gelen dertler sadece bir gün sürdü. Bu kulların katlandığı sıkıntılar ise yirmi beş yıl sürdü ve her anı bizlere***

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

büyük keder getirdi. Bütün dünyaya açıklanan bir diğer muazzam kuvvetli beyan da şuydu: ' Zulüm görenlerin intikamını almak ve acizlere yardım etme sorumluluğu Bizimdir.' İmparatorun adalet ve hakkaniyeti pek çok insana ümit vermiştir. Haksızlığa uğrayan bu gibi kimselerin durumlarını araştırmak ve güçsüzleri korumak zamanın hükümdarına düşerdi. Gerçek söylüyorum, yeryüzünde bizim gibi zulüm gören veya oradan oraya sürülen çaresiz insanlar ne geçmişte ve ne şimdi görülmüştür.''

Hz. Şevki Efendi bir başka yerde de şöyle yazıyor:

''Hz. Bahaullah'ın daha önce bir Fransız Elçisi ile İmparatora gönderdiği Mesajın nasıl karşılandığı ***'Kurdun Oğlu'*** kitabında yazılanlardan anlaşılabilir: ***'O birinciye cevap vermedi. (Birinci Levih) Sicn-i Azam'a (Akka'ya) vardıktan sonra onun elçisinden bize bir mektup ulaştı. Birinci kısmı Farsça idi. Kalanı kendi el yazısı ileydi. Saygılıydı ve şöyle yazıyordu: -İsteğiniz üzere mektubunuzu verdim. Şu ana kadar hiçbir cevap alamadım. Biz gereken önerilerimizi İstanbul'daki Elçimize ve o bölgedeki Konsolosluğumuza bildirdik. Arzu ettiğiniz bir şey olursa lütfen bildirin ve onu yapacağız. – Sözlerinden anlaşıldığına göre bu Kul'un niyeti sanki onlardan maddi bir şey umuyormuş şeklinde yorumlanmış.''***

Söylendiğine göre, İmparator Hz. Bahaullah'ın Levhini okuduktan sonra bir yana fırlatmış ve ''Eğer bu adam Allah'sa, ben iki kat Allah'ım!'' demiş.

Hz. Bahaullah Akka'ya vardıktan hemen sonra, Napolyon'a meydan okuyan bir mektup göndermiştir.'[72]

Bahai Eserleri Basım ve Yayın A.Ş.

24

Yeni Bir Sürgün ve Hz. Bahaullah'ın Edirne'den Ayrılışı

'Son zamanlarda Hz. Bahaullah'a zalimce musallat olan belalardan cesaret alan ve bir süre sesleri kesilmiş olan bu düşmanlar, yüreklerinde sakladıkları gizli düşmanlığı yeniden çeşitli şekillerde göstermeye konuldular. Birçok memlekette, çeşitli ağırlıkta baskılar tekrar başladı…

Hz. Bahaullah'ın başına gelen musibetlerden yararlanmak isteyen Müşirüd-Devle Mirza Hüseyin Han ve yandaşları da boş durmayıp, O'nu mahvetmeye giriştiler. Eski Sadrazamlardan Vali Kıbrıslı Mehmet Paşa'nın, onun halefi olan Kadiriye Tarikatından Süleyman Paşa'nın ve özellikle, her vesile ile ve alenen Hz. Bahaullah'ın evini ziyarette bulunan, Ramazan günlerinde O'nu misafir eden, Hz. Abdülbaha'ya karşı ateşli bir hayranlık besleyen Hurşid Paşa'nın Hz. Bahaullah'a gösterdikleri itibar başkent erkânını öfkelendiriyordu. Hz. Bahaullah'ın yeni indirdiği bazı Levihlerdeki meydan okuyan edasını anlıyorlar ve kendi memleketlerinde hüküm süren istikrarsızlığı fark ediyorlardı. Hacıların devamlı olarak Edirne'ye gidiş gelişlerinden ve bir teftiş gezisine çıkmış olan Fuat Paşa'nın, abartılı raporlarından tedirgin oluyorlardı. Mirza Yahya'nın, adamı Seyyid Muhammed'in eliyle gönderdiği dilekçeler onları, tahrik ediyordu. Bu aynı Seyyid ve yardakçılarından Türk topçusu Ağa Can'ın yazdıkları, Hz. Bahaullah'ın yazılarını saptıran imzasız mektuplar onlara korku veriyordu. Bu mektuplarda, Hz.Bahaullah, taraftarlarından binlercesinin yardımı ile İstanbul'u zapt etmek hususunda Bulgar liderleri ve bazı Avrupa ülkelerinin bakanları ile bir komplo hazırlamakla suçlanıyordu. Şimdi de Emri sarsan iç ihtilâflardan cesaret bulan ve Edirne'de görevli yabancı konsolosların Hz. Bahaullah'a karşı aşikâr saygılarından tedirginlik duyan bu kimseler, Emrin kökünü

Bahai Eserleri Basım ve Yayın A.Ş.

kazıyacak, kurucusunu yalnız bırakacak ve acze düşürecek şiddetli ve anî tedbirler almaya karar verdiler. Şüphesiz ki, İstanbul'a gelen aşırı hamiyetli bazı müminlerin ihtiyatsız davranışları, zaten hâd safhaya varmış olan durumu büsbütün kötüleşiyordu.

Nihayet Hz. Bahaullah'ın ceza sömürgesi Akkâ'ya ve Mirza Yahya'nın Kıbrıs'ta Magosa şehrine sürülmelerine karar verildi. Bu karar Sultan Abdülaziz'in sert dille yazılmış bir Fermanında yer aldı. Hz. Bahaullah'ın başkentte bulunan arkadaşları, sonradan onlara katılan birkaç kişi ve ünlü nifakçı Ağa Can tutuklandılar, sorguya çekildiler, belgeleri ellerinden alındı ve hapse atıldılar. Edirne'deki toplumun üyeleri de sayılarının belirlenmesi için birkaç kere vilâyete çağrıldılar; bu arada dağıtılacakları, ayrı ayrı yerlere gönderilecekleri veya gizlice öldürülecekleri hakkında söylentiler çıktı.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

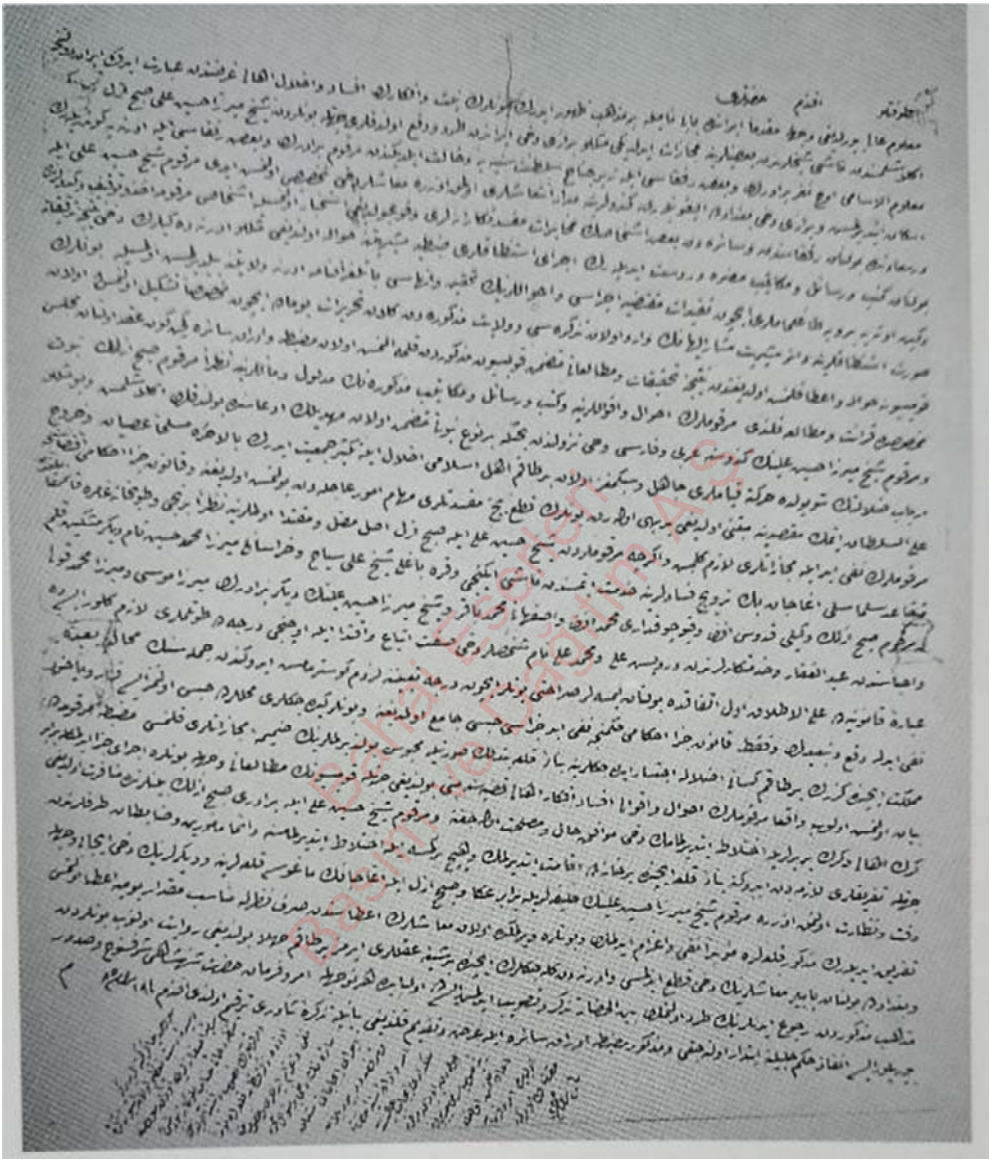

Akka'ya sürgün fermanı

Bir sabah birdenbire askerler Hz. Bahaullah'ın evini kuşattılar, kapıya nöbetçiler dikildi, taraftarları yine çağrılıp sorguya çekildiler ve hareket için hazırlık yapmaları emredildi. Hz. Bahaullah Reis Levhinde şöyle anlatır: "***Allah'ın sevdikleri ve akrabaları ilk gece yiyeceksiz kaldılar... Halk evi çevreledi, Müslümanlar ve Hristiyanlar halimize ağladı... Oğul ehlini (Hristiyanlar) başkalarından daha çok ağlar gördük. Bunda düşündürücü alâmetler vardır."*** Hz. Bahaullah'ın en sadık taraftarlarından olan ve O'nunla birlikte tâ Bağdat'tan başlayarak Akkâ'ya kadar sürgüne giden Ağa Rıza şöyle yazar: "Herkes şaşkın ve kederliydi...Bazıları üzüntülerini dile getiriyor, bazıları bizi teselli ediyor ve bizim için ağlıyordu...Mallarımızdan çoğu mezat edilip yarı pahasına gitti." Yabancı konsoloslardan bazıları Hz. Bahaullah'a gelip, O'nun adına kendi hükümetleri nezdinde girişimde bulunmayı teklif ettiler. O, bu önerileri teşekkürle karşılamakla beraber, kesinlikle reddetti. Bizzat buyurmuştur: ***"Edirne'deki konsoloslar bu Gencin ayrılık saatinde O'nun etrafında toplandılar ve O'na yardım etmek arzusunu izhar ettiler. Onlar, gerçekten, Bize karşı muhabbet gösterdiler."***

İran Sefiri derhal Irak ve Mısır'daki İran konsolosluklarına, Türk hükümetinin Babiler üzerindeki himayesini kaldırmış olduğunu ve onlara istediklerini yapmakta serbest olduklarını bildirdi. Bu arada, aralarında Reis Levhi ile Enis lâkabı verilmiş olan Hacı, Muhammed İsmail Kaşani'nin de bulunduğu birkaç Hacı, Edirne'ye geldilerse de, Mevlâlarının yüzünü bile göremeden Gelibolu'ya gitmek zorunda bırakıldılar. Topluluktaki iki hanımın akrabaları onların sürgüne gitmelerine razı olmadıkları için, kocaları bu hanımları boşamaya mecbur edildiler. Daha önce, İstanbul'daki yetkililerin kendisine gönderdiği yazılı ithamları birkaç defa kesinlikle reddeden ve Hz. Bahaullah için şefaatte bulunan Hurşit Paşa, hükümetin kararından duyduğu mahcubiyetle, O'nun şehirden derhal uzaklaştırılması emrini alınca ortadan kaybolmaya karar verdi ve Sicil Kâtibine, Sultanın fermanından O'nu haberdar etmesi için emir verdi. Hz. Bahaullah'a refakat edecek kimseler arasında kendi adının bulunmadığını gören müminlerden Hacı Cafer Tebrizi boğazını ustura ile kesti, fakat zamanında yetişenler onu ölümden kurtardılar. Hz. Bahaullah bu olayı

Bahai Eserleri Yayın ve Dağıtım A.Ş.

Reis Levhinde ***"geçmiş asırlarda eşi duyulmamış"*** ve ***"Allah'ın, Kendi kudretinin büyüklüğünü izhar etmek için bu Zuhur'a tahsis ettiği"*** kelimeleri ile anlatır.

Hicri 22 Rebiülsani 1285 (12 Ağustos 1868) günü Hz. Bahaullah ve ailesi, vilâyet idaresinin tayin ettiği Hasan Efendi adında bir Türk yüzbaşının ve diğer askerlerin refakatinde arabalarla Gelibolu'ya doğru yola çıktılar. Dört gün süren bu yolculuk sırasında Uzunköprü'de ve Reis Levhinin nazil olduğu Keşan' da mola verildi. Bir tanığın ifadesi şöyledir: "Hz. Bahaullah'ın ikamet ettiği mahallenin sakinleri ve komşuları O'nunla veda etmek için toplanmışlardı. Derin bir hüzün ve keder içinde birbirlerinin peşinden O'nun ellerini ve eteğini öpmeye gelerek gidişinden duydukları üzüntüyü ifade ettiler. O gün acayip bir gündü. Sanki şehir, surlar ve kapılar O'ndan ayrılmanın acısıyla inliyordu." Bir başkası da şöyle yazar: "O gün Efendimizin kapısında hayret verecek bir Müslüman ve Hristiyan kalabalığı toplandı. Ayrılış zamanı unutulmaz bir andı. Oradakilerin çoğu, hele Hristiyanlar ağlıyor ve feryat ediyorlardı." Hz. Bahaullah Reis Suresinde buyuruyor: ***"Söyle: bu Genç bu diyardan çıktı ve her ağacın ve taşın altına bir emanet koydu. Allah bu emanetleri hak üzere meydana çıkaracaktır."***

İstanbul'dan getirilmiş olan dostlardan bazıları onları Gelibolu'da beklemekte idiler. Hz. Bahaullah Gelibolu'ya varışında, görevini bitirip veda eden Hasan Efendi'ye şu beyanda bulundu: ***"Padişaha söyle ki toprakları elinden çıkacak ve işleri karmakarışık olacaktır."*** O sahneyi kaydeden Ağa Rıza yazıyor: "Hz. Bahaullah sözlerine devamla, 'Bu kelimeler Benden değil, onları söyleyen Allah'tır' buyurdu. O anda aşağıda bulunan bizlerin işittiğimiz âyetleri söylemekteydi. Bu âyetleri öyle bir kuvvet ve şiddetle söylüyordu ki, sanki evin temelleri sarsılıyordu."

Gelibolu'da üç gece kaldıkları halde hâlâ Hz. Bahaullah'ın nereye gönderileceğinden hiç kimsenin haberi yoktu. Bazıları O'nunla kardeşlerinin aynı yere, diğerlerinin de dağıtılarak başka yerlere sürüleceklerine inanıyorlardı. Bazılarının fikrine göre arkadaşları İran'a

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

geri gönderileceklerdi. Aceleyle öldürüleceklerine inananlar da vardı. Hükümetin ilk fermanı, Hz.Bahaullah'ın Ağa Kelim, Mirza Muhammed Kuli ve bir uşakla beraber Akkâ'ya sürülmesi, diğerlerinin ise İstanbul'a gitmeleri şeklindeydi. Fakat, tarif edilemeyecek derecede üzüntülü sahnelere sebep olan bu emir, Hz.Bahaullah'ın ısrarı ve sürgünlerin refakatine memur edilen Binbaşı Ömer Efendi'nin aracılığı ile geri alındı. Nihayet, sayıları yetmiş civarında olan sürgünlerin topluca Akkâ'ya gönderilmelerine karar verildi. Ayrıca aralarında Seyyid Muhammed ve Ağa Can'ın da bulunduğu Mirza Yahya taraftarlarından bir kaçının bu sürgünlere katılmaları ve Hz. Bahaullah'ın dostlarından dört kişinin Ezeli'lerle beraber Kıbrıs'a gitmeleri ferman olundu.

Hz. Bahaullah, Gelibolu'dan ayrıldığı sırada Kendini bekleyen tehlike ve imtihanların ağırlığı karşısında arkadaşlarını şöyle uyardı: ***"Bu yolculuk bundan öncekilerin hiçbirine benzemeyecek. Başımıza geleceklere tahammül edecek kuvveti olmayan en iyisi istediği yere gitsin ve imtihanlardan kurtulsun, zira bundan böyle ayrılmak imkânsız olacaktır."*** Dostları tek fikir halinde kulaklarını bu uyarıya tıkadılar.

Hicri 2 Cemaziyülevvel 1286 (21 Ağustos 1868) günü kafile, İskenderiye'ye doğru, Avusturya bandıralı bir buharlı gemiye bindirildi. Vapur, Midilli'ye uğradı ve iki gün İzmir'de demirledi. Burada İsmullahul Münib lâkaplı Cenabı Münib ağır hastalandı ve büyük üzüntüsüne rağmen bırakıldığı hastanede bir süre sonra vefat etti. İskenderiye'de aynı firmanın bir başka gemisi ile Hayfa'ya hareket edildi. Port Said ve Yafa 'da kısa duraklamalardan sonra Hayfa'ya indiler ve birkaç saat sonra bir yelkenli ile Akkâ'ya giderek 12 Cemaziyülevvel 1286 (31 Ağustos 1868) günü ikindi vakti karaya çıktılar. Hz. Bahaullah'ın Kendisini Hayfa'ya götürecek gemiye ayağını bastığı anda, Mirza Yahya ile gitmeğe mahkûm edilen dört kişiden biri olan ve ***"ferâgati, sevgisi ve Allah'a güveni"***nden dolayı Hz. Bahaullah tarafından büyük övgüye mazhar olan Abdulgaffar, "Ya Baha-ül Ebha" nidası ile kendini denize attı. Kurtarılan ve büyük zorlukla kendine getirilen bu zatı, inatçı yetkililer zorla Mirza Yahya'nın kafilesine kattılar ve hükmedildiği yere gönderdiler.'[73]

Bahai Eserleri Yayın ve Dağıtım A.Ş.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

25

Reis Suresi

(*Gelibolu*)

Hz. Bahaullah Reis Suresinde buyuruyor:

"Söyle: bu Genç bu diyardan çıktı ve her ağacın ve taşın altına bir emanet koydu. Allah bu emanetleri hak üzere meydana çıkaracaktır."[74]

'Reis Suresi'nin nazil olması, Hz. Bahaullah'ın Edirne'den ayrıldıktan kısa bir süre sonra Keşan kasabasında başladı ve Gelibolu yolu üzerinde Gâvurköy'de tamamlandı.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım

Bu Surenin birinci bölümü, Hz. Bahaullah'ın Reis diye adlandırdığı Âli Paşa'ya (Osmanlı Sadrazamı) hitap eder. Bu Levih, kudret ve güç dilinin Âli Paşa'yı azarladığı ve ona meydan okuduğu bir Levihtir. Hz. Bahaullah, Levhin açılış bölümünde dünyanın her tarafından ve semadan seslenerek beşeri Kendisine çağıran Tanrı'nın sesine Âli Paşa'nın kulak vermesini emreder. Yeryüzündeki hiçbir gücün bu mesajı ilan etmekten Kendisini alıkoyamayacağını ve ne Âli Paşa'nın ve ne de işbirlikçilerinin karşı koymalarının amacını gerçekleştirmesine engel olamayacağını sert bir lisanla açıkça beyan eder. Âli Paşa'nın İran Elçisi ile el ele vererek Allah'ın peygamberi Hz. Muhammed'in Yüceler Yücesi cennette kederlenmesine sebep olan şeyler yapmasını kınar. Zuhurunun büyüklüğünü, Zuhur Sahibinin Yüce Makamını açıklar. Buyururlar ki insanların zayıflığından ötürü gizli tuttuğu İzzetinin perdesini eğer açacak olsaydı bütün yaratılanlar kendilerini O'nun yoluna feda ederlerdi.

Bu Levihte Hz. Bahaullah Âli Paşa'yı, geçmiş dinlerin Peygamberlerini inkâr edenlerle ve Onlara karşı gelenlerle bir tutar. Hz. Muhammed zamanındaki İran İmparatorunun kibir ve gururunu, Firavunun Hz. Musa'ya karşı saldırılarını ve Nemrud'un Hz. İbrahim'e karşı işlediği kötü işleri hatırlatır. Hz. Bahaullah direkt olarak Âli Paşa'ya hitap ederek, Allah'ın elleriyle yaktığı bu ateşi söndürme çabalarının bir sonuç vermeyeceğini; aksine alevlenmesine yardımcı olacaklarını buyurur. Çok geçmeden bunun bütün dünyayı saracağını ve Zuhurunun bütün beşerin ruhlarını hareketlendireceği konusunda kehanette bulunur.

Reis Suresi, Hz. Bahaullah ve dostlarının Akka'ya sürgün edilmelerinin öncesinde görünüşte eziyetlere ve yakışık almayan davranışlara maruz kaldıkları bir zamanda nazil oldu, fakat Kudret Kaleminden inen bu şeametli uyarılar o günün Osmanlı Hükümetinin başı ve Hz. Bahaullah'a karşı zalimce adaletsizliklerinin ana faili olan kişiye yazılmıştı.'[75]

''Yakında Sır İli* ve civarı değişikliğe uğrayacak, Padişahın elinden çıkacak, sarsıntılar vukua gelecek, feryatlar kopacak, bölgelerde fesat ortaya çıkacak ve durum başkalaşacaktır; bütün bunlar zulüm

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

askerlerinin bu esirlere edip eyledikleri sebebiyledir. İktidar başka bir şekil alacak ve durum tehlikeli hale gelecektir; şöyle ki tepeler üzerindeki kum yığınları inleyecek, dağlardaki ağaçlar ağlayacak, her şeyden kan akacak ve sen insanları büyük bir ıstırap içerisinde kıvranır göreceksin.'' (1)

**Edirne*

(1) Sultan Abdülaziz 1876'da hem tahtını hem hayatını kaybetti. Osmanlı-Rus Savaşı (1877-1878) sırasında Edirne düşman tarafından işgal edildi ve Osmanlılar şiddetli bir katliama maruz kaldılar.76

'Hz. Bahaullah Reis Suresinin önemini Akka'da nazil olan bir Levihte şöyle ifade eder:

"İnsan kalbi o kadar körleşmiştir ki, ne şehrin yıkılışı, ne dağın parçalanışı ve ne de yerin çatlaması onun uyuşukluğunu gideremiyor. Semavi kitaplarda verilen haberler geldi çattı! O kitaplarda yazılı alametler görüldü! Nida yükseldikçe yükseldi. Bununla beraber, Hakk'ın hidayetine mazhar olanlar müstesna olmak üzere, herkes gaflet sarhoşu!

Bakınız, dünya her gün nasıl yeni yeni felaketlerle karşılaşıyor. Belası her gün bir kat daha katmerleşiyor. Reis Suresinin nazil olduğu tarihten bu güne kadar dünya bir gün olsun rahat yüzü görmedi, insanların hayatı bir gün asude geçmedi. Dünya bazen mücadele ve münazaalarla çalkandı, bazen savaş ihtilâçları içerisinde kıvrandı ve müzmin hastalıklara maruz kaldı. Hastalık, ümitsizlik merhalesine yaklaşıyor. Durum böyle iken, Hakiki Doktor tedaviden men ediliyor, şarlatanlara rağbet gösteriliyor, istedikleri gibi harekette serbest bırakılıyor… Fitne ve fesat tozu gönülleri tozlandırmış, gözleri kör

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

etmiştir. Çok geçmeden Allah'ın bu gününde ellerinin işlemiş olduğu işlerin neticelerini göreceklerdir. İşte her şeyden Haberdar olan Kimse, kudretine nihayet olmayan Varlığın emriyle sizi bu suretle ikaz ediyor.''

Bir asrı aşkın bir zaman önce, Hz. Bahaullah'ın bu uyarıları ve hemen ardından buna benzer ikazların bulunduğu Mülûk Suresinde Dünya Krallarına ve Hükümdarlarına açık açık çağrıları eski nizamı bozan ve yeryüzünün her yerinde beşer camiasının temellerini sarsan muazzam bir tufan sürecini harekete getirmiştir. İnsanlar çaresiz ve acı içinde nereye döneceğini ve felaketin gelişini nasıl durduracağını bilemeden onun mahvedici pençesine sıkışıp kalmış. Buna rağmen, insanlığın geçmişle mukayese edilemeyecek bilgi ve maddi başarılarının bulunduğu bir zamanda yaşamaktayız.

Bu felaketler zincirinin sebebi Bahailerce açık ve basittir. Bu gün insanların bu kötü hali tohumlarını güneşin ışınlarından uzak, verimli fakat karanlık bir çukura eken bahçıvana benzer. İnsanlar sırtlarını Hakikat Güneşine çevirmişler. O'nu tanımadıkça ve O'na dönmedikçe, yeryüzü barış ve selamet ve kalbinde huzur bulamaz.

Hz. Şevki Efendi İkinci Dünya Savaşı'nın ortalarında, insan ırkını etkileyen dünyayı saran felaketlerin son derece aydınlatıcı bir analizini yaptı, kaynağını anlattı ve sonuçlarının ne olacağını söyledi. Bu muhteşem eserde, bir yandan eski nizamın kaçınılmaz dağılışını ve getireceği acıları, diğer taraftan, uzak gelecekte Hz. Bahaullah'ın dininin Altın Asrının getireceği eşi görülmemiş mutluluk ve bütün insan ırkının vahdetinin muhteşem manzarasını anlatır.'[77]

Yaklaşık seksen yıl, insan ırkının Hz. Bab'a, Hz. Bahaullah'a ve Hz. Abdülbaha'ya çektirdiği sayısız zulüm ve ıstırapları Hz. Şevki Efendi şöyle yazar:

'…Eyvahlar olsun, binlerce kez eyvahlar olsun ki böyle mukayese edilmez büyüklükte, böyle son derece değerli, böyle son derece kudretli, böyle aşikâr biçimde masum bir Zuhur, öylesine kör, öylesine yoldan çıkmış,

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

öylesine kötü davranan bir neslin elinden böylesine sapık, böylesine onursuz muamele görsün! ***''Ey kullarım!''*** diyerek tanıklık ediyor Hz. Bahaullah, ***"Biricik gerçek Tanrı şahidimdir ki, bu ulu, dipsiz ve dalgalı deniz size yakın, hem de şaşılacak derecede yakınır! O size kendi can damarınızdan daha yakındır. Siz isterseniz, bir göz açıp kapamada bu ebedi bağışa, bu kutlu ve nurlular nurlusu kereme erişip ondan payınıza düşeni alabilirsiniz.''***

Yaklaşık bir asırlık bir devrimin ardından bir kişi, bugünkü uluslararası manzarayı incelerse ve Bahai tarihinin ilk yıllarına şöyle bir dönüp bakarsa neyle karşılaşacaktır? Birbirleriyle Mücadele eden sistemler, ırklar ve milletlerin acılarıyla sarsılmış, kendi yığın yığın sahtekârlıklarının tuzağına düşmüş, yazgısının yegâne Yaratıcısından gittikçe uzaklaşan ve Kurtarıcısına gösterdiği zulüm ve umursamazlığın hızlandırdığı, kendisini yok edecek bir kıyımın gittikçe daha çok derinliklerine batan bir dünya. Hala yasaklı, kozasından henüz çıkmakta olan ve bir yüzyıllık baskıların yarattığı bilinmezlikten sıyrılmaya başlayan, Allah'ın gazabının korkutucu kanıtlarıyla yüz yüze olan, vurgun yemiş bir dünyanın yıkıntıları üzerinde yükselmeye yazgılanmış bir Din. Ruhen sefalet içinde, ahlaken iflas etmiş, politik olarak parçalanmış, sosyal olarak sarsılmış, ekonomik olarak felç olmuş ve Allah'ın öç alıcı asası altında acı içinde kıvranan, kan revan içinde ve darmadağın bir dünya. Çağrısı cevapsız bırakılan, hakları verilmeyen, öğütleri bir tarafa atılan, takipçileri kıyıma uğramış, amaç ve hedeflerine iftira atılmış, dünyayı yönetenlere yaptığı çağrılar umursanmamış, Müjdecisi şahadet kadehini içmiş, Kurucusu daha önce tanık olunmamış felaket denizine sürüklenmiş ve En Mükemmel Örneği yaşamı boyunca süren acıların ve müthiş felaketlerin ağırlığı altında ezilen bir Din. Vakarını ve duruşunu kaybetmiş, dinin parlak ışığının süratle yitmekte olduğu, Tanrı'nın yeryüzündeki hak ve imtiyazlarının arsız bir milliyetçilik ve ırkçılığın güçlerince gasp edildiği –dinsizliğin doğrudan bir sonucu olan- saldırgan bir sekülerizmin muzaffer başını kaldırdığı ve çirkin özelliklerini göstermekte olduğu…ve önyargı ile yozlaşma zehrinin, zaten bozuk bir düzenin içine gömülmüş olan toplumun tüm yaşamsal unsurlarını yiyip tükettiği bir dünya…

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Eğer hakkıyla değerlendirecek olursak, iki yönlü bir olağanüstü olguya tanık olan bir çağda yaşadığımızı görmemiz gerekir. Birinci olgu, bir asırlık Zuhur'un işaret ve kehanetlerine rağmen, işlerini bu Semavi Dinin sunduğu ilkelere ve ideallere göre uyarlamayı inatla reddeden, eskimiş ve Allahsız bir düzenin ölüm sancılarının işaretini vermekte. İkincisi ise, İlahi ve kurtarıcı Düzenin doğum sancılarını haber vermektedir. Bu düzen ki, kaçınılmaz bir şekilde bir öncekinin yerini alacak. İdari yapısı içerisinde, eşsiz ve tüm dünyayı kapsayan henüz cenin halindeki medeniyet farkına varılmadan olgunlaşıyor. Birinin defteri dürülmekte, zulüm, kan ve yıkıntı içinde ezilmekte. Diğeri ise bugüne kadar görülmemiş bir adalet, birlik, barış ve kültürün ufuklarını açıyor. Birincisi gücünü harcamış, yalanlarını ve kısırlığını göstermiş, bir daha ele geçmemek üzere fırsatlarını yitirmiş ve ölüme doğru hızla gidiyor. Canlı ve yenilmez olan ikincisi, zincirlerini koparıyor ve şiddetli acılara uğramış, tortularından temizlenmiş bir beşeriyetin, mukadderatını gerçekleştirmek için tek sığınağı olarak ününü haklı çıkarıyor.''

''Yakında'' diye önceden bildirmişti Hz. Bahaullah, ***''bugünkü düzenin tomarı dürülecek ve yerine bir başkası açılacaktır''*** Ve bir daha ''***Nefsime yemin olsun! Dünyayı ve dünyada olan her şeyi dürüp yerine yeni bir düzen koyacağımız gün yaklaşmaktadır…''***

"Bugün bütün dünya doğum sancıları içerisinde. En güzel meyvelerini vereceği gün yaklaşıyor. Bu meyvelerden en ulu ağaçlar, en güzel çiçekler ve en semavi takdisler fışkıracak." Aynı şekilde Hz. Abdülbaha da şöyle yazmıştı: ''Bütün milletler ve insanlar bir millet olacak. Din ve mezhep çekişmeleri, ırklar ve insanlar arasındaki düşmanlıklar, milletler arasındaki farklılıklar ortadan kalkacak. Bütün insanlar tek bir dine bağlanacak, tek bir ortak inançları olacak, tek bir ırk içinde yoğrulacak ve tek bir toplum olacaktır. Hepsi yeryüzünün bizzat kendisi olan tek bir anavatanda birlikte yaşayacaklar.''' '[78]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

26

Hz. Bahaullah'ın Çağrısına Muhatap Olmuş Liderlerin Akıbeti

'Hz. Bahaullah'ın elçiliğinin çeşitli evrelerinde ya O'nun emrine bilerek eziyette bulunan veya O'nun uyarılarına kulak asmayan veya O'nun çağrısına cevap verme görevini yerine getirmeyen yahut O'na ve Mesajına layık olan karşılığı vermeyen Doğu ve Batı âlemi hükümdarları, vezirleri ve din adamlarının başlarına gelenlere burada özel bir dikkat göstermek gerekir. Emrini yıkmaya veya ona zarar vermeğe kalkışanlar hakkında Hz. Bahaullah şöyle buyurmuştur: ***"Allah zalimin zulmüne göz yummamıştır ve asla yummayacaktır. Bu Zuhurda özel olarak her bir zalimden intikam alacaktır."*** Hz. Bahaullah'ın elçiliğinin başlangıcından beri Allah'ın mücazat rüzgârlarının şiddetle eserek, hükümdarları tahttan indirdiği, hanedanları söndürdüğü, dini hiyerarşileri altüst ettiği, savaşlar ve ihtilaller yaratığı, prensleri ve bakanları makamlarından uzaklaştırdığı, gaspçıyı kovaladığı, zalimi devirdiği, hain ve asileri cezalandırdığı bu sahayı gözden geçirirken gözümüze çarpan manzara gerçekten muazzam ve dehşet vericidir.

Hz. Bahaullah'a yüklenen musibetlerin, Nasıruddin Şah ile birlikte baş müsebbibi olan, O'nun aleyhine üç fermanı imzalayan, Akdes Kitabında ***"zulüm tahtında"*** oturmakla damgalanan ve devrileceği Fuat Levhinde haber verilen Sultan Abdülaziz, sarayda çıkan bir isyan sonucunda tahttan indirildi, kendi başkentindeki Şeyhül İslamın fetvasıyla mahkûm oldu, dört gün sonra (1876) katledildi ve yerine deli olduğu ilan edilen yeğeni tahta çıktı. 1877-1878 savaşının sonucunda on bir milyon kişi Türk yönetiminden çıktı; Ruslar Edirne'yi işgal etti; ve 1914-1918 savaşından sonra İmparatorluk yıkıldı, saltanat kaldırıldı, Cumhuriyet kuruldu ve 600 sene devam eden bir saltanat sona erdi.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Hz. Bahaullah'ın, ***"zalimlerin şahı"*** dediği ve yakında ***"dünya için bir ders olacağını"*** bildirdiği; saltanatı Hz. Bab'ın ve Hz. Bahaullah'ın hapsi ile lekelenen; sonradan ısrarla O'nu İstanbul, Edirne ve Akka sürgünlüğüne gönderen; hain bir mollalar sınıfıyla birlikte, Emri beşiğinde boğmaya ahdetmiş kibirli ve zalim Nasıruddin Şah dramatik bir şekilde katledildi. Bu olay, yeni bir devrin başlangıcı olarak büyük bir ihtişam içinde kutlama hazırlıkları yapılan ve İran milletinin tarihinde en büyük gün olmasına niyet edilen jübilesinin arifesinde, Şah Abdülazim türbesinde meydana geldi. Ondan sonra hanedanın bahtı gitgide karardı ve nihayet sefih ve sorumsuz Ahmet Şah'ın rezaletleri sonucunda Kaçar sülalesi yıkılıp kayboldu.

Zamanın en önde gelen Batı'lı hükümdarı olan, Hz. Bahaullah'ın gönderdiği Levhi küçümseyerek yere fırlattığı söylenen, O'nun tarafından sınanıp yetersiz bulunan, sonraki bir Levihte düşüşü açıkça bildirilen aşırı haris, ölçüsüz derecede mağrur, hilekâr ve yetersiz III. Napolyon, modern tarihe en büyük askeri yenilgi olarak geçen Sedan Savaşı'nda (1870) şerefsizce yenildi; krallığını kaybetti ve geri kalan yıllarını sürgünde geçirdi. Ümitleri tamamen mahvoldu, tek oğlu Zulu Savaşı'nda öldü, çok gururlandığı imparatorluğu çöktü, Fransız-Alman savaşından daha vahşi bir iç savaş çıktı ve Prusya kralı William I, Versay Sarayında Birleşik Almanya imparatoru olarak selamlandı.

Akdes Kitabında nasihat edilen ve, ***"kudreti kendininkinden üstün birinin"*** akıbetinden ders alması öğütlenen, aynı kitapta ***"Berlin'de ah ve figan yükseleceği"*** ve ***"Ren nehrinin kıyılarının kanla kaplanacağı"*** haber verilen III. Napolyon'un fatihi, zafer sarhoşu William I, kaç defa suikasta uğradı, yerine geçen oğlu tahta çıktıktan üç ay sonra öldürücü bir hastalığa yenilerek tahtını küstah, inatçı ve kısa görüşlü William II'ye bıraktı. Yeni hükümdarın gururu onun düşüşüne sebep oldu. Başkentte ani ve süratli bir ihtilal yapıldı, birkaç şehirde komünizm başını kaldırdı, Cermen devletlerinin prensleri tahtlarını terk ettiler ve kendisi rezilce Hollanda'ya kaçarak taht üzerindeki hakkından vazgeçmek zorunda bırakıldı. Dedesinin, doğuşunu şatafatla ilan ettiği imparatorluğun defterleri Weimar anayasası ile dürüldü ve son derece ağır şartlar getiren

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

bir barış anlaşması, elli yıl öncesinin meşum kehanetini, ***''ah ve figan''*** yükseltti.

Kutsal Topraklara yaptığı hac ziyaretinde Hz. Bahaullah'ı sormak görevini ihmal ettiği için Akdes Kitabında azarlanan, keyfi ve inatçı davranışlı Avusturya İmparatoru ve Macaristan kralı Francis Joseph'i felaket ve facialar öyle bir sardı ki, milletin başına gelen musibetler bakımından onun saltanatının bir eşi daha görülmemiş oldu. Kardeşi Maximilian Meksika'da öldürüldü, veliaht Prens Rudolf utanç verici şartlarda yok oldu; İmparatoriçe katledildi; Arşidük Franz Ferdinand ve eşi Saray Bosna'da cinayete kurban gittiler; ''viran imparatorluk'' çözülüp parçalandı ve yok olan Mukaddes Roma İmparatorluğunun enkazı üzerine küçük bir cumhuriyet kuruldu; kısa ve kararsız ömürlü bu cumhuriyet de Avrupa'nın siyasi haritasından silinip gitti.

İsmiyle hitap edilen bir Levihte Hz. Bahaullah'ın üç defa uyardığı, ***''milletleri Tanrı yoluna çağırmayı''*** emrettiği ve kendi hükümranlığının ***''En yüce Sultanı''*** tanımaktan menetmemesi için uyardığı, kudret ve kuvvet sahibi Rus Çar'ı Nikolayeviç Alexander II, birkaç suikasttan kurtulduktan sonra nihayet bir caninin eliyle katledildi. Onun başlatıp halefi Alexander III'ün devam ettirdiği haşin bir baskı politikasının yol açtığı ihtilal, Nikolay II döneminde Çarların imparatorluğunu bir kan seli içinde boğarak ardından savaş, hastalık ve açlık getirdi, asiller öldürüldü, rahipler susturuldu, aydınlar kovalandı, devletin dini inkâr edildi, Çar, eşi ve ailesi ile öldürüldü ve Romanov hanedanı yıkıldı.

Hz. Bahaullah'ın yazdığı bir Mektupta, ***''saraylarını onları isteyene bırakması''***, ***''sahip olduğu zengin ziynetleri satıp Allah'ın yolunda harcaması''***, ve ***''Melekûta''*** koşması emredilen Hıristiyanlığın en büyük Kilisesinin tartışmaz başı olan Papa Pius IX, elem verici şartlar altında Kral Victor Emmanuel'in ordularına teslim olmak ve Papalık eyaletleri ile Roma'nın elinden alınmasına boyun eğmek zorunda kaldı. Papalık bayrağının bin yıldır üzerinde dalgalandığı ***''Ebedi Şehrin''*** kaybının ve hükmü altındaki tarikatların zilletinin verdiği ruhi ıstırap, bedensel hastalığına eklenince, son yıllarını acı içinde geçirdi. Vatikan'daki

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

haleflerinden birinin İtalya Krallığını resmen tanıması, Papanın dünya hükümranlığının sona ermesi demek oldu.'[79]

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

27

Bahai Dini Nedir?

‘Allah tarih boyunca yeryüzüne birçok İlahi Elçi göndermiştir. Tarafsız bir gözle incelendiğinde bu özel Şahsiyetlerin geldikleri dönemdeki sosyal düzenin birçok ortak yönü olduğu görülür: Temel toplumsal kurumların parçalanması, ahlaki normların kolaylıkla çiğnenerek tamamen terk edilmesi, aklını ve vicdanını bir yana bırakmış kitlelerin faydasız, boş ve hatta zararlı ideolojilere kapılması ve insanlığı pençesine alan derin umutsuzluğun giderek artması.

(*Hz. Bab’n Makamı, Hayfa*)

(Hz. Bahaullah'ın Makamı, Akka)

Böyle zamanlarda zuhur eden mukaddes Elçilerin getirdiği ilahi öğretilerin üzerine inşa edilen ve "din" adı verilen sistemler, bir yandan insanoğluna içinde bulunduğu karanlıktan çıkarak bireysel ve toplumsal seviyede yeni bir yaşam kurabileceği ruhani kılavuzluk, enerji ve bilgiyi sağlamış, bir yandan da medeniyetin ilerleyişindeki en belirleyici unsur olmuştur. Bu sistemlerin tümü aynı İlahi Kaynak'tan gelmiştir ve özleri itibarı ile Allah'ın aslında bir tane olan dininin birbirini takip eden aşamalarıdır. Bahai literatüründe "vahyin aşamalı gelişimi" veya "vahiy süreci" olarak adlandırılan bu süreç, geçmişte olduğu gibi gelecekte de devam edecektir.

Bahai Dini bu sürecin 19. yüzyılın ikinci yarısında başlayan ve yaklaşık olarak bin yıl sürecek yeni bir aşaması olarak tanımlanabilir. Dinler tarihinin bu yeni sayfası Hz. Bahaullah'ın zuhuruyla açılmıştır.

Bahai Eserleri Neşri ve Dağıtım Komitesi

Öğretilerinin ekseni "insan âleminin birliği" olan Bahai Dini'nin amacı, tüm insanlığın evrensel değerler etrafında birleşerek ortak bir hedefe ulaşmak için birlikte çalışmasıdır. Bu hedef adaletin, barışın ve refahın hâkim olduğu, kadın-erkek eşitliğinin tüm yönleriyle hayata geçtiği, hiçbir ulus, sınıf, zümre, ırk ya da ülkenin herhangi bir ayrıcalığı olmadığı, din ve bilimin daha iyi bir dünya için işbirliği yaptığı yeni bir dünya medeniyetidir.

Encyclopedia Britannica'ya göre Hıristiyanlıktan sonra dünyanın en yaygın ikinci dini olan Bahai Dini 'ne inanan bireylere *Bahai* ve bu bireylerin oluşturduğu topluma *Bahai Toplumu* adı verilir. Dünya Bahai Toplumu 2100'ün üzerinde etnik grup ve kabile temsil etmektedir. Bahai eserlerinden seçmeler ise 800'ün üzerinde lisan ve lehçeye çevrilmiştir.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

<u>Bahai İnancının bazı temel öğretileri aşağıdaki gibi sıralanabilir:</u>

- Tüm insanlık tek bir ailedir.
- Tüm semavi dinlerin kaynağı tektir.
- Gerçek yaşam ruhun yaşamıdır.
- Dünya barışı bugünün acil ihtiyacıdır.
- Kadın ve erkek eşittir.
- Din ve bilim uyum içerisindedir.
- Ekonomik sıkıntılarımız, ruhani sorunlarla bağlantılıdır.
- Önyargılar aşılıp gerçek serbestçe araştırılmalıdır.
- Eğitim gerekli ve zorunludur.
- Partizanlıktan kaçınarak devlete karşı sadık ve itaatkâr olunmalıdır.
- Ortak bir dil ile dünya barışının kurulması kolaylaşacaktır.

Hz. Bahaullah, Ahit ve Misakı

Bahai Dini iki İlahi Elçi'nin, yani Hz. Bab ve Hz. Bahaullah'ın, Allah tarafından görevlendirilmesiyle başlamıştır. Bu iki Elçi'nin kurmuş oldukları Dinin göze çarpan birlik ve bütünlüğü, Hz. Bahaullah'ın, kılavuzluğun Kendisinin vefatından sonra da devamlılığını güvence altına alan açık talimatlarından kaynaklanmaktadır. Ahit ve Misak olarak adlandırılan yönetim yetkisi, Hz. Bahaullah'ın ardından oğlu Hz. Abdülbaha'ya ve Hz. Abdülbaha'dan sonra da Kendisinin torunu olan Hz. Şevki Efendi'ye ve Hz. Bahaullah tarafından emredildiği şekilde Yüce Adalet Evi adlı kuruma geçmiştir. Bahailer, Hz. Bab ve Hz. Bahaullah'ın yanı sıra atanmış bu yönetim organının ilahi yetkisini de kabul ederler.

Hz. Bab

Dünya tarihinin en çalkantılı dönemlerinden birisi olan 19. yüzyılın ortalarında, genç bir tüccar, insanlığın ruhani ve toplumsal yaşamında bir dönüşüm yaratması mukadder olan bir haberi iletmekle görevli olduğunu ilan etti. Bu Genç, Arapça "Kapı" anlamına gelen "Bab" unvanını almıştı.

Hz. Bahaullah

İsminin anlamı "Allah'ın Nuru" olan Hz. Bahaullah, 19. yüzyılda insanlığa yeni bir İlahi Mesajı iletmekle görevlendirildi. Kendisinin yaşam öyküsü ve misyonu bugün tüm yerkürede giderek daha fazla bilinir hale gelmektedir. Milyonlarca insan daha iyi bir dünya kurmak için O'nun öğretilerini hayatlarına ve yaşadıkları topluma uyarlamayı öğreniyorlar.

Bahai Eserleri Basım ve Yayım A.Ş.

Hz. Abdülbaha

Hz. Bahaullah bizzat kaleme aldığı vasiyetnamesinde halefi ve öğretilerinin yanılmaz, tek yetkili yorumcusu olarak en büyük oğlu Hz. Abdülbaha'yı tayin etti. Sıra dışı kişiliği, bilgisi ve insanlığa hizmeti, Hz. Bahaullah'ın öğretilerinin hareketlerdeki canlı bir örneğini sundu ve dünyanın her yanında hızla genişleyen topluma büyük saygınlık kazandırdı.

Hz. Şevki Efendi

Hz. Abdülbaha vasiyetnamesinde Kendisinden sonra dünya Bahailerinin rehberi ve öğretilerin yorumcusu olarak torunu Hz. Şevki Efendi'yi "Bahai Dini'nin Velisi" sıfatıyla tayin etmiştir. Sıra dışı bir ileri görüşlülük, bilgelik ve fedakârlıkla, sistematik bir şekilde Bahai toplumunun gelişimini besledi, anlayışını derinleştirdi ve birliğini güçlendirdi.

Bahai Eğitim Basım ve Dağıtım A.Ş.

Yüce Adalet Evi

Bahai İnancı'nın dünya çapındaki gelişimi bugün Yüce Adalet Evi tarafından yönlendirilmektedir. Yasalar kitabında Hz. Bahaullah, Yüce Adalet Evi'nin insanlığın selametine olumlu bir etki sağlamasını, eğitim, barış ve küresel refahı ilerletmesini, insan onurunu ve dinin konumunu gözetmesini emretmiştir.

Mabetler

Tanrı'yı anmak ve ibadet etmek için kurulmuş olan Bahai mabetleri sadece Bahailerin değil tüm insanların kullanımına açıktır. İçlerinde herhangi bir dini ayin, tören veya din adamı bulunmamaktadır. Bahai mabetlerinde tüm insanlar hangi inançtan olurlarsa olsunlar Tanrı'yı uygun bir şekilde anabilmektedirler. Günümüzde her kıtada bir tane olmak üzere toplam yedi tane Bahai mabedi vardır.

Bahai mabetleri halen dua ve tefekkür için kullanılıyor olsa da ileride sosyal ihtiyaçlara cevap verecek hastane, bakımevi, okul, üniversite, konaklama yeri gibi yapılarla desteklenecektir. Diğer bir deyişle Bahai mabetleri dua ve ibadetin yanı sıra toplum hayatının sosyal, bilimsel, eğitim ve hayır işleriyle ilgili hizmet alanlarının da merkezi konumundadır.'[80]

Chicago, Wilmette, A.B.D.

Frankfurt, Almanya

Sidney, Avustralya

Panama, Panama

Apia, Samoa

Kampala, Uganda

Yeni Delhi, Hindistan

Santiago, Şili

Bahai Yayınları Basım ve Dağıtım A.Ş.

EKLEMELER

Ekleme I

Martha L. Root'un Edirne'ye ziyaretinin raporu- Ekim 1933

(*Türkiye Cumhuriyetinin 10. Yıl Dönümü. Edirne Belediye binasının önünde çekilmiştir, 29 Ekim 1933*)

Soldan sağa şahıslar: 2. Tercüman Bayan Fikret Şükrü, 3. Martha Root, 4. Edirne Belediye Başkanı Ekrem Demiray, 5. Edirne Valisi Salim Özdemir, 7. Marion Jack

(Martha L. Root. 1872-1939)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

'Hz. Bahaullah ve ailesinin 12 Aralık 1863 Cumartesi günü Edirne'ye vardığını ve 12 Ağustos 1868 Çarşamba gününe kadar kaldığını biliyoruz; oraya geldiği zaman Kendileri kırk altı ve Abdülbaha diye bilinen oğlu Abbas Efendi on dokuz, kızı Behiye Hanım ise on yedi yaşındaydı. Onların İstanbul'dan gelişleriyle aynı mesafeyi altı saatte alan bugünkü Doğu Ekspresi ile konforlu yolculuk ne kadar farklı! Anlaşılan bu yolculuk aceleye ve zora gelmişti; hazırlıklı olmadıkları ve üstleri çok ince olduğu için onların Edirne'ye yolculukları on iki gün sürdü ve hava çok soğuk olduğu için çok zorluk çektiler. Yıllar sonra, Behiye Hanım o korkunç sürgün yolculuklarından önce kendisinin güçlü ve sağlıklı olduğunu söyledi.

Edirne'de ilk kaldıkları yer Arap Hanı Kervansarayı idi. Bildiğimiz tek şey İzzet Ağa'nın evinin yanında bir yerdi. Daha sonra Muradiye mahallesinde Mevlevi Tekkesine yakın bir evde bir hafta kaldılar ve oraya yakın kışlık bir eve geçtiler. Hz. Bahaullah iki kere Emrullah Ağa'nın evinde oturdu. Ağa Rıza'nın ifadesine göre ev Sultan Selim camiinin kuzeyinde üç katlı bir evmiş. Oturduğu bir diğer ev Rıza Bey'in eviydi. Sonra Emrullah Ağa'nın evine döndü fakat son on bir ayını İzzet Ağa'nın evinde geçirdi. Bildiğimiz kadarıyla bazı günler Muradiye Camiine gidermiş ve sık sık da Selimiye camiine gider ve orada düşünürlerle görüşür ve konuşurmuş…

(Marion E. Jack, 1866-1954)

Kanadalı bir Bahai ressam olan Bayan Marion E. Jack ve Amerikalı bir Bahai gazeteci ve dergi yazarı 17 Ekim 1933 yılında ''İzi bulunmayan 'Dost'un izlerini'' bulmak için Edirne'ye geldiler. Arzuları Bahai dünyasına

Bahai İşleri Basım ve Yayın A.Ş.

Edirne'nin portresini çizmekti. Bayan Jack fırçasıyla ve yazar da kalemiyle 'araştırmak, bulmak ve başarmak' peşindeler…

(*Edirne'nin Eski Garı*)

Bahar Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Edirne Meriç Köprüsü, eski bir resim)

Ay ışığı ile aydınlanan o güzel yolun her iki yanında kavak, çınar ve söğüt ağaçları mistik gölgeleriyle sıralanmıştı. O güzel Meriç köprüsünden geçerken bu 'Arz-ı Sır 'da şehrin ışıkları bize hoş geldin der gibiydi…

Türklerin Edirne dedikleri bu şehrin nüfusu Balkan Savaşı'ndan ve Birinci Dünya Savaşı'ndan önce iki yüz bin kişiydi. Şu anda nüfusu kırk bin. İstanbul – Paris Doğu ekspresinin tam üstünde. Aynı zamanda Orta Asya ile Avrupa'nın ana karayolu üzerinde. Şunu da unutmayalım ki Edirne, 1360 yılında Büyük Osmanlı İmparatorluğu'nun Başkentiydi ve İslam'ın ışığı Avrupa'ya oradan yayıldı. Caminin minaresi olağanüstü güzel. Edirne'nin tipik Türk oluşu da ayriyeten ilginç. Oldukça Batılaşmış İstanbul'dan çok daha ilginç…

Birinci gün sabahleyin yağmur yağdı. Taş döşeli sokaklardan aşağı doğru su küçük bir sel gibi akıyordu. Penceremizden baktığımızda Edirne halkının bu şiddetle akan dereciklerin üzerinden atlamaya çalıştıklarını fakat ayaklarının çukurlara gömülmesine engel olamadıklarını seyrettik. Gerçi öğleden sonra hava birden bire açıldı, sular çekildi ve sokak taşları

Bahçı Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

temiz ve beyaz ortaya çıktı. Güneş ihtişamla kendini gösterdi, cömertçe ısısını verdi. Biz Mustafa adlı iyi kalpli bir Türkün kullandığı bir faytona bindik.

Ana cadde olan Hükümet Caddesinden geçtik. Çarşısı, dükkânların dışına asılı parlak renkli halılarıyla güzel bir görünüm sergiliyordu fakat hepsinden daha ilginç olanı dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş güzellikte camilerin önünden geçtik. Muradiye Mahallesine açılan geniş bir yola gelinceye kadar çok dar ve kaldırım taşı döşeli sokaklardan geçtik. Mustafa ile arabasını yokuşun aşağısında bırakarak her iki tarafında küçük dükkânlar sıralanmış ve de bir atın döndürdüğü zeytinyağı çıkaran bir değirmenin yanından dik yokuşu çıktık. Muradiye Camii tepeyi bir taç gibi süslemekte. Tam geri dönerken ince ve zarif minarenin balkonunda bir müezzin göründü. Elini kulağına bir boru gibi tutarak ezan okudu.

Tarihi camiye geldiğimiz zaman hemen içeri girmedik çünkü bir hacı ve bazı kimseler namaz kılıyorlardı. Bu muhteşem asil mimarinin etrafını dolaşıp baktık, fakat en çok Hz. Bahaullah nerede oturmuş olabilir diye ufku gözden geçirdik. Hz. Bahaullah'ın zamanında Muradiye bölgesi Edirne'nin en gözde sayfiye yeriydi. Hatta Padişahın bile orada yazlık bir yeri vardı. Bu tepenin yamacında hava çok temiz ve saftı ve üzümleri dünyaca meşhurdu. Bulgaristan'a, oradan orta Avrupa ve batı Avrupa'ya uzanan ve İstanbul'a giden yol sanki geniş beyaz bir kurdele gibi ovada gözden kaybolunceya kadar uzanıyordu.

Geçen asırda içinde dervişlerin barındığı Mevlevi Tekkesini bulduk. Tam caminin önünde, en azından Hz. Bahaullah'ın evlerinden birinin çok yakında olduğunu biliyorduk. Bayan Jack Mevlevi Tekkesini ve Tekkenin önündeki çeşmeden kadınların omuzlarına koydukları bir sopanın iki ucuna asılı ağır kovaları taşımalarının resmini çizmek için kalemini ve kâğıdını çıkardı. Hz. Bahaullah o kuyunun civarındayken, o zamandaki kadınların Hayat Suyundan alıp taşıma imkânları ne kadar da büyüktü!

Camiye girdim. Artık camide gözleri sükûnet dolu yaşlı bir bekçiden başka kimse kalmamıştı. İçi çok güzeldi, yüksek kubbeli, ulu, mavi

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

fayansları, beş yüz yıllık olmasına rağmen, Doğunun zarif Çin mavi yeşilinden, harika renkli Batının zengin koyu Sevres mavisine kadar değişik tonlarda. Tevekkeli değil, Polonyalı meşhur bir çini desinatörü bu çinileri incelemek için şu anda burada ve pek çok insan Amerika'dan özellikle bu fayans işlerini görmek için geliyorlar. Bu caminin dekorasyonu Türklerin davet ettikleri bir İranlı tarafından yapılmıştı.

Duvarlar Kur'an ayetleriyle süslenmiş. Bütün renkler yumuşak ve ahenk içinde, böyle parlak, eski tonlar nadiren modern kiliselerimizde görülmekte, fakat hislerimin derinliklerine öyle dalmıştım ki dışarıdakiler sanki hiç görmediğim şeylerdi. O'nun dua etmiş olduğu yer ve eskiden Tanrı'nın Musa'ya Yanar Çalıda olduğu gibi O'nunla konuştuğu yer burasıydı! Sürgün gittiği bütün yerlerde Hz. Bahaullah'ın sanki yeryüzünde İlahi semboller olan camilere yakın yerde oturmuş olmasından etkilendim. Bu dünyevi yapıtlarda duaları sırasında kuşkusuz Tanrı bu ölü dünyayı nasıl canlandıracağını açıklamıştır. Edirne'de Hz. Bahaullah ne muazzam eserler yazmış! Bildiğimiz kadarı ile on dört tane var ve bunlardan Hükümdarlara yazılan Levihler, Oruç Duaları, Napolyon III'e yazdığı Levih ve batı dillerimize çevrilen Şaha yazılan büyük Levih.

Yazar, başını bu unutulmaz caminin halısının üzerine koyduğu zaman Hz. Bahaullah'ın bizim Batı dünyamızla karşılaşmak için ne kadar uzaklara geldiğini yüreği hoplayarak hissetti! Dış dünyada, Edirne Batı dünyamıza yaklaştığı en yakın yerdi, fakat bütün bu düşünceler O'nun canlı Huzurunda sessiz sevgi ile eğildiği zaman şuur altında kaldı. O orada o camide idi! Dinleyen biri O'nun öğretilerinin, Allah'ın Kelamının bu dünyayı cennet yapacak Gücü taşıdığını yeniden işitti! Bu, anlatılmayacak, ancak hissedilecek ulvi bir andı.

Yazar, daha sonra, gözlerini ibadetinden açtığı zaman dizlerinin üzerinden kalkmadan önce bir kez daha gözlerini camide gezdirdi. Duvarlardaki Kur'an ayetlerini gördüğüm zaman Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada için nazil olan ve 1919'da bize gönderilen bu Levihleri ne yapalım diye Hz. Abdülbaha'dan sorulduğu zamanı düşündü. Onları Şikago'da mabede koymalarını, ama mahzenlere değil, duvarlara

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

asmalarını söylemişti. Batıdaki yeni Bahai mabedimiz ve belki de dünyanın başka yerlerindeki Maşrikul-Ezkârlar daha sonra, Yirminci Yüzyılda yaratılan yeni büyük mimari ve ruhani yapıtların yeni idealleri olarak meşhur olacaktır. Bahai mimarisi Bahai dostlarımızın temel özelliklerini yansıtacak – evrensellik, ruhani dayanışma, ruhani halislik, güzellik, mutluluk, samimiyet ve ışık- Şikago'daki yeni yapıt, dünyadaki hiçbir yapıtta olmayan bütün bu iç sıfatları betonda, bronzda ve mermerde parlak bir şekilde yansıtmakta. Yeni mimarimizle bizim de ilerdeki asırlar için inşa ettiğimizin ne kadar az bilincindeyiz ve bizim Louis Burgeois'mız bundan beş yüz yıl sonra şimdi Batıda olduğu gibi çok daha fazla tanınacak ve övülecek. Bazen Sinan'ın meşhur camisini ve bundan önceki Dünya Peygamberinin devrinde yaşayan diğer İslam mimarlarının eserlerini görmek iyi bir şey; içinde yaşadığımız bu muazzam ruhani asrın idrakini içimizde uyandırır.

Günler geçtikçe Muradiye mahallesine sık sık gitmeye başladık. Arabacımız Mustafa resimlerin taslağını görmek için etrafımızı alan komşulara Edirne'de en çok sevdiğimiz yerin burası olduğunu söyledi. Yaklaşık iki hafta sonra Hz. Bahaullah'ın oturduğu iki evin arsasını bulduk. Bu yerleri nasıl bulduğumuz bir roman kadar ilginç fakat bunun hepsini anlatmak için yerimiz sınırlı.

Efendi tipte bir Türk olan Muhammed Hilmi Bey adında yaşlı bir adam, Hz. Bahaullah'ın komşusu olduğunu, çocukken Hz. Bahaullah'ın evinin tam karşısındaki evde oturduklarını söyledi ve kendi evinin eski yerini gösterdi. İki 'Bahai Bey'in bulunduğunu söyledi – birisi büyük İranlı, Muradiye Camiinin girişine bitişik Konakta oturan ve çok seyrek dışarı çıkan, diğeri ise her yere giden ve çocuklara büyük dostluk gösteren Abbas Efendi idi- Fakat büyük Bahai Bey de çocuklara karşı çok iyiydi, onlara pilav dağıttırırdı dedi. Bu adam da Hz. Bahaullah'ın kaldığı evin ne kadar muazzam bir yer olduğunu söyledi ve yerini gösterdi; on sekiz odası ve bir de hamamı varmış. Arsadan görüldüğü gibi çok büyük bir konakmış. Elli yıl önce Rus savaşında yıkılmış, yirmi beş yıl önce giriş kapısına yakın ucuz bir ev yapılmış, fakat onun da büyük bir kısmı Balkan savaşında yıkılmış Hz. Bahaullah'ın evinin duvarlarının arkasında bir

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

arsanın olduğunu ve oradan küçük bir dere geçtiğini Muhammed Hilmi bey bize gözerdi. Bahailer dereye kadar bütün o yerlere sahipmişler. Burada, ahırlar dâhil birkaç bina ve büyük, uzun bir bahçe varmış. Bu İranlıların çok güzel Arap atları ve iki tane de merkepleri olduğunu söyledi. Bu bahçe duvarlarının arasında değerlerinden oldukça büyük bir ev varmış. Bu evin konumu arsanın aşağısına doğruymuş. Başka kimseler de Hz. Bahaullah'ın kısa süre burada da oturduğunu söylediler. Bu ev, gene Muradiye mahallesine, karşı tepenin yamacındaki Padişahın sarayına bakarmış. Şimdi sadece Hz. Bahaullah'ın evinin arsası mevcut, bütün evler savaşlarda yıkılmışlar. Eski bir tarihçinin ifadesine göre Mevlevi Tekkesine yakın olduğu için, sanırım, Hz. Bahaullah buraya geldiğinin ilk haftası bu aşağıdaki evde oturmuş. Mevlevi Tekkesinden ve Muradiye Camiinden çoğu taş merdiven olan dik bir yokuştan buraya inilebilir ya da bahçesinin içinden geçerek gidilebilir.

Muhammed Hilmi Bey, bu yerlerde elliden fazla İranlının oturduğunu ve pek çok ziyaretçinin geldiğini anlattı; onlar da orada ağırlanıyorlardı. Bu günler yüzlü adam, Hz. Bahaullah'ın ailesinden birinin Mevlevi Çerleri Dervişlerinin başkanına Farsça ders verdiğini anlattı.*

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

**Dervişler Mevlevi Tekkesinde artık ibadetlerini yapmıyorlar fakat bir zamanlar derviş olan bir adam Hz. Bahaullah'ın bu aşağıdaki evde ve daha sonra giriş kapısına yakın yerde oturduğunu bize anlattı. Bahailerin Mevlevi Tekkesinin mutfağını, yemek odasını ve tuvaletini kullandıklarını söyledi ve bize bu odaları gösterdi- ve belki de yerleşinceye kadar öyle yapmışlardır- . O zamanlar dervişler büyük ve gelişen bir gruptu, tam caminin yanında dört binaları vardı. Daha önceki fotoğraflardan anlaşıldığı gibi hepsinin başında uzun kavukları vardı.*

Ziyaretimizin sonunda bizim iyi yürekli Edirneli dostumuz Muhammed Hilmi Bey, yavaşça bize, onların sürgün olduklarını belki de biliyorsunuz çünkü dinlerini değiştirmişler dedi, fakat samimi olarak kalbinin

derinliklerinden gelen bir sevgiyle 'Çok çok iyi insanlardılar, kimseye bir zararları dokunmadı ve herkese iyilik ettiler!' dedi.

Sonra gülümseyerek bize Allahaısmarladık dedi ve bastonuna dayanarak yokuş aşağı evine doğru gitti. Üç Balkan savaşı ve Edirne'yi soyan bir de dünya savaşı gören bu cesur, dürüst adam, bize, 'Türkleri nasıl buldunuz? Türklerin başka ülkelerden insanları yemediklerini gördünüz mü!' dedi. Çocukluk evi Hz. Bahaullah'ın evinin yanında olan aziz Türk kardeşimiz, seni ne kadar sevimli bulunduğumuzu ve Edirne halkını ne kadar merhametli insanlar olduklarını sana bir ifade edebilsek! Senden ve diğerlerinden halkınızın Hz. Bahaullah'a iyi davrandıklarınızı öğrenmek bize tarihi şehrinizi ebediyen sevdirdi.

Emrullah Bey'in evi Hz. Bahaullah'ın Edirne'de oturduğu üçüncü evdi; burası en kolay bulundu ve halkın pek çoğu tarafından onaylandı. Bu büyük ev muhteşem Selimiye Camiinin cümle kapısına çok yakındı… Kamu hizmetindeki bir adam da bize burayı gösterdi ve bizimle beraber bir iki sokak daha yürüdü ve Rıza Bey ile İzzet Ağa'nın evlerinin yerlerini ve İzzet Ağa'nın evine yakın Arap Hanı Kervansarayının bulundukları yerleri gösterdi. Harabelerden gördüğümüz kadarı ile her üçü de muazzam büyük konaklardı ve her üç mal sahibinin Edirne'de zamanın tanınmış kişileri olduklarını duyduk.

Tek bir blok gibi olan Emrullah Bey'in evi – ev arsanın tamamını kaplıyormuş – bir harabe yığını; arsa taşlar, dikenli çiçekler ve otlarla kaplıydı. Eski duvarın bir kısmı ve Türklerin mutfak dedikleri kocaman eski ocak yeri hala durmakta.

Hz. Bahaullah'ı gören seksen beş yaşında Mustafa Bey adında bir adam olduğunu duyduk. O'nu gördüğü zaman Emrullah Bey'in evinin yanında oturan bir komşusuymuş ve Bahai Beye (Bahaullah'a) yoğurt getirirmiş ve Hz. Bahaullah da eve götürmesi için ona pilav verirmiş. Hz. Bahaullah'tan bahsederken gözleri parladı ve O'nun ne kadar asil bir kimse olduğunu göstermeğe çalıştı; bu iyi, samimi yaşlı adam, bir Türk, ayağa kalktı ve Bahai Beyin nasıl vakar ve kudretle yürüdüğünü ve O'nu selamlayanlara

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

nasıl eğildiğini herkesin O'nu sevdiğini ve saygı gösterdiğini anlatmaya çalıştı.

Hz. Bahaullah'ın fakirler için bir mutfağı olduğu bize söyledi.

Hz. Bahaullah'ın büyük bir bağı olduğunu bu yaşlı adam da bize söyledi. Tarifinden sanıyoruz bu ortasında çardak olan bahçe gibi bir yerdi. Hz. Bahaullah'ın oraya sık sık gittiği, bazen yalnız gidip gününü orada geçirdiğini, bazen dostlarıyla gittiğini ve bir aşağı, bir yukarı gezindiklerini söyledi. Bu adamın bize anlattıklarına göre gece etrafındakilerle birlikte döndüğü zaman, Hz. Bahaullah'ın yirmi kadar hizmetkârı (inananları) O'nu selamlamak için hepsi birlikte evin dışında ayakta dururlardı ve O her zaman onların bu selamlarına sevgi ile karşılık verirdi.

Bu iyi dostu aldık ve bağın olduğu yere gittik. Mesafeleri ölçtü ve giriş kapısının nerede olduğunu gösterdi. Arazi üç şehir bloku kadar yer tutuyordu; arazi eğimli bir yerde ve Selimiye camiinden yedi dakikalık mesafedeydi. Bu bağ, Muradiye Camiinin eteği ile Selimiye Camii arasında; her iki yerden de kolayca oraya yürünebilir. Mustafa Bey bize şöyle dedi: 'Allah bilir Baha beyin elinden ne kadar üzüm yedik! Her seferinde bir sürü üzüm yedik!' Duyduğum kadarıyla Edirne'nin o zamanki üzümleri çok meşhurmuş; daha sonra savaş sıralarında bütün bağlar harap olmuşlar. Hz. Bahaullah'ın sürgün yaşadığı her yerde bir bahçesinin olması beni çok etkiledi.

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Hz. Bahaullah'ı genç yaşlarında Edirne'de gören 85 yaşındaki Mustafa Bey)(1933 yılında çekilen fotoğraf)

Bir gün, Marion Jack ve ben Emrullah Bey'in evinin bulunduğu boş araziye gittiğimiz zaman elinde bastonu ile yerin tarihçesinin hepsini bilen ve bizim bilmemizi isteyen kesin bir edayla Mustafa bey geldi. Bir kısmının kadınlar için, diğer kısımlarının erkekler için olduğunu gösterdi ve arka tarafta yemek pişirilen büyük ocağa işaret etti. Yolun karşısında biraz aşağı doğru ortası üç kat olan iki katlı evi işaret etti ve Hz. Bahaullah'a inananların bazılarının o evde oturduklarını ve yemeklerin çoğunlukla orada piştiğini söyledi. Yemeğin genelde orada hazırlandığını ve Emrullah Bey'in evindeki mutfak ocağından Hz. Bahaullah'a getirildiğini söyledi fakat bazen yemek Emrullah Bey'in mutfağında pişiriliyor ve İranlı ahbapların yemek yedikleri yeşil eve taşınıyormuş. Hz. Bahaullah'ın zamanında yeşil boyalı olan bu evin restore edilip şimdi pembeye boyandığını söyledi. Hz. Bahaullah'ın o evde hiç kalmadığını

Bahai Eserleri Neşriyat ve Dağıtım A.Ş.

çok açık bir şekilde anlattı. (Biz bir fotoğraf çektiğimiz ve resmin eskizini çizdiğimiz sırada güzel bir Türk kızı pembe evden dışarı çıktı; dostlarına kendi evinde yemek yedirdiği Büyük İnsan hakkında sorular sordu!)

En azından, Hz. Bahaullah'ın uzun zaman Emrullah Bey'in evinde yaşamış olduğunu öğrendik; yaşlı adam Hz. Bahaullah'ın yaklaşık beş yıl Edirne'de yaşadığını söyledi. Barış Prensi Edirne'de yaşadığı ve sokaklarında gezdiği zaman üç büyük Türk ailesinin şeref üyesiydi, o sabık büyük şehrin muhteşem konaklarında yaşadı ve O'nun tanıyanlar tarafından sevildi ve sayıldı. Edirne'de 'Ben Hz. Bahaullah'ı gördüm' diyen bir adamın pilav ve üzüm aldığını ve Hz. Bahaullah'ın fakirleri sevdiğini ve onlar için bir mutfağı olduğunu söylemesi anlamlı değil mi?

Sanıyorum Suph-i Ezel, Hz. Bahaullah'ın yemeğine Emrullah'ın bu evinde veya bitişik binada zehir koydu. Çünkü orada kalışının son zamanlarında orada oturuyordu ve sonra Edirne'de sürgün kaldığı son on bir ay İzzet Ağa'nın evinde kalmak üzere bu evden ayrıldı…

Eski taş duvarlar ve hamamlar ve ocaklardan görüldüğü kadarı ile ne kadar muhteşem konaklar olduğunu söylemekten başka Rıza Bey'in ve İzzet Ağa'nın evlerinin yıkıntıları hakkında söylenecek fazla bir şey yok. Elbette, buralardan Selimiye Camiinin görkemli manzarasını görmek mümkün. İzzet Ağa'nın evinde büyük bir kütüphane olduğu ve Bahailerin incelemede bulundukları söylendi. – Belki de Hz. Bahaullah burada yazdı ya da düşünürler ve arayıcılarla görüştü demek istiyorlardı-. Üç ocağın olduğu oda burasıydı. Hz. Bahaullah'ın Edirne'nin bu üç büyük kişisinin evinde oturmuş olması onlar tarafından ne kadar çok sevildiğinin ve sayıldığının bir kanıtıdır. Umarım, bizden sonra gelecek olanlar bu iki ev hakkında daha çok bilgi edinebilir.

Arap Hanı Kervansarayına gelince, yaklaşık üç hafta aradık; eski kervansaraylara girdiğimiz zaman, bunların zamanın ne kadar lüks otelleri olduklarını gördük, fakat sonra bize, Arap Hanı kervansarayının modern bir yer olmadığını, orta sınıf ve fakir Arapların kaldığı yer olduğunu söylediler. Belki de Hz. Bahaullah ve taraftarlarını İstanbul'dan Rumeli'ye getiren Türk askerleri onları buraya yerleştirmişlerdir. İki tane

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Arap Hanı Kervansarayı varmış, bazılarının dediklerine göre Arap Han ya da sadece Arap Kervansarayı deniyormuş. Büyük fikir ayrılıkları vardı fakat şimdi her iki arsaya da okul yaptırılmış. İzzet Ağa'nın evine yakın olan Arap Hanı kervansarayının fotoğrafını çektik ve Selimiye Camiine yakın olanın da skecini çizdik.

Hz. Bahaullah'ın sık sık gittiği Sultan Selim Camii Türkiye'nin en güzel camii olarak kabul edilmekte. Büyük Türk mimarı Sinan tarafından yapılmıştır. Elbette, geniş kemerleri ilahi konuları tartışmak ve oturmak için ideal olurdu ve iç kısmı güzelliklerle dolu. Türkçe bir kitaba yazmak için Bayan Jack ve benim cami hakkındaki intibalarımızı yazmamızı istediler ve biz de yazdık.

…Abbas Efendi'yi gören ve Muradiye'deki evi tanıyan biriyle tanıştığımız için ve Emrullah Bey'in evini ve bağ yerini gösteren Hz. Bahaullah'ı gören komşusuyla tanışmaktan mutluyduk.' [81]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ekleme II

Hz. Şevki Efendi adına İstanbul Bahailerine Yazılan Mektuptan alıntılar

'Sayın Sami Doktoroğlu'nun Arz-ı Akdes'ten dönüşünden hemen sonra Hz. Şevki Efendi adına 14 Aralık 1951 tarihli bir mektup İstanbul Bahailerine gönderilmiştir.

Bu mektuptan bazı alıntılar:

''…Bahai kardeşimiz Bay Doktoroğlu'nın getirdiği sevgi dolu selamlarınıza cevaben Emrin Velisi bu vesile ile doğrudan doğruya mesajını göndermekten çok mutludur…

…Aynı zamanda Emrin Velisi Hz. Bahaullah ile ilgili mukaddes yerlerin zamanla satın alınması ve muhafazası imkânları üzerinde Türk inananların konsantre olmalarının şimdi zamanı olduğuna inanmaktadır. Bay Doktoroğlu bu konu ile ilgili Hz. Şevki Efendi'nin fikrini size açıklayacaktır…''[82]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ekleme III

Kutsal Yerler ile İlgili Hz. Şevki Efendi'nin Mesajları

''…Hz. Bahaullah'ın İstanbul'da kaldığı evin tarihi mekânının bir kısmı satın alınmıştır ve Dinin Kurucusunun sürgünü ile ilgili Edirne'deki buna benzer mekânların alınması konusunda da araştırmalar yapılmıştır… Şevki'' (Telgraf, Nisan 23, 1952) 83

''…buna benzer idari binaların alınması …ve ayrıca Hz. Bahaullah'ın sürgünü ile ilgili İstanbul ve Edirne'deki mekânların satın alınması için… toplam olarak yüz bin dolar üzerinde olan bir fon kurulmuştur… Şevki'' (Ekim 1, 1954) 84

''… On Yıllık Plan'ın ikinci aşamasının kapanış yılındaki Bahai zaferleri ve başarılarını yansıtan bu kısa raporda …Sır Diyarı ve O'nun Mesajı'nın ilan edildiği sahne olan Edirne'de Hz. Bahaullah'ın adımlarıyla kutsanmış bazı kutsal yerlerin satın alınmasından …bahsetmek de unutulmamalıdır… Şevki'' (Nisan 1956) 85

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ekleme IV

Sayın Sami Doktoroğlu'nun İstanbul ve Edirne'deki Kutsal Yerlerin Satın Alınmasıyla ilgili Raporu

(Raporun yazıldığı tarih belirtilmemiştir)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Sami Doktoroğlu, 1901-1979)

‘Geçmişte birkaç kez İstanbul ve Edirne’deki Kutsal Yerlerin alınması ile ilgili anılarımı kaleme almaya teşebbüs ettim fakat bugüne kadar bunu gerçekleştiremedim, çünkü bütün bu süreç içerisinde olayların canlı tanığı olmama rağmen hala bu olayın pek çok ayrıntıları benim idrakimin çok ötesindedir.

1951 yılının Kasım ayında Arz-ı Akdes’deki Kutsal Yerleri ve sevgili Emrin Velisi’ni ziyaret etmenin büyük mutluluğuna erdim. İşte bu unutulmaz ziyaretim sırasında sevgili Emrin Velisi, İstanbul ve Edirne’deki Kutsal Yerlerin satın alınmasını bana buyurdular. ‘’İstanbul’daki Veysi Paşa’nın evi gelecekte sizin Haziretül Kuds’ünüz olacak. Sen orayı satın al, ben sana parasını göndereceğim’’ diye buyurdular. Edirne’deki Kutsal Yerleri de almamı emir buyurdular. Fakat o anda, ne bu Kutsal yerler hakkında bir bilgi ve ne de bu bilgiyi nereden ve nasıl bulabileceğim hakkında bir soru sorabildim. Bütün bunlar hem benim ve hem de Türkiye’deki ahbaplar için o kadar karanlıktı ki! Gerçi Hz. Bahaullah önce Şemsi Bey’in ve daha sonra Veysi Paşa’nın evine aktarılmıştı ama sevgili Emrin Velisi Şemsi Bey’in evinden hiç bahsetmemekteydi. Veysi Paşa’nın evinin bizim Haziretül Kuds’ümüz olacağından bahsetmişlerdi. Daha sonra o bölgede yaptığım araştırmalar sonucu, Şemsi Bey’in evinin bulunduğu Hırka-ı Şerif mahallesinin büyük bir yangın sonucu yanıp kül olduğunu ve eski sokaklardan eser kalmadığını öğrendim. O bölgeye yeni bir plan uygulanmıştı.

Veysi Paşa’nın evinin bulunduğu yeri tayin etmek için ilk ipucunu, birkaç yıl önce Hz. Şevki Efendi tarafından araştırma yapması için görevlendirilen Bay Davoud Twaig’den aldım. Veysi Paşa’nın evini bulmama yardımcı olmak üzere o bölgenin elle çizilmiş bir krokisini verdi.

Edirne’ye gelince, oradaki Kutsal Yerler hakkında ‘’God Passes By’’ (Bahai Dini’nin Birinci Yüz Yılı) kitabında bahsedilen dışında hiçbir şey bilmiyordum. Arz-ı Akdes’i ziyaretimden döndükten sonra, bu Kutsal Yerleri tespit etmek için planlar yapmaya başladım. ‘’Baha’i World’ün beşinci cildinde Miss. Martha Root’un Edirne hakkında yazdığı makaleyi buldum.

Bahai Eserleri Basım ve Yayın A.Ş.

Hz. Şevki Efendi 1933 yılının Ekim ayında Miss Martha Root ile Marion Jack'in Edirne'ye gitmeleri ve oradaki Kutsal Yerleri tespit etmeleri için onlara talimat vermiş. Onlar bu işi yapmışlar. Kutsal Yerleri onlar zaten tespit etmiş bulunmaktaydılar. Makaleyi okuduktan sonra benim görevimin oraya gidip bu yerleri satın almak olduğunu anladım.

1933 yılı Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yılıydı. Bu ülke için büyük işler başaran Mustafa Kemal Atatürk, batı ülkeleriyle ve özellikle ABD ile barışçı ilişkiler istiyordu. Miss Martha Root ve Marion Jack Edirne'ye vardıkları zaman tüm ülke Cumhuriyetin onuncu yılını büyük bir coşkuyla kutluyordu. Edirne Valisi ve Belediye Başkanı bu Amerikalı yazarı çok sıcak karşıladılar. Hz. Bahaullah'ın Edirne kaldıkları sırada kaldıkları yerleri tespit etmek için ondan hiçbir yardımı esirgemediler. Makalede de belirtildiği gibi, Hz. Bahaullah'ı gözleriyle görmüş olan iki yaşlı kişi 1933 yılında hala hayattaydılar ve Edirne'de yaşamaktaydılar. Miss Martha Root ve Marion Jack, bu iki adam vasıtasıyla, Hz. Bahaullah ve kafilesinin Edirne'ye vardıkları zaman üç gece kaldıkları Han-ı Arap ve diğer kutsal yerleri bulmayı başardılar. Muradiye Camii'ne yakın evleri, Emrullah'ın evini, Rıza Bey'in evini ve İzzet Ağa'nın evlerini tespit etmeyi başardılar. Alınması gereken yerler işte bunlardı. Bu bilgiyi edindikten sonra yanımda Baha'i World cilt 5'i de alarak Edirne'ye gittim. Kavas Hilmi ve Mustafa Bey adındaki bu iki yaşlı kişi merhum olmuşlardı. Fakat Miss Martha Root'u karşılayan Belediye Başkanı Ekrem Bey ve o günkü çevirmen Fikret Hanım hala Edirne'de yaşamaktaydılar. Bir kere daha kani oldum ki bütün bu süreç uzun yıllar önce sevgili Emrin Velisi tarafından hazırlanmıştı. Benim görevimin ise büyük bir dikkatle bu emirleri yerine getirmek olduğunu anladım. İlk önce Miss Martha Root'u karşılayan ve ona yardımcı olan eski Belediye Başkanı Ekrem Bey'i ziyaret ettim. Ona kendisinin Baha'i World'deki resmini gösterdim. Edirne hakkındaki makaleyi görünce çok sevindi. Bunun bir nüshasını rica etti. Kendisine bu cildin bir nüshasını hediye ettim. Böylece, bu yaşlı beyefendiyle yakın dostluğumuz başladı.

Tercüman Fikret Hanım'ı da ziyaret ettim. 19 yıl önce Edirne'yi ziyaret eden Amerikalı hanımı hatırlayıp hatırlamadığını sordum. Miss Martha Root'u hemen hatırladı. Miss Martha Root'un kendisi için unutulmaz bir

Bahai Eserleri Basım ve Satış A.Ş.

kimse olduğunu ve o hanımın etrafına saçmış olduğu ruhaniyet ve sevgiyle onun unutulmasının mümkün olmadığını söyledi. Fakat her zaman bu hanıma refakat etmediğini, ancak gerektiğinde ona çevirmenlik yaptığını, özellikle devlet memurları ile görüşmesi gerektiğinde ona yardımcı olduğunu söyledi.

Makalede verilen bilgilerden Han-ı Arap gibi bazı yerleri tespit etmek kolaydı. Han-ı Arap'ın bulunduğu yerin üzerinden şu anda bir yol geçmiş ve bir de okul yapılmış bulunmaktadır. Makalede de belirtildiği gibi, Muradiye bölgesi bugün de arsa konumundadır. Emrullah Ağa'nın evinin de gözden kaçması mümkün değildi çünkü Selimiye Camii'nin Kuzey kapısının bulunduğu sokağın karşısındaydı. Edirne'ye ilk gidişimde bu yerleri kolayca tespit edebildim. Rıza Bey ile İzzet Ağa'nın evlerinin bulunduğu yerleri bulamadık. Birkaç kez Edirne'ye gittim ve Ekrem Bey'le o yerleri bulmak için saatlerce o çevrede dolaştık durduk. Ekrem Bey, Marion Jack'in resmini çizdiği yerleri hatırlayabiliyordu fakat tam olarak o yerleri belirleyemiyordu. Daha önce tespit edilen yerler için de problemler vardı. Han-ı Arap'ın olduğu yer şu anda şehrin belli başlı caddelerindeydi. Muradiye bölgesindeki arsa hazine malıydı, Emrullah Bey'in evi Selimiye Camii karşısındaydı. Kanuna göre tarihi eserlerin 500 metre çevresindeki emlakin alım ve satımı yasaktı. (Selimiye Camii tarihi bir eser sayılmaktadır.) Bu durumda elimden fazla bir şey gelmiyordu. Böyle çaresiz durumdayken Arz-ı Akdes'e ziyaret etmek üzere İstanbul'a Amerikalı bir ahbap geldi. Edirne'yi ziyaret etmek istiyordu ve ben de ona eşlik ettim. Oraları gezerken durumu kendisine anlattım ve bunu sevgili Emrin Velisi'ne aktarmasını söyledim. Hayfa 'ya gittikten bir süre sonra ondan bana bir mektup geldi. Mektup şöyle diyordu: ''Sorunuzu Emrin Velisi'ne illetim. 'God Passes By' kitabınızı okumanızı yazmamı buyurdular.'' Konuyla ilgili sayfaları defalarca okudum. Kendi kanıma göre İzzet Ağa ve Rıza Bey'in evlerini bulmama yardımcı olacak ipuçları elde edeceğimi sanıyordum. Fakat 'God Passes By' kitabında böyle bir bilgiye rastlamadım. Mademki Emrin Velisi 'God Passes By' kitabını dikkatle okumamı buyurmuşlardı, ben de bu emre itaat ederek, özellikle Edirne ile ilgili olayları kapsayan sayfaları dikkatle okudum. Bu arada devamlı

Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü

Edirne'ye giderek araştırmalarımı sürdürdüm. Gene bir gün Ekrem Bey'le Edirne'de dolaşırken, Miss Martha Root'un ziyaretini aklımdan geçirdiğim bir sırada, Ekrem Bey bana ''Bu okula yakın bir yerde olmalı'' dedi. Evet, Miss Martha Root'un çektiği resimde büyük bir okul vardı, ama binanın yakınında bir de baca görünüyordu. Biz aramızda bunu meşveret ederken iyi giyimli genç bir adam yanımıza yaklaştı. Ekrem Bey'i selamladı ve ''Ekrem amca bir şey mi arıyorsunuz?''. ''Buralarda bir baca olacaktı. Onu arıyoruz'' dedi. Genç adam 'Evet, 20 yıl önce saklambaç oynarken bacanın içine saklanırdık. Şu anda yıkılmış olmalı ama tam şuradaydı'' diyerek bizi köşedeki bahçeye götürdü.

Bize tuğlaları ve yakılan bacayı gösterdi. Baca yeniden yapılacak olsa Miss Martha Root'un çektiği fotoğraftaki gibi olacaktı. Aynı gün, Ekrem Bey bir başka kişiden Rıza Bey'in evinin yerini sordu. Adam ''Onun evi benim evimin bitişiğindedir. Siz onu nereden tanıyorsunuz?'' diye cevap verdi. Kendi evine giderek tapusunu alıp geldi. Eskiden tapu kaydı şöyleydi: ''Bu ev Rıza Bey'in evinin sağında bulunmakta olup solundan yol geçmekte, Kuzeyinde şu… şu… var.'' Daha sonra tapu dairesinden yerini tespit ettikten sonra sevgili Emrin Velisi'nin bana 'God Passes By' kitabını okumasını söylemesinin hikmetini anladım. Hz. Bahaullah Muradiye Camii yakınında ve Emrullah Bey'in evinde otururken herkes O'nun makamını tam olarak anlamamışlardı. Ezel, Hz. Bahaullah'ı Emrullah Bey'in evinde zehirlemişti. Rıza Bey'in evine taşındığı zaman Levihler Hz. Bahaullah'a sel gibi akmaya başlamıştı. Edirne'de nazil olan levihlerin çoğu İzzet Ağa ile Rıza Bey'in evinde nazil oldu. Bu bakımından, bu iki evin önemi büyüktü. Diğer yerler o kadar önemli değillerdi.

Bahai Eğitim ve Yayın A.Ş.

(1930-1935 yıllarında Edirne Belediye Başkanı olan Ekrem Demiray, 1890-1964)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Bu araştırmalarda Ekrem Bey'in yardımları çok büyüktü. Onun yardımıyla İzzet Ağa ile Rıza Bey'in evlerini satın alabildik. Devlet dairelerindeki üst düzey memurlara Bahailikten bir övgüyle bahsetti. Kendisi o şehrin tanınmış, saygıdeğer şahıslarındandı. Şehirdeki Yahudiler olsun, Hıristiyanlar olsun, Müslümanlar olsun, herkes onu çok seviyorlardı. O her fırsatta Hz. Bahaullah'ı ve Edirne'deki Bahaileri övüyordu. Edirne'deki herkes bu evlerin Bahailere ait olduğunu biliyorlardı. Bu toleransta en büyük pay Miss Martha Root'a yardım eden o günün Belediye Başkanı Ekrem Bey'in yüksek tavsiyeleri olmuştur.

Yine Edirne'ye yaptığım yolculukta öğle yemeği için lokantaya girdim. Lokantada otururken birisi omuzuma dokundu. Kafamı çevirdiğim zaman hayretle eski bir dostumu gördüm. ''Merhaba Sami Bey, burada ne arıyorsunuz?'' diye sordu. Ben de ona aynı soruyu sordum.

Hazine dairesi başkanı olduğunu söyledi. Benim de görmek istediğim kişinin o olduğunu söyledim. Muradiye Camii civarında bir miktar arazi almak istediğimi söyledim. Güldü ve ''Neden Muradiye bölgesi? Sana ilerde servet sahibi olabileceğin yerler satabilirim. Muradiye bölgesinde arsalar pek rağbette değil.'' Her neyse, gereken formaliteler tamamlandı. Muradiye Camii civarındaki mümkün olan arsaları uygun bir fiyatla sattı.

Sonuç: Bu kısa raporda Sevgili Emrin Velisi'ne ait bu sürecin ufak tefek detaylarını yeterli açıklayıp açıklayamadığımı bilmem. Planlama, uygulamadaki zamanlama, destek, önderlik ve yeterli para hepsi O'nun tarafından temin edilmişti. Bizim yapacağımız şey, O'na şükranlarımızı şimdi ve gelecekte ifade etmektir.'

(Not: Bu rapor Sami Doktoroğlu'nun kızı sevgili Süreyya Güler tarafından verilmiştir.) 86

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ekleme V
Rıza Bey'in Evinin Restorasyon Çalışmaları

(Rıza Beyin Evi satın alındığı ve restore edilmeden önceki durumu)

Bahai Eşyaları Basım ve Dağıtım A.Ş.

Rıza Bey'in evinin satın alınmasından sonra Nisan 1957 yılında Sayın Celal ve Muluk Asasi ve ailesi İstanbul'dan Edirne'ye gelip yerleştiler ve evin restorasyon çalışmalarına 1957 yılının yaz aylarında başladılar. ''Asasi bey de inşaat hazırlıklarına girişti. Sık sık mühendisler, mimarlar gelip evi görüyorlardı…'' İşçilerin, malzemenin başında olma görevini Sayın Mehmet Anteplioğlu üstlendi. 87

Sayın Celal Asasi yönetiminde yapılan restorasyon işleri titizlik ile yapılmış, Edirne'deki Osmanlı binalarının yapımında tecrübeli olan bir usta tarafından, binanın orijinal şeklini korumak suretiyle yapılmıştır.

Rıza Beyin Evi 1991 yılında Mimar Sayın Dilaver Mustafa Akgün yönetiminde tekrar büyük bir tadilat görmüş ve daha sonra 1992 yılında ziyaretçilere açılmıştır.

(Rıza Bey'in Evi, 2016 yılı)

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Rıza Bey'in Evi, 2014)

Basım ve Dağıtım

Ekleme VI

Selimiye Camii

'Mimar Sinan'ın 80 yaşında yaptığı ve ustalık eserim dediği anıtsal yapı Osmanlı-Türk sanatının ve dünya Mimarlık tarihinin baş yapıtlarındandır. Yapının mülkiyeti Sultan Selim Vakfındadır. Edirne-Merkez Yeni Mahalledir.

Edirne'nin ve Osmanlı İmparatorluğu'nun simgesi olan cami, kentin merkezinde, eskiden Sarıbayır ve Kavak Meydanı denilen yerdedir. Burada daha önce Yıldırım Bayezid'in bir saray yaptırdığı bilinmektedir. 1569–1575'te Sultan II. Selim'in emriyle yaptırılmıştır. Çok uzaklardan dört minaresi ile göze çarpan yapı, kurulduğu yerin seçimiyle, Mimar Sinan'ın aynı zamanda usta bir şehircilik uzmanı olduğunu da göstermektedir.

Ne Zaman ve Neden Edirne'de?

Selimiye'yi yaptırtan Kanuni'nin oğlu İkinci Selim, 22 Haziran 1567'de İstanbul'dan Edirne'ye gelmiş ve Avusturyalılarla yapılan barış anlaşmasına kadar burada kalmıştır. Caminin yapım kararının o günlerde verildiğini söyleyenler vardır. Bir başka anlatıma göre ise Türkler tarafından Seddi İslam olarak algılanan Edirne'nin seçilmesinde padişahın gördüğü bir rüya rol oynamıştır. Buna göre Hz. Muhammed, bu rüyada Padişaha Edirne'yi ve şimdiki yeri işaret etmiştir.

Bahçeşehir Eğitim Yayınları Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Selimiye Camii)

Selimiye Camii

Diğer yandan, Sultan II. Selim'in kentle ilgisinin gençlik yıllarında başladığı, Kanuni'nin İran Seferine çıkarken onu tahtının korunması için Edirne'de bıraktığını ve Padişahın Edirne'ye özel bir sevgiyle bağlı olduğunu hatırlatarak; Edirne tercihinin bu durumdan etkilendiğini ileri sürenler vardır. Bunun nedenini o dönemde İstanbul'da uygun bir arsa bulunmayışıyla açıklayan değerlendirmelere de rastlanılmaktadır.

Selimiye inşaatı 1568'de başlatılmış, 27 Kasım 1574 günü açılması kararlaştırılmış, 1575 Yılında ibadete açılmıştır.' [88]

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ekleme VII

Muradiye Camii

'Muradiye Mahallesinde, Sarayiçi'ne egemen bir tepeye Sultan II. Murat yaptırmıştır. Yazıtında tarih yoktur. Vakfiyesine ve kaynaklara dayanarak 1436'da yapıldığı sanılmaktadır.

(Muradiye Camii)

Bahar Yayınları Basım ve Dağıtım A.Ş.

(Muradiye Camiinin iç görünüşü)

Mimarı bilinmemektedir. Yan mekanlı (zaviyeli) camilerin en güzel örneğidir. Ana mekan, arka iki kubbeli mekan ve son Cemaat yeri, avlusunda da şadırvan vardır. Cami, dış görünüşünün yalınlığına karşın, iç süslemesi yönünden XV. yy. Osmanlı Sanatının en önemli yapıtlarındandır. Mihrap ve duvarları kaplayan çiniler, Türk çini sanatının en güzel örneklerindendir. Mihrap önü Kubbeli mekanın duvarları doğacı çiçek motifleri ile işlenmiş altıgen mavi, ak çini levhalarla, bunların arası da firuze renkli düz üçgen levhalarla kaplıdır.

Hatayili, kıvrık dallarla çevrili üstünde kabartma çinilerden bir Palmet frizi vardır. Pencereler, rumili kıvrık dal motifleriyle süslenmiştir.

Çini mihraptaki kabartma levhalar, geometrik yıldız, rumi, hayati ve Palmetlerden oluşan zengin motiflerle bezenmiştir. Buradaki renkli sır ve sıraltı tekniği başarılı bir biçimde kullanılmıştır.

Aynalıktaki pano, rumili kıvrık dallar arasında iki dize kufi ve biri Aynalı iki dize nesih yazı ile süslüdür. Çinilerde sarı egemendir; Rumi motif çokça kullanılmıştır. Ayrıca, rozet, şakayık ve karanfil de görülür.

Sultan II. Murat'ın caminin solunda yaptırdığı büyük imaret, Mevlevi Tekkesi ve Semahane günümüze ulaşmamıştır…

Muradiye Camisi'nin Mevlevihane Geçmişi

Sultan II. Murad rüyasında Mevlana'yı görür ve Mevlana ondan bir Mevlevihane yaptırmasını ister. İşte Muradiye Cami böylelikle bir Mevlevihane olarak yapılır (1426). Ancak kısa süre sonra Mevlevi Dervişler arasında çıkan ve kanla sonuçlanan kavgalar, Sultan II. Murat'ın burasını kapatarak Camiye dönüştürmesine yol açacaktır.

Sultan II. Murat, Mevlana Sülalesinden 5. kuşak Celalettin ile altıncısı Cemalettin Çelebi'leri Edirne'ye getirterek, Muradiye yanında ayrıca yaptırdığı Dergaha yerleştirmiştir. Geçmiş yıllarda Muradiye Camii'ne Mevlevihane Camisi de denmiştir…' [89]

Bahar Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

Ekleme VIII

Hurşid Paşa

Hurşid Paşa (1813 - 1882)

'Osmanlı devlet adamı. Vezir Abdülcelil-zade Yahya Paşa'nın dairesinde eğitim gördü. Hariciye Mektebi Kalemi'nde katip olarak devlet görevine başladı. İran sınır meselesiyle ilgilendi. 1860'ta Keçecizade Fuad Paşa'nın maiyetinde Şam'a gönderildi. 1863'te Kudüs Mutasarrıfı, ertesi yıl Sayda Valisi, 1865'te de Erzurum Valisi oldu. Ancak Erzurum'a gitmeden Maliye Nazırlığı'na getirildi. 1869'da Evkaf Nazırı, 1870'te Hicaz Valisi oldu. Birinci Rütbe Osmanî Nişanı aldı. 1872'de Mamüretü'l-aziz vilayetine yollandı. Aynı yıl Sivas Valisi, 1873'te Sadaret Müsteşarı ve Adliye Nazırı, 1874'te ikinci defa Edirne Valisi, 1875'te Aydın Valisi, 1877'de Halep Valisi, kısa süre sonra tekrar Sadaret Müsteşarı, 1878'de ikinci defa Adliye Nâzırı, daha sonra Ankara Valisi oldu. 1882 yılında öldü. Hacıbayram Camii Mezarlığı'na gömüldü.' 90

Hurşid Paşa 1866-1870 ve 1874-1875 yıllarında iki defa Edirne Valiliği görevinde bulunmuştur. Onun döneminde Adliye Dairesi ve Edirne Kalesi surları sökülerek Hastahane yapılmıştır. Ayrıca Vilayet Matbaası bu dönemde kurumuş, vilayetin ilk gazetesi çıkarılmıştır… Edirne'de Belediye örgütlenmesi 1867 yılında Edirne Valisi Hurşit Paşa döneminde gerçekleştirilmiştir. 91

Basın ve Dağıtım A.Ş.

Kaynaklar

1. Türkiye Bahai Toplumu www.bahaitr.org
2. Türkiye Bahai Toplumu www.bahaitr.org
3. Bahai Dini Birinci Yüzyılı, sayfa 110-111 (Baha Basım, Dağıtım San. Ve Tic A.Ş. İstanbul 1995)
4. Hz. Bahaullah, sayfa 15-16 (Baskı: Desen Ofset A.Ş.)
5. Ruhi 4. Kitap, sayfa 107
6. Bahai Dininin Birinci Yüzyılı, sayfa 132
7. Abdu'l-Baha, The Centre of the Covenant of Baha'u'llah, H.M.Balyuzi, sayfa 26.
8. Bahai Dininin Birinci Yüzyılı, sayfa 150-151
9. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt 1, sayfa 26-27
10. Bahai Dinin Birinci Yüzyılı, sayfa 144
11. İkan Kitabı, sayfa 7, (İstanbul 1996 baskısı)
12. Bahai Dinin Birinci Yüzyılı, sayfa 145
13. Saklı Sözler, sayfa 5, (İstanbul Kasım 1998 baskısı)
14. Bahai Dini Birinci Yüzyılı, sayfa 153,154
15. Hz. Bahaullah, sayfa 20
16. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, Cilt:1 sayfa 264
17. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 155-156
18. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 157
19. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, Cilt:1 sayfa 266-267
20. Bahai Dinin 1. Yüzyılı, sayfa 160-161
21. Bahai Dinin 1. Yüzyılı, sayfa 161
22. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 162-163
23. Baha'u'llah The King of Glory, H.M.Balyuzi, 2. baskı 1991
24. https://tr.wikipedia.org/wiki/İstanbul;ayrıca; http://www.hurriyet.com.tr/istanbul-ismi-nereden-geliyor-20172589
25. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 163
26. Hz. Bahaullah'ın Zuhur'u, Cilt:2, sayfa 16 ve 17
27. Hz. Bahaullah'ın Zuhur'u, Cilt:2, sayfa 17, 18 ve 19
28. Hz. Bahaullah'ın Zuhur'u, Cilt:2, sayfa 32
29. Hz. Bahaullah'ın Zuhur'u, Cilt:2, sayfa 43
30. Hz. Bahaullah'ın Zuhur'u, Cilt:2, sayfa 15

Bahai Eğitim Yayıncılık Dağıtım A.Ş.

31. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 164-165
32. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 166-167-168
33. https://tr.wikipedia.org/wiki/Edirne
34. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 168
35. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 168
36. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 77-78-79 ve 90
37. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 91-92
38. Bahai Dininin 1. Yüz Yılı, sayfa 169
39. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 169-170
40. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 171-172
41. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 171-172
42. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 178-179
43. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 173-174
44. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 182-184
45. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 174
46. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 185-186
47. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 187
48. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 309
49. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 174
50. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 309-310
51. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 174-175-176
52. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 176-177
53. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 177-178
54. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 178
55. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 178-182
56. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 113-116
57. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 327-328
58. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 116-117
59. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 330-331
60. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 129-134
61. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 120-123
62. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 123-124
63. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 337
64. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 338

Bahai Eserleri Basım ve Dağıtım A.Ş.

65. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 135-136
66. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 355-358
67. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 62
68. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 72
69. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 373-374
70. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 84
71. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 374
72. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 386-388
73. Bahai Dininin 1. Yüzyılı, sayfa 185-189
74. Ordular Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 92, numara 14
75. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 435-436
76. Orduların Rabbi'nin Çağrısı, sayfa 90
77. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 439-441
78. Vaat Edilen Gün Geldi, sayfa 24-26,140
79. Bahai Dininin I. Yüzyılı, sayfa 235- 238
80. Türkiye Bahai Toplumu www.bahaitr.org
81. Hz. Bahaullah'ın Zuhuru, cilt: 2, sayfa 451-460
82. Yaşadığım Günler kitabı, Zerrin Anteplioğlu, sayfa 65-66
83. Message to the Baha'i World: 1950-1957, US Baha'i Publishing Trust, 1971 edition, sayfa 27-28
84. Message to the Baha'i World: 1950-1957, US Baha'i Publishing Trust, 1971 edition, sayfa 71
85. Message to the Baha'i World: 1950-1957, US Baha'i Publishing Trust, 1971 edition, sayfa 96
86. Yaşadığım Günler kitabı, Zerrin Anteplioğlu, sayfa 206-210
87. Yaşadığım Günler kitabı, Zerrin Anteplioğlu, sayfa 79
88. Edirne Tarihi ve Kültürü, Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı, Aralık 25, 2006
89. Edirne Tarihi ve Kültürü, Ahmet Usal - Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı, Aralık 25, 2006
90. http://osmanliansiklopedisi.blogspot.com.tr/2012/07/hursid-pasa.html
91. http://www.edirnevdb.gov.tr/kultur/konaklar.html

Bahai Eğitim Basın ve Dağıtım A.Ş.